saroyan●dünyanın bir öğle sonrasında

82

SAROYAN

ROMAN

ötüken
YAYINLARI

DÜNYANIN BİR ÖĞLE SONRASINDA

82

DÜNYANIN BİR ÖĞLE SONRASINDA/William Saroyan'ın romanı/Türkçesi, Tarık Dursun K./Kapak, Mustafa Delioğlu/Kapak Filmi, Ebru Grafik/Kapak basımı, Tekin Ofset/Cilt, Dostlar Ciltevi/Doyuran Matbaasında dizilip, basılmıştır/Oda Yayınları, Babıali cad. nu. 19/3 Sıhhiye apt. Cağaloğlu/Haberleşme, Posta Kutusu 57 — Sirkeci - İstanbul. Telefon: 27 39 53.

WILLIAM
SAROYAN

Türkçesi:
Tarık Dursun K.

DÜNYANIN BİR ÖĞLE SONRASINDA

1955 yılının Eylül ayı sonlarına doğru, bir sabah, New York'taki otellerin birinin önünde bir taksi durdu, içinden bir adam indi; önce şöförün parasını ödedi, ardından üç parçalık eşyasını kaldırıma aldı.

Otelden bir vale kopup geldi, adama şöyle bir baktı ve:

«Yep Muscat değil misiniz siz?» diye sordu.

«Mer'aba!.» dedi adam. «Neydi adın senin, unutmuşum?»

«Bert..»

«Tabii, öyle ya! Acaba otelde boş bir oda var mı dersin, Bert?»

«Aramadığınız kadar hem de.»

«Üst katlardan birinde, Elli-altıncı Cadde'ye bakanlardan istiyorum ama.»

«Val **'danışma'**da. En iyisini hemen verir size.»

«Kim, Val mi dedin?»

«Valencia yani. Carlo'nun arkadaşı. Şimdi müdür yardımcısı o.»

«Carlo nasıl peki?»

«Epey oldu, çıkardılar. Herşey değişti burda, eskisi gibi değil artık. Siz buyrun, ben eşyanızı getiririm.»

Elli-altıncı Cadde hep aynıydı, değişmemişti: Kaldırım aynı, otelin caddeye bakan açılır kapanır kapısı, giriş, köşe bucak; hatta **'danışma'nın**

ardındaki Valencia bile aynıydı; değişmemişti. Yine öyle gülümsüyordu, yine sırıtkandı, kaşık kadarlık yüzü pırıl pırıldı; saçlarına daha ak düşmemişti, gözlerinin içi ışıltılıydı, güleçti yine.

«Hoş geldin Yep.» dedi.

«Nas'sın Val? Üst katlarda, caddeye bakanlardan bir oda istiyorum.»

«Çifttir onlar. Bir aylığına günlüğü sekiz dolardan veriyoruz. O kadar kalacak mısınız?»

«Mümkün. O dediğin odalar nasıl birşey?»

«Çıkın da kendiniz görün. Beğenirseniz telefon edin aşağıya, ben de Bert'le eşyalarınızı yukarı gönderirim.»

Anahtarı aldı, 'danışma'nın karşısına düşen iki asansörden birine doğru yürüdü. İkisi de çalışıyordu asansörlerin, tam o anda biri zemine vardı; kapısı açıldı, iki yaşlı bayan çıktılar, aralarından şişman, küçük bir oğlan ok gibi fırlayıp 'danışma'ya doğru koşturdu. Asansörcü uçuk yeşil üniformalı, tıknazcadan ufak tefek bir kadındı.

Asansöre girdi, çıkacağı katı söyledi; kadın pek oralı olmadı, bir başka gelen var mı diye durup bekledi.

Bert bavullarla geldi, o da girdi, şişman küçük oğlan fırladı yine, yetişti. Yedinci kata gelince durdular, oğlan bir koşu koridora atıldı. Asansör en üst kata çıktı. Bert öne düştü, yol gösterdi. Önce sola, sonra sağa saptılar, koridorun sonuna geldiler; oda soldan sonuncu kapıydı, numarası da 1207.

İçeri girdiler, Bert olanı biteni gösterdi; küçük buzdolabını, gaz ayarını, köşede, perdenin ardında duran iki gözlü yüklüğü.

«Bir de mutfak listesini getireyim size. Özel olarak istediğiniz birşey var mı?»

«Bir küçük yazı masası da gerek..»

«Peki. Çarşaflar nasıl? Değiştirteyim daha iyi. Yeşil olsun mu?»

«Evet, olsun.»

Bert'e bir dolarlık bir banknot toka etti.

«Enesco'yu hatırlıyor musunuz?» dedi Bert.

«Evet, tabii.»

«Siz ayrılıp Avrupa'ya gittiğiniz sırada öldüğünü duyduk onun. Bütün çocuklar üzüntülerinden zil zurna kafayı çektiler. Enesco gibilerine çok alışmıştık, ama artık nerdee!»

Bert gittikten sonra, Yep, yeşil kumaş kaplı sandalyalardan birine oturdu; duvarlar boyunca göz gezdirdi, tavana, ardından yere baktı; sonra pencereye, pencereden görünen Paramount Building'e, kulesindeki büyük saate baktı.

«Eh, işte sonunda yine döndük,» diye aklından geçirdi. «Hadi bakalım, şimdi neye, nerden başlayacağımızı bir güzel düşünüp kestirelim.»

* * *

TELEFONU kaldırdı, santraldakiler her zaman adıyla sanıyla tanırlardı onu.

«Sen de yirmi yıl öncekilerdensin mutlaka..» dedi.

Santral kadın güldü.

«A, evet!.» dedi. «Ama şimdi şef oldum. Val döndüğünüzü söylediğinde kulaklarıma inanamadım bir türlü. Linda'yım, bilmem hatırladınız mı beni?»

«Tabii hatırladım. Nas'sın Linda?»

Kadın yine güldü, gevezeliği kısa sürdü bereket, istediği numarayı hemen bağladı. Hattın öbür yakasındaki telefonun zili üç kere çaldı, sonra hiç tanımadığı bir kadın sesi duyuldu. Oğlunu istedi ondan.

«Maça gitti, ama kızkardeşi burda. Ben Jenny MacDougal'im. Rosey, biraz üşütmüş de, yatsın dinlensin dedim. Dışarı çıkmadan evde oturuyor; sıkılınca da televizyon seyrediyor. Onunla konuşmak ister miydiniz?»

«Evet, tabii. Yalnız, söyler misiniz bana, bayan MacDougal, nasıl oluyor da Van okulda değil?»

«Annesinin arkadaşı Kitty Delmonico, California'dan bu Kupa maçlarını seyretmek için kalkıp gelmiş. New York Yankees'lere bayılıyor, Brooklyn Dodgers'lara da bir bozuluyor ki... Bu maçlar için iki harika yeri varmış, numaralı. Van'ı her maça götürüyor. Oyuncuları Van'dan daha iyi tanıyan birilerini nerden bulsun!..»

«Gerçekten iyi bir davranış Kitty'ninki..»

«Van'e sorarsanız, New York'ta ondan mutlu çocuk yok.»

«Okulu n'oluyor, peki?»

«Çok iyi, çok iyi! O bir haftalık arayı kapamak için haldır haldır derslerine çalışıyor. Başta annesi pek razı gelmediydi ama, Kitty, ben, Van hepimiz birlik olduk; dayattık, peki dedi sonunda. A, Rosey de kalkmış geldi, ille konuşacağım diyor sizle..»

«Babacı'm!.» dedi küçük kız. «Hep geleceksin diye bekliyordum, işte sonunda geldin sen de New York'a... Geldin babacı'm!»

Üç, ya da dört dakika kadar konuştular. Yep akşamüstüne doğru, Van'lar maçtan döndükten sonra gelip onları göreceğine söz verdi.

'Kız onuna bastı herhalde' diye düşündü.

O ara Bert mutfak işini çözümledi, tatlı bir zenci kızla oda hizmetçisi çarşafları değiştirdi; aşağıdan bir küçük masa getirdiler, pencerenin önüne yerleştirdiler.

Zenci kız, çarşaf değiştirmede otele yeni alınmış yaşlı oda hizmetçisine denetçilik ediyor; yumuşak, tatlı bir sesle neyi nasıl yapacağını anlatıyordu, kadın da ağır aksak dediklerini uyguluyordu.

Masayı getiren adam, sandalyaların rahat olup olmadığını sordu, bir şikâyeti varsa; hangisindense, hemencecik, bir çırpıda değiştirebilirdi. Getirdiklerinden birini masanın yanına, öbürünü de yatakodasında bir yere bıraktı.

Yerleşme faslı öğleyi buldurdu. Traş olmuş, yatağın üzerinde oturuyorken telefon zırladı.

«Hoş geldin! Giderken bir daha New York'a dönmezsin artık diye düşünmüştüm. N'oldu?»

«Üç ay, çocuklardan uzak kalmak için epeyi uzun bir süre değil mi?»

«Senin New York'a dönmen için bu yeter bir sebep değil ama..»

«Yalnız o değildi tabii, bazı iş görüşmelerim de var; birileri benden bir oyun yazmamı istiyor, bir de televizyon işim var ayrıca..»

Uzun uzun konuştular telefonda. Kadın, her zaman uzun uzun konuşmaya bayılırdı çünkü; kendinden söz etmeye, çevresinden, arkadaşlarından, çocukları Rosey ile Van'dan durmaksızın söz etsin bayılırdı.

Sonunda:

«Hastaneye yatmışsın, o neyin nesi?» diye sordu. «Gazetelerde okudum. Çocuklardan sakladım tabii. Bir kalp krizi falan değildi değil mi?»

«Hayır. Kendimi şöyle tepeden tırnağa bir muayene ettireyim demiştim. Biliyorsun, artık genç değilim, yaş kırkyedi oldu...»

«Biliyorum tabii ya, ben herkese daha yirmibeşimde olduğumu söylüyorum, inanıyorlar.»

Böyle dedi, telefonun öbür ucunda kıkır kıkır güldü. Tıpkı, onyedi yaşında bir gençkızken ilk buluştukları andaki gibi.

«Çocukları görmeye geldiğinde, ben de yanlarında olabilir miyim? İstemiyorsan olmam tabii..»

«Hayır, hayır, ol. Dördümüzü bir arada görmek onları hoşnut eder...»

«.....»

«Oyunun ne zaman başlıyor?»

«Haftaya pazartesi. Ölmekten de korkuyorum ayrıca. Çok çalıştım bu oyunun üzerinde, on kere mi ne, yazdım bozdum.»

«Nasıl olacak dersin?»

«Fena! Ama tutacak herhalde. Herşey var çünkü. İş olsun diye yazdım. Her hafta, akmasa da damlar. Açılışına dördümüz için iyi bir yer ayırtayım mı?»

«İstemez. Ben balkona bilet alırım.»

«Açılış için bana telgraf çekmeyi unutma emi!..»

«Unutmam.»

Sonunda birbirlerine Allahaısmarladık dediler.

Telefondan masaya gitti, oturdu, yazılacak üç ya da dört mektubu vardı.

Derken altı kısa, bir de uzun mektup döşendi. Uzununu San Francisco'lu bir yazara yazmıştı; adam ilk romanını göndermişti ona, trende gelirken sonuna kadar okuyup bitirmişti.

Kalktı, yatakodasına geçti, radyo'nun düğmesini çevirip **New York Times**'in istasyonunu buldu. Radyodan Enesco'nun **'İkinci Romen Rapsodisi'**nin ezgileri yükseldi.

O an Enesco'yu hatırladı; karşılıklı hiç konuşmuşlukları yoktu, yine de dosttular birbirleriyle, garip bir otel dostluğuydu bu. Asansörden inerken, ya da çıkışta karşılaşırlar, gülümseyip bir baş eğmesiyle selâmlaşırlardı. Gelir, giderken o günlerde **'danışma'**daki Carlo'yla ispanyolca konuşurlardı çabuk çabuk; konuşmalara Val de katılırdı: çünkü her ikisi de, hem Carlo hem de Val, New York'a Küba'dan gelmişlerdi, hemşeriydiler.

* * *

TEMSİLCİSİNİ aradı. Adam San Francisco'lara kadar mektup yazmış, telgraflar çekmiş, telefon etmiş, ille de bir oyun diye tutturmuştu.

«O oyun isteyen her kimse, oturup karşılıklı görüşmeye hazırım..» dedi.

Temsilcisi:

«Önce, biz ikimiz oturup konuşalım başbaşa..» dedi. «Bütün bu olup bitenler yeni benim için, yabancısıyım. O, parasını hazırlamış, bekliyor. Ben de diyorum ki; ondan önce, biz ikimiz oturalım, enine boyuna kendi işimizi kendimiz görüşelim.»

«Ne zaman istersen..»

«Onbeş dakika sonra sizin otelin holünde buluşsak mı?»

«Oldu.»

Giyindi, söylenilen saatten önce otelin holüne indi, temsilcisini bir an önce tanıyayım istiyordu; adamın şimdiye kadar kendisini görmüşlüğü falan yoktu, bir sesini duymuştu, o kadar.

Gazete, tütün-cigara mıgara satılan köşeye gitti, bir paket **«Chesterfield»** ile bir de **«New York Post»** aldı. Açtı, Leonard Lyons'un yazısına göz attığında, birilerinin adını çağırdığını duydu.

Döndü, otuz-beş yaşlarında temiz pak bir adamdı; elini ona doğru uzattı, sıktı: «Larry Langley.» dedi. «Öğle yemeği yediniz mi?»

«Yedim.»

«Nerde oturup iki satır konuşabiliriz?»

«Nerde olursa.»

«Birşey içer misiniz?»

«Hayır, gündüzleri içmem.»

«Konuşmak için iyidir, ben içeceğim.»

«Pekâlâ. Ama şunu bilin, ben temsilci istemiyorum. Onbeş yıldır kendime temsilci falan tutmuş değilim hiç.»

«Böyle birine ihtiyaç duymadınız demek?»

«Hayır. Duymadım. İhtiyacım olsaydı; daha başlarda, böyle bir tanıdığım vardı, hemen onu tutardım.»

«Kimdi o?»

«Henry Hyam.»

«E, tabii, bu iştekilerin en iyisidir o, ama gırtlağına kadar da dolu şimdi. Öyle her önüne çıkanın işini yüklenmez artık.»

«Gelin oturalım şöyle bir köşeye de, gelen geçeni seyredelim bir yandan.»

Ortada bir yere oturdular. Temsilci gitti, iki paket filtreli cigara aldı geldi.

«Çok içiyorum da..» dedi. «Yeni başladım bu filtrelilere.»

Çarçabuk yanıp kocaman bir alev çıkaran bir çakmakla cigarasını yaktı.

«Çakmakla yaktığınızda gazı da solumuyor musunuz içinize?»

«Herhalde. Ama bu cigaralar filtreli, ayrıca pek önemsediğim de yok. Lary diyebilirsiniz bana, öylesi samimi olur. Ben adlara çok dikkat ederim. Bazıları vardır, yalnızca addır, bazıları da değil. Sözgelişi, sizinki. Yep Muscat adı yazdıklarınıza tıpatıp uygun düşüyor. Size de. Hep kendi kendime sizinle karşılaşmayı, yazdıklarınızı ne kadar beyendiğimi söylemeyi kurardım. Hepsini okudum kitaplarınızın. Duydunuz herhalde, okul kitaplarına da aldılar sizi.»

«Evet, duymuştum.»

«Temsilci konusunda fikrinizin değişmiş olmasını isterdim..»

«Değişmedi. Temsilci memsilci istemiyorum.»

«Yine de düşünün siz, eğer dayatmazsanız, size bütün gücümle hizmete hazırım. Kardeşimle birlikte bir çok yazarın temsilciliklerini yapıyoruz. Gerçi, onların hiç biri sizin ayarınızda değiller, fakat kötü de sayılmazlar tabii..»

«Prodüktöre anlaşacağımızı pek sanmadığımı söyledim, şayet, bin dolarınızı sokağa atmayı gözünüze alıyorsanız, ben kalkar New York'a gelirim, dedim.»

«Evet, olanı biteni biliyorum. Bana mektubunuzu gösterdi. İki aydır da bir sonuca varmak için telefon edip duruyor, hem de her gün. Herhangi bir anlaşma ortamından uzak duran biri. Şimdi de kalkmış, prodüktör numaralarına başvuruyor. Adını yüceltmek istiyor, hem böyle yapacak, hem de oyundan bi-dolu para kazanacak.»

«Para kazanacak demek, siz de umuyorsunuz bunu.»

«Çünkü **'Dunn and Bradstreet'** ona bu imkânı sağlıyorlar.»

«Ne zaman istersem, onunla işimizi görüşebilirim demiştiniz. Şimdi görüşsek nasıl olur?»

«Şimdi mi?»

«Şimdi. New York'a bunun için geldim nasıl olsa. Telefon edin, deyin ki; geldim, konuşmaya hazırım.»

«İşte ben de bu sebepten ötürü ilkin sizinle görüşeyim dedim ya..» dedi temsilci. «Bana mektubunuzu gösterdiğinde, hemen bin dolarlık bir çek yazıp göndermeye hazırdı size. Yani, dediklerinizi pek umut verici değildi demek istiyorum.»

«New York'a gelmek istemiyordum da ondan. Mektubum onu düş kırıklığına uğratır diye düşünmüştüm, ya da öyle ummuştum; yanılmışsam, ilk trenle çeker giderim. Zor değil.»

«Uçak diye düşünür o.»

«Tren daha iyi benim için. Başkasını sevmem.»

«Aramızda kalmak şartıyla, Yep, birşey sorabilir miyim? N'oldu size Allah aşkına? Yani, yazdıklarınıza n'oldu öyle, demek istiyorum. Tabii, aldırmazsınız inşallah benim bu dediklerime.

On yıl — belki de daha fazla — oluyor, bir değişme başladı yazdıklarınızda, birden değiştiniz.»

«Farkındayım ben de. İlk başladığım yerden başladım yazmaya, her şeyi değiştireceğimi umuyordum, yazarlıkta sağladığım şeylerin hepsini değiştireyim istedim. Ufak şeylerdi bunlar. Küçüğün küçüğü. Oldum bittim hep yazdım, gece demedim, gündüz demedim yazdım. Eğer telefon edip çağırmayacaksanız, ben biraz yürüyüşe çıkmak istiyorum.»

«Ne yana?»

«Bowery'ye doğru.»

«Bowery'ye doğru mu?»

«Evet, uzun bir yoldur ya, ne zaman New York'a gelsem, yürürüm o yanlara doğru, çok severim.»

«İki üç millik bir yol değil mi Bowery?»

«Bildiğim kadarı, dört ya da beş mil çeker.»

«Telefon edeyim bari, anlaşılan çare yok. Sizinle zor bir durumda karşılaşmak istiyordu ama, benim sizle anlaşacağımı da hesaba katmıştı.»

«Ben de ona anlaşacağımızı sanmadığımı yazmıştım.»

«Niye ama?»

«Tekliflerinden hoşlaşmayabilirim.»

«Daha n'apsın yani? Paranızı tıkır tıkır sayacak değil mi?»

«Ben kiralık değilim. Böyle düşünmesini de istemem zaten.»

Herhalde New York'a kadar onunla anlaşamayacağınızı söylemek için gelmediniz?»

«Bana bin dolarlık bir çek göndermişti, ben de bunun üzerine kalktım, New York'a geldim

Buluşup görüşeyim; sözleşme imzalayacak mı, onu öğreneyim istedim.»

«Nasıl bir sözleşme istiyorsunuz?»

«O nasıl bir sözleşme istiyor? Bu onun düşüncesi hem, benim değil. İstediğinin hepsini yazdım, gönderdim; dikkatle okumasını evet, ya da hayır diye karşılık vermesini söyledim. Açık seçik bir mektuptu yazdığım.»

«Peki, oyun n'olacak?»

«Ne gibi?»

«Yani, o n'olacak diyorum..»

«Sözleşme uygunsa, mesele yok. İmzalarım. Bu da oyunu yazacağım demektir.»

«Ne biçim bir oyun düşünüyorsunuz?»

«Oyun daha yazılmış değil ki. Hele yazılıp bir bitsin, o zaman ne biçim birşey olduğunu görürüz.»

«Shaw'un oyunları gibi bir oyun yazmanızı istiyor. Hangisi gibi, söylüyordu ya, unuttum. Sizi, istediği gibi oyun yazacak tek yazar olarak görüyor.»

«Daha önce bir başkasının yazdığı gibi bir oyun yazmam. Ben oyun yazarım, hepsi o kadar.»

«Bu yenisi için bir düşündüğünüz var mı?»

«Düşünmek zorunda değilim ki. Onbeş yıldır, her yıl bir yeni oyun yazarım. Hiç birinden bir kuruş bile kazanmadım. Ama 'Dunn and Bradstreet'in adamı kazanç peşinde. Bir oyun yazayım istiyor, onun adına birşeyler yapmamı istiyor benden. Yapayım edeyim, o da bir güzel para kazansın. O kazanacak, ben kazanmayacağım öyle mi? Yok öyle şey! Ben ona gelecekteki milyonlarını nasıl kazanacağını soruyor muyum? Hayır. Hiç

birşey sorduğum yok. Telefon edip telgraf çekene, mektup yazana kadar, onun bu dünyada yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyordum. Sizi bile. Ama şimdi karşıma çıkıyor, benden bir oyun yazmamı istiyor. Bunu ancak sözleşmeyi gördükten sonra düşünürüm.»

«Ya sözleşmeyi beyenmezseniz?»

«İmzalamam.»

«Sözleşmede neler istediğinizi öğrenebilir miyim?»

«Kısa şeyler zaten hepsi de.»

«Yep, nasıl bir sözleşme imzalamak niyetinde olduğunuzu açıklar mısınız?»

«Tabii. Sözleşme dediğin açık seçik bir dille yazılmalı, hesabı kitabı doğru olmalı; kârı, zararı bilmeli insan. Öyle bir sözleşmeyi imzalarım ben de.»

«Peki, yüzbinlerce dolarlık prodüksiyon sorumluluğunu kim yüklenecek?»

«Ben ona böyle bir yükümlülük altına gir demedim ki.»

«Kârın yarısını mı istiyorsunuz?»

«Ben yalnızca yazara düşen telif hakkını isyorum. Yani gişe gelirinden yüzde onbeşini.»

«Onbeşini mi? Yalnız Shaw'a yüzde onbeş verildi şimdiye kadar.»

«Shaw öldü. Onunla birlikte şansı da, yazarlık değeri de öldüler.»

Temsilci çevresine bakındı; sağda solda yaşını başını almış birtakım insanlar oturmuş habire lâflaşıyorlardı.

«Yep, söyleyeceklerinizin hepsi bu mu?»

«Bu. Çağır şunu gelsin.»

«Madem öyle, peki, n'apalım. Oysa ben, ikimiz de durumdan bilgi sahibi olalım istiyordum.»

«Olduk.»

Temsilci yerinden kalktı, **'danışma'**ya doğru gitti. Valencia'dan telefonun yerini sordu, Valencia da gösterdi ona; temsilci **'danışma'**yı geçti, Elli-altıncı Cadde'ye bakan koridora saptı. Geniş, iç açıcı bir holdü, bir köşede yan yana altı telefon kabini vardı.

Temsilci kendi bürosunun numarasını çevirdi, ağabeyisi ile konuştu.

«Zamlock'u görmek istiyor. Bana, 'Zamlock'u çağır görüşelim' diye diretti durdu boyuna. Temsilci falan da istediği yok. 'Yüzde onbeş telif hakkı tanıyan bir sözleşmenin dışında birşey imzalamam' diyor.»

«Kimbilir,» dedi temsilcinin ağabeyisi. «Belki Zamlock da öyle bir sözleşmeye yatıverir.»

«Çağırayım mı Zamlock'u hemen?»

«Hayır. Elleme, biraz daha beklesin Zamlock. Şimdi dumanı üstünde, bırakalım biraz daha tutuşsun. Biz, nasıl olsa her iki yanın da ne istediğini biliyoruz. Şimdi çomaklamanın sırası değil. Önümüzdeki haftanın ortalarına doğru harekete geçmek daha akıllıca olur.»

«Zamlock, onun New York'ta olduğunu biliyor ama..»

«Bilsin, n'olacak? Ben şimdi ona telefon eder, çok önemli görüşmeler yaptığımızı söylerim. Birkaç gün içinde mesele daha kolaylıkla çözülecek derim; oyun üzerinde düşünmek istiyor derim, olur biter. Gelecek çarşamba günü sabah onda, tamamdır.»

«Niye çarşamba sabah onda oluyormuş?»

«Niye olmasın? O zamana kadar n'apacağını ölçer biçer insan. Ben Zamlock'u hale yola koyarım, dümenlerim. Nasıl olsa he diyecek. Derse, biz de yüzde onlarımızı garantiye almış oluruz, fena mı?»

Temsilci telefondan sonra dönüp geldiğinde Yep'i bıraktığı yerde bulamadı. Yerlerine iki yaşlıca adam oturmuş pipolarını çekiştiriyorlardı. 'Danışma'ya gitti.

Valencia, otelin başlığını taşıyan bir küçük kâğıda karalanmış birkaç satırlık bir pusulayı uzattı: **«Beşinci Cadde'den aşağıya doğru yürüyüşe çıktım. Ne zaman isterseniz, telefonlaşırız.»**

İmza yoktu. Ad mad da yoktu, kime yazılmıştı, belli bile değildi.

Temsilci pusulayı büktü, cebine koydu. Bir an çevresini durup süzdü, sonra otelden çıkıp Elli-Yedinci Cadde'de yürümeye başladı.

'Sapıtmış' diye düşündü. Eni konu sapıtmış. Hoş, herifçioğlu daha başka ne türlü davranabilir ki...'

* * *

BEŞİNCİ Cadde'den doğru, aşağılara indi yürüye yürüye; **Yankee Stadium**'da ikinci maç başlamıştı, fakat oyunun ne gidişini biliyordu, ne de durumun kaç kaç olduğunu.

Bu maçların oynandığı zamanlar, Amerika'da yılın en iyi zamanlarıydı. Koca Casey Stengel başarabilecek miydi yine? Takımını yine en iyi ikinci takım yapabilecek miydi? **Yankees**'ler, **Dodgers**'lardan kupayı kapabilecekler miydi? Yoksa,

onlar çatışırlarken geçen yıldaki gibi yine **Cleveland Indians** mı aradan sıyrılıp çıkacaktı?

Televizyondan maçı seyreden küçük bir topluluk gördü, sokuldu.

«Kaç kaçlar?»

«Ne kaç kaçı?»

Gülümsedi, yürüdü geçti.

«O milyonlarca insandan, bir o kadarı da beyzbol maçlarını iplemiyor; demek, çağımızın bu toplum dramıyla ilgilenmeyenler de varmış.»

Beşinci Cadde'de 630 numaraya vardığında, ansızın Harry Barragaray'ı hatırladı: Daldı içeri, otuz-üçüncü kata çıktı. Harry'nin yirmi-beş yıllık sekreteri Jessica, her zamanki gibi yine küçük masasında oturuyordu.

Harry yok, Long Island'a tenise gitti..» dedi.

«Altmış-altı yaşında hâlâ tenis mi oynuyormuş?»

«Bay Barragaray elli-yedi yaşındadır, ama, elli-yediden de genç gösterir, tenisi de seviyor üstelik. Sizin geldiğinizi öğrenmek isteyecektir herhalde. Hampshire House'da mı kalıyorsunuz yine?»

«'**The Great Northern**'deyim.»

«Demeyin Allahaşkına Yep, bu **'Geçen Zaman**'ı yazdığınız yer değil mi? Sardi'ye bitişik, bizim eski büroya gelişinizi hatırlarım. Hep California'lılar üzerine deli-dolu şakalar yapar, fıkralar anlatırdınız; ama oyun üzerine tek kelime konuşmazdınız.»

«Yazdıklarım üzerine konuşmak huyum değildir.»

«Şimdi de '**The Great Northern**'desiniz öyle mi?»

«Ordayım.»

«Bunca yıldan sonra nasıl orası, peki?»

«Herşey yerli yerinde görünüyor. Biraz daha yıpranmış, biraz daha eskimiş tabii. Bunun dışında değişen hiç birşey yok.»

«Niye döndünüz, biliyorum.»

«Çarem yoktu da ondan.»

«Hayır ondan değil. Orda ilk oyununuzu yazmıştınız, en iyisi de oydu, ondan.»

«**'Geçen Zaman'** benim ilk oyunum değildi, hiç bir zaman ikinci de olmadı. Yazdıklarımdan beşinci mi, altıncı mı neydi; sahneye konanların da ikincisi. Yazdığım oyunlardan bir çoğu sahne yüzü görmedi.»

«Neyse canım, **'Geçen Zaman'** sizin en ünlü oyununuz ya. Bir sürü armağan kazandı üstelik. İşte siz de bunları göz önünde tutarak geri dönüp geldiniz, onun gibi başarılı bir oyun yazmak istiyorsunuz şimdi de, değil mi?»

«Eh, belki de hakkın var. Ama buraya Harry ile **'Param'**, yani oyunum üzerine konuşmaya gelmiştim.»

«Fakat Harry o oyunun adını **«Öp Öp Öp»** diye değiştirmemiş miydi?»

«Değiştirip değiştirmediğine aldırdığım yok. Öğrenmek istediğim, oyunu n'aptı, sahneye koyduracak mı, yoksa...»

«Bay Barragaray'la siz, birbirinize karşı hep anlayış gösterirsiniz. Harry, pek ortaklaşa çalışıcılardan değildir, ama buna aklı yattı mı, işin üstesinden de geliverir. Fakat, siz onun dediklerini pek kabule yanaşmazsınız tabii..»

«Tatsız tuzsuz şeylerdir de ondan.»

«Aa, Yep, nasıl dersiniz bunu? Harry, bugün Amerika'nın en büyük müzikli komedicisidir, ötedenberi de böyle bilinir bu. Sizin yazdıklarınızdan hiç biri de daha müzikli oyun olmadı; Harry, böyle birşey yazasınız diye yardım etmek istedi, ama siz karşı durdunuz boyuna. Sebep siz oldunuz hep, olmaz dediniz. Suç sizin.»

«Tamam, olabilir. Ben oyunumu geri istiyorum şimdi.»

«Peki, fakat Harry'nin bu oyun üzerinde düşündükleri n'olacak?»

«Söyledin ya, Harry'nin dediklerini ciddiye aldığım mı var benim? Fikri de zikri de onun olsun, oyunu sahneye koyduramadıktan sonra. Hem neymiş ki oyunla ilgili düşündükleri?»

«Şey, ayrıntıları kesinlikle hatırlamıyorum şimdi. Bildiğim tek şey, Harry'nin aptalcasına size direnmeyip dediklerini kabul ettiren bir oyun yazdırmadığıdır.»

«Bugün bildiğim kadarıyla en iyi oyunu yazdım verdim ona. Harry istemiyorsa, geri versin.»

«Kendisine söylerim; yarın sabahleyin sizi arar, kozunuzu paylaşırsınız.»

«Tartışılacak birşey yok ki. Oyunumu beyenmemiş, hepsi bu. Ben de geri istiyorum.»

«Sabahleyin Harry ile konuşursunuz artık.»

«Evet ama benim ne düşündüğümü de söylersin ona.»

«Aklı başında bir sekreter bazı işlere burnunu sokmaz, bilirsiniz. Ayrıca **'Öp Öp Öp'**ü sahneye koydursa, pek birşey kazanacağına da güvenim yok benim.»

«Oyunumun adı **'Öp Öp Öp'** değil, **'Param'**.»

«Müzikli bir oyun için hiç de çekici bir ad değil dediğiniz...»

«Olabilir, fakat benim yazdığım oyunun adı o.»

«**'Öp Öp Öp'**, tam gişe için biçilmiş kaftan. İçinde seks var, mizah var, başka şeyleri de çağrıştırıyor insana. Harry, bunları domuzuna bildiğinden **'Öp Öp Öp'** koymuştu adını onun, düşünsenize bir kere...»

«Neyi düşüneyim?»

«Her şeyi! Bütün bu saydıklarımın karışımından neler doğar, neler. Çünkü her şeyin başlangıcı öpüşmekle olur: Aşkın, evlenmenin, çocuk doğurmanın. Öyle değil mi?»

«Şayet bu tür karışıklıklarla dolu bir oyun istiyorsan, adını **«Katil»** koy bari. Hem üç kere **'Katil Katil Katil'** de değil. Biri yeter de artar bile. Harry'ye söyle, ya sahneye koydursun oyunu, ya geri versin bana.»

Bürodan çıktı, Beşinci Cadde'ye sardırdı yine; ama, artık yürümeyi canı pek çekmiyordu. 'Şurda bir soluklanayım da bir kadeh birşey içeyim' diye aklından geçirdi, 'Yirmi-Bir'in önüne geldiğinde içeri girmedi, Altıncı Cadde'ye doğru yürüdü; Elli-altıncı'ya çıktı, oteline döndü.

Valencia, anahtarını uzatırken: «Sizin pusulayı verdim ona,» dedi.

Linda, santral odasındaki fişlerden, kordonlardan başını kaldırıp seslendi : «Sizi arıyorlar Yep. Burdaki kabinlerden birinden mi konuşursunuz, yoksa beş on dakka sonra aramalarını mı söyleyeyim?»

«Burdan konuşurum.»

En sondaki telefon kabinine girdi; dinlemeci

aldı, sol kulağına dayadı; beriki biraz zor duyardı.

Tanımadığı birilerinin sesi:

«Yep,» dedi. «New York'a yeniden hoş geldin, koca Allahın belâsı herif!..»

«Kimsiniz?»

«Kim olur be? Piper.»

«Mer'aba Piper! Nası'sın?»

«Boş ver beni, asıl sen nas'sın?»

«Çok iyiyim.»

«Sevindim buna Yep. **'World Alive'**da, bilirsin, bir sürü eşin dostun vardır senin, ama hepsi de iki gözü iki çeşme ağlıyorlar şimdi. Biraz makul olmalısın sen de. **'Başlangıçta'** için onbeş bin dolar ödeyemeyiz biz. Oyunu sevdik, beyendik, gelecek pazardan sonra da oynamak istiyoruz; fakat kimseye vermediğimiz bir parayı kalkar da nasıl veririz? Bizim en yüksek fiyatımızı, sen de bilirsin, üç bin doları geçmez; başkaları için, tabii. Sen yabancı değilsin, güzel hatırın için, altı olsun sana. Ne demelere ille de onbeş diye direniyorsun yani?»

«Değeri onbeş de onun için.»

«Ben de öyle değildir demiyorum. Benim dediğim; biz onbeş ödeyemeyiz, televizyondan bir başka kimse de veremez bunu. Yine altı'ya yat sen Yep.»

«Hayır.»

«Sen ne istiyorsun peki?»

«Onbeş.»

«Veremeyiz.»

«Ne verirsiniz peki?»

«Altı.»

«Yaramaz.»

«Güzel bir oyun Yep. Çok güzel. 'World Alive'-ın olmalı bu oyun, başka kimsenin değil. Hadi yedi olsun, eski dostlarına bir kolaylık yapıver artık.»

«Eski dostlarım, öyle mi? Tanırım hepsini, hepsini de tek tek hatırlarım. Üç yıl önce vergi yakama sımsıkı yapıştığında, bu eski dostlarıma ayrı ayrı mektup yazıp durumumu anlattım: 'Yirmi beş bin dolara ihtiyacım var, size buna karşılık altı yeni oyun yazmayı kabulleneyim — tanesi dört bin dolara gelirdi, dikkat et — yeter ki bana şimdi, şu anda yardım edin maliyecilerden yakamı kurtarayım', dedim. Birinden olsun, tek satırlık karşılık alamadım. Bir yıl sonra üç yeni oyun gönderdim, dedim: 'para lâzım, hangisini seçerseniz seçin, üç bin dolar fiyatı'. Altı ay ne ses çıktı, ne soluk. Nice sonra üç oyunun üçü de geri geldi, sekreterin kuru kuruya iki satırlık karşılığı ile... Sekiz dokuz gün sonra sen telefon ettin, bir oyun yazmamı istedin benden; 'acelem var, acele et sen de'. dedin. Yazdım, kaptın aldın. Altı ya da yedi bin dolar istemedim ben de.»

«Pekâlâ, pekâlâ Yep. Sekiz! Bu da benim çıkabileceğim en yüksek fiyat. Ödemeyi her hafta yaparız sana. Hadi bakalım, oldu de de, biz de işimize bakalım.»

«Hayır, olmadı yine.»

«Senin istediğin ne Allahasen?»

«Onbeş istiyorum. Son sözümü söyledim. Rol dağıtımını yaptım, uyguladım, hikâyeyi yazdım — bunlar çalışmalarımdan bir bölüm — çalıştım işte yani. Her sahnenin fiyatını oturup hesap etmedim, satın alınır gibi değildi; pazar yerinden,

şunu bunu alır gibi alınmazdı çünkü; yazdığımın hesabını yapmadım. Pazarlık etmek istemiyorum. Amacım yumuşak başlı görünmek, uzlaşıcı olmak. Ama sen kalkıyorsun, neyin lâfını ediyorsun bana. Son on'a olur.»

«Çaresi yok başka.»

«Bir kere de ortaklarımla görüşmeliyim.»

«Sen de biliyorsun, Yep, başka kimseye satamazsın bu oyunu. Satsan bile, sanmam, iki binden bir kuruş yukarı versinler. Bilirsin bu işleri.»

«Öyle de olsa, bu telefonla olacak şey değil. Onbin, başka lâfım yok.»

«Pekâlâ. Anlaştık. Yarın saat on sularında bizde olur musun?»

«Olurum. Yalnız vergi haciz meselesini n'apacağız?»

«Sana telefon etmezden önce benim aklıma da gelmedi değil bu. Bizim hukukçulara danıştım; onlara göre, hacizin kapsamı içine girmiyormuş. Yâni, onbinini kazasız belâsız alacaksın bizden.»

«Paraya zaten elimi sürmeye niyetim yok. Olduğu gibi maliyeye yatırmak istiyorum.»

«Ne kadar? İki bin falan mı?»

«Hepsi o kadar birşey. Geri kalanını ödedim, o kadar birşey kaldı.»

«Eğer istersen, Yep, senin bu vergi işine de bir çözüm yolu bulabiliriz.»

«Nasıl?»

«Birşeyler düşünürüz canım.»

«Bana yazdıracağın şeyi düşün, daha iyi. Yazdığımın da bedelini öde. Ben de vergimi verir geçerim, başım ağrımaz hiç.»

«Birşeyler düşünürüz dedim ya. Sabahleyin onda görüşürüz.»

«Peki.»

«Hallettik işimizi sonunda, önemli olan oydu Yep. Döndüğüne sevindim çok, yeniden bizim programlarımızda yer aldığına da sevindim ayrıca.»

«Teşekkürler!»

Dinlemeci yerine astı, kabinden çıkıp cafébara doğru yürüdü.

Sekiz dokuz kişilik bir sarhoş topluluğu, boyunlarını uzatmışlar televizyon seyrediyorlardı.

«Bana da bir viski..» dedi. «Biraz limon, biraz su kat içine, iyice karıştır. Maçı kim kazandı?»

«'Yankees'ler tabii.»

İçkisini aldı, bir yudum çekti, **'Van'in hiç hoşuna gitmemiştir bu'** diye düşündü.

* * *

İÇKİSİNİ bir dikişte bitirdi, yürüdü, tezgâhın arkasında; gazetelerin, dergilerin, püroların, cigara paketlerinin, asprinlerin, **'Alka-Seltzer'**lerin, traş bıçaklarının, hediyelik bebeklerin, kutu kutu çukulataların arasında yarı yarıya kaybolmuş Bert'in yanına varıp bir süre onunla çene yarıştırdı:

«Artık içemiyorum,» dedi. «Dokunuyor.»

«Ben içiyorum,» dedi Bert. «Bol bol su içiyorum, yarıyor da. Sizi bay Acres'le tanıştırayım. On yıldır bu tezgâhta durur.»

«Sizin otele gelenler en çok neleri severler bay Acres?»

«Dedikodu dergilerini, sinemayla ilgili olanları; ama bu yeni çıkanlar, ünlü kişilerin cinsel hayatlarını da bol bol konu ediniyor.»

«Evet, bu yoldan alabildiğine okurun ilgisini çekiyorlar.»

Elli-altıncı Cadde'ye bakan koridoru geçti; iki kızkardeş alçacık masalarına oturmuşlar, daktilolarını da önlerine çekmişler, çata pata çata pata durmadan yazıyorlardı. Ne yazıyorlardı acaba? Mektup mu? Raporlar mı? Listeler mi? Bir oyun mu? Yoksa bir roman mı temiz ediyorlardı?

Otelin kapıcısı, mora çalan kırmızı üniformasıyla önüne çıktı:

«Taksi lâzım mı?»

«Değil. '**Automat'a** kadar şöyle bir uzanacağım.»

«Ne zaman teşrif ettiniz otelimize?»

«Bu sabah.»

«Çok kalacak mısınız?»

«Bakalım.»

«Ticaretle mi meşgulsünüz?»

«Yazarım.»

«Sormak ayıp olmasın ama, adınız nedir?»

«Yep Muscat.»

«Yep Muscat, sizsiniz demek? Adım Dana benim de. Stanley Dana. Çok eskiden sizin bu otelde kaldığınızdan sözetmişlerdi, benim zamanıma denk gelmemişti tabii. Büyük oğlum piyanisttir benim, konserlerde çalar. Şimdi N.B.C. orkestrasında. Ortancası **Wall Street**'te memur. Küçük oğlan, sizinle tanıştığımı duysa ağzı kulaklarına varır memnunluğundan. Yazardır kendisi. Yani, şey, yazar olmak niyetinde yani. İnanmazsınız ama, en çok sevdiği yazar sizsiniz.»

Durup bir anlığına Stanley Dana ile de karşılıklı hoş-beş etti, sonra az aşağıdaki **'automat'a** yürüdü, girdi içeri; masalardan birine oturdu, bir biftek, üzerine bir pasta yedi, bir kahve içti. Sonra oturduğu yerden geleni geçeni kolladı.

Bunca yıla karşılık, yine de kimse değişmemişti. Herşey ayni ağır akışındaydı; iri yarı Rus'un kapkara bıyığı, baca gibi tüttürdüğü cigaralardan kınalanmıştı. Onunla birlikte sıskacık, sinirli bir garson da vardı, iki de kadın: Genç, tatlı, her zaman ağır-aksak konuşan. Neşeliydiler, konuşkandılar hep. Ne zaman **'Automat'a** gitse, onları orda görürdü. Dördü de yamandı, yaman kişilerdi. **'St. Petersburg, Varşova, Budapeşte, Berlin, ya da Paris kahvelerinin en gözde kişileriydiler bir zamanlar..'** diye düşündü. Ne zaman karşılaşsa onlarla, içini bir hoşnutluk kaplardı.

İçerde, incecikten bir zenci kadın bir başına oturmuş kahvesini içiyordu. Şişkonun biri de durmadan tabağındaki peyniri tıkınıyordu.

Kalktı, ağır ağır, Altıncı Cadde'den parka doğru yöneldi. Central Park'ta da herşey bıraktığı gibiydi: Manhattan kayalıkları, ağaçlar, çimenler, halk arabalarıyla getirilen, küçük çocuklar.

Bir süre daha kendi başına gezindikten sonra otele, odasına döndü, yatağına uzandı. Dünyada bir gün öğleden sonrasında yalnızca yatağına uzanarak gözlerini yumup dinlenmek isteyen bir insan için vakit ya tam sırasıydı, ya da geçti geçiyordu.

Bütün vücudu uykuya teslim olmak üzereyken telefon çaldı, uyandırdı. Laura'ydı.

«Düşündüm ki.. Eğer herhangi bir önemli işin yoksa, belki dedim erkenden gelmek istersin, bi-

zimle akşam yemeğine de kalırsın. Ha, ne dersin?»

«İyi olur. Ne zaman?»

«Şimdi.»

«Van geldi mi?»

«Gelmedi ama, nerdeyse gelir. **Dodgers**'lar n'aptı? Eğer birşeyler edip maçları kazanmazlarsa oğlanı deliye döndürecekler.»

«En iyi takım onlarınki. Yakında kupayı kazanırlar.»

«Kalk gel şimdi istersen. Van'den önce gelmiş olursan, iyi bir şaşırtmaca olur ona.»

«Hemen yola çıkıp geliyorum. Yürüye yürüye. Hava da almış olurum.»

«N'olursun, bir taksiye bin de öyle gel.»

«İstemez. Yürümeye ihtiyacım var. Uzun sürmez hem.»

Kalktı, gerindi, yüzüne soğuk su çaldı, üstüne başına çeki düzen verdi, çıktı.

* * *

ÖNCELERİ ağırdan yürüyordu, sonra adımlarını açtı.

St. Maritz'in köşesini döndüğünde, karşıdan Winchell'i geliyor görünce, gülümsedi. Gülümsemek zorundaydı, Winchell de gülümsüyordu çünkü. Yarım bir baş eğmesiyle selâmlaştılar fakat durup konuşmadılar. Huyu değildi, yürürken durup ayaküstü konuşmayı pek sevmezdi; anca karşısındaki durduracak da, söze başlayıp... O da bir iki saniyeliğine birşey topu topu, fazla değil. Winchell az buçuk yaşlanmıştı ya, hâlâ aya

ğına çevikti, delikanlılar gibi sekiyordu; kolayına yapıyordu bunu hem.

Madison'ı geçti, Parkı da. Parkta ilginç hiç birşey yoktu. Sekiz dokuz blok sonra parkın sonuna geldi, bir kaç blok yürüdün mü zaten apartmana geliyordun. Asansöre bindi, üçüncü kata çıktı.

Zile bastığında Rosey'nin çığlığını, kapıya doğru çocukça koştuğunu duydu: İşte kızı Rosey, kendi öz kızı; küçücük, esmerceden, koca koca gözlü, büyük ağızlı, annesininki gibi hokka burunlu. Kız babasının kollarına atıldı, kedi gibi sokuldu.

«Babacı'm, babacı'm!»

«Rosey'cim!..»

Eşikte küçük kızın annesi Laura, onun ardında da o telefonda konuştuğu kadın, bayan Jenny MacDougal duruyordu.

Rosey'i kucağından indirdi, Laura'ya gülümsedi, sarıştılar. Berikini tanıştırdı Laura, kadın:

«Van'le Rosey sizden o kadar sözettiler ki bana, tanımakta hiç yabancılık çekmiyorum..» dedi.

«Rosey iyi görünüyor maşallah.»

«Öyle, öyle değil mi?» dedi Laura. «Tabii, bunu Jenny'ye borçluyuz en çok.»

«Eksik olmayın bayan MacDougal.»

«İkisini de çok seviyorum.» dedi kadın. «Onlar da bir parçacık olsun beni seviyorlar sanıyorum.»

Laura:

«Bir içki alır mısın?» diye sordu.

«Sek bir Martini içeyim, varsa tabii.»

«Var, var. Ben de içeyim bir tane.»

Jenny MacDougal şişeleri çıkardı; buzu. ka-

rıştırıcıyı, bardakları aldı getirdi, Laura karıştırıcıyı ona uzattı.

Dört beş kere salladı, karıştırdı içkileri, üç bardağa boşalttı ayrı ayrı. Bayan MacDougal içkiyle başının pek hoş olmadığını, daha çok kahveyi sevdiğini söyledi.

«Yarım saatine bir, bir fincan kahve tayınım var,» dedi. «Dokunduğu falan da yok. Tersine, sinirlerimi yatıştırıyor.»

Laura daireyi gezdirdi ona. Ev, Avrupa'ya giden halası Elsa'nındı. Giderken evi olduğu gibi Laura ile çocuklara bırakmıştı. Yalnız bazı antika eşyaların üzerini kırılmalarından sakınmak için örtmüşlerdi. Çocuklar oturma odasında portatif karyolalarda yatıyorlardı. Elbet güzeldi ev, herşeyiyle iyiydi hoştu ya, boşanmazdan önce San Francisco'da, **'Golden Gate'** köprüsüne bakan bir küçük tepedeki kendi evlerine benzemiyordu; üç ay öncesi, Laura kendine ait eşyalarla çocukları almış, New York'a göçmüştü.

İkinci martiniler için karıştırıcıyı sallayıp dururken, kapının zili çaldı, Laura:

«İşte oğlunla bizim Kitty Delmonico da geldi..» dedi.

Oğlan seslerini duymuş olacak ki, kapı açılır açılmaz yüzü gülüverdi hemen. Kapıyı Yep açmıştı. Kitty'ye hafifçe sırıttı, el sıkıştılar, Yep uzanıp oğlunu alnından öptü.

Kitty'ye de bir içki verdiler, karşılıklı oturup konuştular, Kitty yemek vaktine doğru kalktı, gitti.

Van'le kupa maçlarından söz açtılar; o ara Laura ile Rosey, Jenny'ye sofranın hazırlanmasında yardım ediyorlardı. Oğlan:

«Herhalde bu defa artık uzun uzun kalırsın ha?» diye sordu.

«İnşallah,» dedi Yep. «Bir iki pürüzlü işim var, halledebilirsem onları...»

«Yolunda gidiyor mu bari?»

«Eh, oldukça..»

«Sahi mi babacı'm? Artık benimle dobra dobra konuşabilirsin, artık geçen yılki yaşımda değilim; onikime bastım, bazı şeyleri daha iyi anlıyorum şimdi. Maliyeciler yakanı bıraktılar mı senin? Rahatsız ediyorlar mı yine?»

«Beni rahatsız etmiyorlardı ki, görevlerini yapıyorlardı yalnızca, o kadar.»

«Çok borcun varmı daha onlara?»

«Pek yok. Şu bir kaç gün içinde bütün hepsini ödeyeceğim, onlar da rahat edecekler ben de.»

«A, ne güzel. Biliyor musun, New York'u seveceğimi hiç sanmıyordum, ama üç ay geçtikten sonra yavaş yavaş ısındım, sever oldum.»

«New York'ta doğdundu sen. Oniki yıl falan oldu. Sana doğum günü armağanı almayı unuttum, ama..»

«Armağan falan istemem babacı'm.»

«Sana gerçekten istediğin ne varsa armağan olarak onu alacağım. Neyse o, şu bir iki gün içinde keşfederiz seninle.»

«Bana armağan almak için para harcamanı istemiyorum.»

«Zararı yok, olsun.»

Yemek, koyun budu haşlama, kızarmış patates, yeşil salata, kırmızı şarap, dondurma, bir de üzerine kahveden ibaretti.

Saat yedibuçuk sularında, Laura, program öncesinde ıvır zıvır gösterilirken tiyatroda olmak için bir taksi tuttu, öyle gitti. Yep'le çocuklar yemek odasından televizyonun olduğu küçük odaya geçtiler, televizyon seyrettiler bir süre. Jenny MacDougal da mutfaktaki işlerini bitirdikten sonra onlara katıldı. En sevdiği programı, bir kızılderili ile evlâtlığa aldığı bir beyazın serüvenlerini hep birlikte oturup izlediler.

Saat dokuza gelince, kızını kucakladı, oğluyla sarıştılar; evden ayrıldı, yürüye yürüye oteline döndü.

'Hepsi iyiler. Çocuklar iyi, anneleri de. Herşey tıkırında.'

Yoldayken içinde bir tükeniklik, bir boşalma duygusu duydu.

'En iyisi,' dedi kendi kendine; 'Plaza'daki **'Oak Room'a** gidip oturmak, bir iki birşey içmek.' Ama orda da çok kalmadı, çabucak birşey içti, hemen çıktı. Ne oturuculardan, ne de içicilerden değildi.

Caddede durdu, nereye gideceğini kestiremedi bir türlü. Saat dokuzda da gidip kafayı vurup yatacak mıydı yani?

Otele döndüğünde telefonla bir arandı haberini verdiler. «Zak aradı. Lûtfen **Plaza**'da kendisini arayın.»

1935'lerde bir sıcak Ağustos günü, Avrupa gezisinden **'Great Northern'e** dönüşünde — odası sı beşinci katta küçük bir odaydı — tam bavullarını açıyordu ki, birilerinin bağıra çağıra **«La Donna é Mobile»** diye bir şarkı tutturduğunu duymuştu. Pencereye gitmiş, açmış, yarı beline kadar sarkıp dinlemiş, «Zak, sen misin o?» diye bağırmıştı sonra. Derken, şarkı ansızın kesilivermişti.

Avluya bakan karşı odalardan birinin penceresi açılmış, Zak görünmüştü: «Sen de bizim Koca Burun musun yoksa, ha? Geliyorum yukarıya şimdi!»

Yirmi yıl öncesiydi bu, yirmi yıl sonra, Zak, yine Plaza'daydı demek. Otelden onu aradı:

«Bar bölümünde seni bekliyorum Zak. Atla gel.»

On dakikaya varmadan Zak, yuvarlanırcasına bardan içeri girdi. Kısa boylu, en pahalısından giyinip kuşanan, çantasından da bir takım taş parçacıklarını eksik etmeyen bir adamdı. 'Uranium onlar oğlum, uranium,' dedi. Utah'ın — yalnız Utah'ın mı, dünyanın — en büyük uranium şirketi 'The Jean Valjean Uranium Şirketi'ne aitti. Şirketin büroları Salt Lake City'deydi. Zak, New York'a şirketin bazı işlerini düzene koymak için uçağa atlamış, gelmişti. Hale yola koyar koymaz yine atladığı gibi uçağa; Salt Lake'e, madenlerine dönecekti.

Yine eskisi gibi, ne cigara, ne içki ağzına koymuyordu.

«Yakın bir gelecekte, göreceksin müthiş zengin bir adam olacağım,» dedi Zak. «Sen benim bu dediğime iyi kulak ver Koca Burun anladın mı?»

Zak, onu çocukken birbirlerine taktıkları adlarla çağıran beş on kişiden biriydi, hâlâ öyle anıyordu; şimdi bile.

«Yaşlanıyoruz. İyice hem de. Bundan sonra n'aparsak, çocuklarımızadır artık.»

«Benim de bütün çabam onlara Zak. Çok değil, iki tane yalnızca, hep onlar için didinip duruyorum.»

«Benimkiler de fazla değil,» dedi Zak. «Evlen-

diğimde karımın birinci kocasından olma iki yetişkin oğlu vardı, iki de bizimkinden oldu. İki evlilik, her seferinde de ikişer çocuk. Bir kere iki iki, iki kere iki dört.»

«Broadway'e doğru yürüyelim mi, ister misin? Hani, eskiden hep yürürdük.»

«Tabii ya, hadi!»

* * *

BROADWAY'DEN Kırk-ikinci Cadde'ye kadar yürüdüler. Zak, yirmi yıldan beri hiç sözünü etmedikleri bir sürü şey anlattı durdu.

«Senlen ikimiz mahallede tek candan iki arkadaştık, hatırlıyor musun? Sonra kalktık, Fresno'dan New York'a geldik. Bütün eşimiz dostumuz deli dedilerdi ikimiz için; ama, bir de bak durumumuza şimdi, nasıl adamlar olduk ikimiz de. N'aparsam yapayım operaya giremiyeceğimi pekâlâ biliyordum, ama bir günden bir güne yılmadım. Bugün hâlâ sesim iyi, buna karşılık, şarkı söyleyemeyeceğimi de iyiden iyiye biliyorum. Başaramadım bunu, fakat Fresno'da kök salıp anamın bal kaymak yemeklerinin de tutsağı olmadım ya! Zavallı anacı'm, hep beni düşünür, üzüm üzüm üzülürdü. Her zaman. Bir baltaya sap olamadım, sıkıldım durdum hep. Bereket bu uranium işinde şansım yaver gitti de... Arada, durmadan ev bark sahibi olayım istedim, hep bunun düşlerini kurdum. İlk karımın aklı fikri oyuncu olmaktaydı. New Mexico'dan kalkmış New York'lara oyuncu olmaya gelmişti Juanito Sanchez. Ne demelere bütün güzel kızların hepsi de oyuncu olmak isterler, anlamam! Sevdimdi o kız-

cağızı. Saatlerimi, yıllarımı onunla konuşup onu anlamaya çalışmakta harcadım. Beni bir parçacık sevseydi; karım olsaydı, yuvamın dişisi saysaydı kendini, gerçek mutluluğun n'olduğunu bir güzel anlayıp öğrenecekti. Ne gezer, oyuncu olmayı aklına takmıştı bir kere, dediğini de yaptı sonunda, New York'un en ünlü kadın oyuncusu oldu çıktı.»

«Sahi mi?»

«Dedim ya. Hem de çok iyi bir oyuncu. Ev bark, aile maile istemiyordu o, şimdi bir oğlu var, Allah bilir oğlancık babasının kim olduğunun farkında değil. Boşandıktan sonra — ben istemedim, istek ondan geldi — bana San Francisco'ya yazdıydı; o sırada ben askerdeydim, New York'ta, on oniki yıl öncesi, gittim seyrettim. Beni hasta etti. Hâlâ severim onu, oğlancık da yüreğimi parçalar durur. Benim olsun isterdim hep, olmadı işte. Az daha dayanamayıp onunla yeniden evlenecektim. Yürekler acısı bir durumdaydı, oğlancık per-perişandı. Dünya böyle böyle analar, böyle böyle babalarla dolup taşıyor. Oğlanlarla kızlar da perişan oluyorlar. Allah acısın da yüzlerine baksın hepsinin. Şarkı söylemeden sonra en çok ev bark sahibi olmaya bayılıyorum, belki şarkı söylemek bile yuva sahibi olmaktan önce gelir benim için. Bazan düşünürüm de, büyük, ünlü bir şarkıcı olsaydım, belki daha şanslı olurdum bu konuda. Neyse, birincisinden umduğumuzu bulmadık, ikincisi ise ondan daha bok çıktı.»

«Bu evlilikle ilgili bir çok şeyleri duymuştum, hatırlıyorum.»

«İki yıl cehennem hayatı yaşadım. Baktım olacak gibi değil, atladım uçağa, indim Mexico City'-

ye, boşandım gitti. Yoksa bir gün gırtlağını sıkıp öldürüverecektim; elimde kalakalacaktı. Sesimle matrak geçerek beni delirtiyordu; gülüyordu yüzüme karşı, hani aptal karılar vardır, kocalarına gülerler, öyle gülüyordu. İğrenç bir biçimde, kinle, nefretle hem de. Üzerinde durmayayım dedim, ne da olsa çoluğumuz çocuğumuz vardı. O sıralar E.Y. Foley'in bir işinde çalışıyordum. Bir gece Foley fazla mesaiye kalmamı istedi, elimizdeki kara üzümlerin geceyarısından önce frigorifik vagonlarına yüklenmesi gerekmiş. Olur, dedim. Yükleme bitene kadar başından ayrılmadım. Kimseye de anlatmadım bunu. Neyi ne anlatayım? Herkes ikinci evliliğimdeki mutsuzluğumu benim hatalarıma yükler, ama çokluk onun babasıyla anası yüzündendi. O gece işten yorgun argın dönerken Ventura Caddesindeki bizim Auggie'ye uğradım, bir sandviçle bir bardak süt içeyim, dedim. Dükkânın ardı bayağı bir bardı, ipten kazıktan kurtulmuş serseri millet hıncahınç doldurmuştu : **Calaveras Caddesindeki Fancy Annie'yi hatırlıyor musun? Sırf matraktı, neşeydi ha! Ya Mono Caddesindeki Paytak Mary'yi? Maplewood'daki Dizzy Dovey**'i? Kah kah kah, kih kih kih, bağıra çağıra konuşuyorlardı. Ansızın sandviçten ısırdığım lokma ağzımda büyüdü, kocamanlaştı, yutamadım. **Maplewood'daki Dizzy Dovey**, öyle mi? Karımın adı Dovey'di, Maplewood'da biz, ben oturuyordum. **Şu öğretmen Dizzy Dovey canım!** Karım okulda öğretmenlik yapıyordu. Konuşan heriflerin hiç birini tanıdığım yoktu. Şehrin azılı serserilerinden bir gruptular.

Kalktım, bir an önce kendimi dışarı attım, daha kalırsam, elimden bir kaza çıkar, katil olu-

rum diye korktum. Atladım bizim külüstür arabaya, doğru eve geldim, koşup yatağından kaldırdım karıyı, başladım gırtlağını sıkmaya. Bunu ne demelere yaptığımı biliyordu pekâlâ. Ağladı, sızladı, ayaklarıma kapandı, engelledi. beni. Bıraktım, döndüm arabama, bütün gece sürdüm, sürdüm, L.A.'ya vardım. Ertesi günü bir uçak, ver elini Mexico City.

Ardından uzun bir süre — altı yıl — bekledim, sonra Margaret'le evlendim. Aşağı yukarı benimle yaşıttı, iki de yetişkin oğlu vardı. Ben de artık operada şarkı söyleyeceklerden değildim, n'apalım! Operada şarkı söyleyemedim; bana çocuk yapacak şöyle ehli namustan bir kız bulamadım, ama yine de yapacaklarımın en iyisini, en hasını yaptım. Fresno'da kalıp anamın başını beklemedim hiç olmazsa.»

Kırk-ikinci Cadde'den Beşinci Cadde'ye, ordan da **Plaza**'ya vurdurmuşlardı.

«Yarın sabahleyin birlikte kahvaltı edelim, ha ne dersin?» dedi Zak.

«İyi olur! Uyanınca bana telefon et.»

«O zaman erken olur. Sekize doğru ararım.»

«Peki, olur.»

«Ne iyi ettin de aradın bugün beni,» dedi Zak. «Bayağı sevindim ya'u! New York'ta olduğundan haberim yoktu, ama her gelişimde **The Great Northern**'den sorup arıyordum seni. Eski günler tabii, dile kolay! Neyse ki, bu defasında buluşabildik.»

«Ben de memnun oldum Zak.»

Otele döndüğünde, Laura'nın aradığını söylediler. Verdiği numaraya telefon etti.

«Tiyatronun karşısında ufak bir yer var, ordayım ben,» dedi Laura. «Sen pek birşey demedin, ben arayayım da söyleyeyim, dedim; belki oturup çocuklara dair konuşmak istersin de..»

«İkisi de iyi görünüyorlardı.»

«Tabii, evet. Ama yine de, ben, n'apıp n'ettiklerini merak edersin, öğrenmek istersin diye düşünmüştüm. Eğer senin için, geç değilse... Gel istersen buraya, ya da ben sana geleyim.»

«Nasıl istersen öyle olsun.»

«Ben geleyim sana, bir sakınca yoksa tabii..»

Odasında oturup yarınki işlerin bir listesini çıkardı; bir hayli yüklüydü.

Liste ile uğraşırken aşağıdan telefonla Laura'nın geldiğini haber verdiler.

Karşı karşıya geçtiklerinde:

«Gerçekten güzel bir yer burası.» dedi Laura. «Öyle değil mi?»

«Evet, öyle. Güzel.»

Kadın bir an sustu, konuşmadı. Sonra yavaşça:

«Yüreğime dokundu.» dedi. «Seni böyle bir yerde, bu durumda görmek dokunuyor bana. Acı birşey!»

«Benim için üzülüyorsan, boş ver, değmez. Ağlıyor musun? Niye ama?»

Laura zorlanıyordu.

«Hadi hadi,» dedi Yep. «Ne var da ne ağlıyorsun?»

«Seni böyle bir yerde görmek bana dokundu.»

«Canım, bırak şimdi bunları. Boş şeylerle vakit öldürmeyelim. N'oldu, ne var?»

«Sensin sebep, sensin. Biz artık bir daha ev-

lenemeyiz, ne sen, ne ben yani. Bir kızımız, bir oğlumuz var; önüme çıkandan ölmüş biri gibi durmaksızın senden iyilikle söz etmelerini dinlemekten bıktım usandım; yoruldum.»

«Anladım anladım. Sen yalnız; ne var, derdin ne onu söyle bana.»

«Derdi olan sensin. Bizim herşeyimiz iyi çok şükür.»

«Herhalde.»

«Öyle öyle.»

«İyi ya, sen de memnun olmalısın bundan.»

«Sen böyle bir yerde otururken ben nasıl memnun olurmuşum ki?»

«Yirmi yıl önce de ben burada otururdum. Şimdi yine burdayım, çünkü elimden ancak bu kadarı geliyor.»

«Fakat sen burdayken millet neler düşünmez!.»

«Dilediklerini düşünsünler, umurumda değil.»

«Aklından zorun var diye düşünürler en azı, kimseyi de böyle düşünmekten alakoyamazsın. Seninkisi, şom ağızlılara çanak tutmak. En iyisi yarın sabah **Hampshire House**'a taşınman.»

«Hadi, seni '**El Morocco**'ya götüreyim de biraz yatış.»

«Gerçekten mi?»

«Tabii. Oraya, başka istediğimiz bir yere. '**Champagne Room**'a bile gidip seninle şampanya içebiliriz, belki daha da iyi olur senin için; neresini canın istiyorsa, orasını söyle.»

«Sana birşey diyeyim mi, ama alay etmeyeceksin.»

«Ölmekten son günlerde çok korkar oldum. Zaman dediğimiz şey öyle çabuk geçiyor ki. Ben bir türlü yetişemiyorum. Benim için oyun değil artık. Gittikçe yaşlanıyorum, umudumu da kaybediyorum bir yandan. Sonra seni böyle bir yerde görmek... Dokunuyor bana.»

«Boş ver, aldırma! Sen en iyisini yapıyorsun, ben de gönlümün istediğini.»

Vakit geçirmekten korkarcasına odadan çıktılar.

* * *

'EL MOROCCO'NUN kapıcısı onları görür görmez sırıttı, adıyla sanıyla selâm verdi; şefgarson, 'şekerim, Laura'cım' dedi, Laura da onu Charles diye çağırdı hep. Garsonun da ağzı kulaklarındaydı. Çevredeki masalardan selâmlar alındı, verildi.

«Şampanya mampanya istemez,» dedi Laura. «Şayet aklımıza eser gönlümüz çekerse, param çıkışmaz diye kaygılanma, ben hesabı imzalarım olur biter.»

«Nerde ne içersem parasını tıkır tıkır kendim öderim.»

«Burda da mı yani? New York'ta da mı demek istiyorum.»

«Önemli değil. Sen daha dünyaya yeni geldiğinde, ben New York'a ayak bastıydım.»

«Düşün hele. Sen onyedi yaşındasın, ben de New York şehrinde daha yeni dünyaya geliyorum. Ne güzel. Arada üç bin millik bir uzaklık. Kimin aklına gelirdi ki bir gün ikimiz evleneceğiz, çoluk çocuk sahibi olacağız, değil mi?»

«Kimsenin.»

Garsona işaret etti.

«Bir şişe şampanya lûtfen. Yalnız şişeyi masaya getirmeden açıver, gürültüsünden hazzetmiyorum.»

Az sonra garson gümüş bir kova içinde kocaman bir şişeyle geldi.

Kadehleri tokuşturdular.

Yep:

«Şimdi nas'sın bakalım?» diye sordu.

«Harika!»

«Bu yer, bu şampanya öyle mi?»

«Ah, evet! İnanasım gelmiyor hiç.»

«Pırıl pırıl değil mi herşey?»

«Evet, evet.»

«Haklısın.»

«Eminim, eminim. Öbür yerler bana göre değil. Burasını seviyorum, buradaki insanları, böyle oturup konuşmayı seviyorum. Hiç olmazsa hiç bir zaman gerçek değil.»

«Haklısın fakat, epeyi pahalı da.»

«Ucuz şeyler de çok kere pahalıdır. Ama gönül eğlemez onlar.»

«Boşu boşuna insanını zamanını da alır.»

«Bir başına oturmuşsun; elin şakağında, zamanını alsa n'olur, almasa n'olur! Herşey gerçektir o anda. Herşey dokunur insana.»

«Haklısın.»

«Gerçeklerden nefret ediyorum, bu da bir gerçek sözgelişi; yalnızlık gibi, acı çekmek gibi.»

«Mümkün. Şu an kendimle ilgili hiç birşeye aldırdığım yok. Hoşuma gidiyor ya, bana göre değil.»

«Zor şeyler istiyorsun.»

«Çetin olan onlar.»

«Sen istiyorsun asıl.»

«Ben istiyorum diye değil. Herşey öyle.»

«Sevmiyorum öyle şeyleri.»

«Bilirim. Bana çocuklardan sözetsene.»

«İyiler.»

«Gerçekten mi?»

«Düşte gibiler ikisi de. Herkes öyle diyor. Gerçekten iyiler, yalnız düş hayatı yaşıyorlar.»

«Haklısın, gözünde fazla büyütme onları, normal çocuklar işte.»

«Bana ait değiller. Gençliğimi mahvettiler.»

«Evet, tabii.»

«Gülmek nedir, eğlence nedir, onların yüzünden unuttum.»

«Doğru. Elsa ne kadarlığına gitti Avrupa'ya?»

«Yıllığına, ya da bir günlüğüne. Bakarsın yarın çıkagelir. Bilmiyorum.»

«Sonra n'olacak?»

«Bilmiyorum.»

«San Francisco'daki ev ne güzeldi. Şimdi n'oldu dersin?»

«Bilmiyorum.»

«Bilen birini de dinlemek işine gelmez elbet.»

«Kimi yani?»

«Beni. Ne güzel, ne büyük bir evdi o. Aşkla doluydu içi, öyle bir evin yeryüzünde bir eşi daha yoktur.»

«Sen öyle bil yine, ben de kendi bildiğim gibi bileyim.»

«Bu, hep böyle mi gidecek demek istiyorsun?»

«Ne dememi bekliyorsun? Al çocukları, top-

la, San Francisco'ya dön, ben de New York'ta kalayım dememi mi?»

«Hayır. Kat'iyen! Ne kendim için, ne de onlar için böyle bir şey dediğim yok sana. Burada, şu anda kendi adına dilediğin herşeyi söyleyebilirsin.»

«İyi öyleyse, New York'ta kalmak istiyorum.»

«Pekâlâ.»

«San Francisco'daki evi kötülemiyorum. Güzel bir evdi. Van, koca evde dilediği gibi at koşturuyordu; Rosey için koca bir yatakodası vardı, banyosu, manyosu, herşeyiyle güzel bir evdi. Ben o evden değil, asıl dünyadan nefret ediyorum.»

«O ev bomboş şimdi. Kısa bir süre için kalktım, buraya geldim, sonra yeniden o eve döneceğim yine.»

«Seni engelleyen yok ki.»

O ev çocuklara ait. Onlar için satın aldım, parasını onlar adına ödüyorum. Kendi başlarına bir evleri olsun istemiştim.»

«Ben bir kere de kendi şansımı denemek istiyorum.»

«Farkındayım.»

«N'apmamı istiyorsun yani? Kukumav kuşu gibi San Francisco'da bir başıma mı oturmalıydım?»

«Oturma, hayır. Kalk, yürü, ne geliyorsa aklına onları yap, neb'leyim ben! Zaten hep kendi kafana göre hareket ettin. Az öncesi bile. Telefon ettin bana, çocuklarla ilgili bir konuşma yapalım dedin, ben de kalktım buraya geldim.»

«İkisi de iyiler işte.»

«Eh, konuşacaklarımızı bitirdik öyleyse.»

«Çıldırdın mı yoksa?»

«Hayır, çıldırmadım.»

«Pekâlâ, nasıl istiyorsan öyle olsun.»

«Uzun bir süredir kızmıyorum, sinirlenmeyi bıraktım artık.»

Kadehini doldurdu, sonra Laura'nınkini de.

«Derdin günün benim hep küçük, zavallı bir karın olmamdı,» dedi Laura.

«Çok isterdim, evet.»

«İşte olmadım, olamadım çünkü.»

«Eh, nihayet sen de muradına erdin, Broadway'de bir oyunda rol aldın. Üç yıl içinde kavuşacağına kavuştun.»

«Hemen öyle yüreğini bozma. Söyledim ya sana, küçücük bir rol benimkisi, üstelik oyun da berbat mı berbat.»

«Bu yüzden çocuklar çingeneler gibi göçebe hayatı sürüyorlar. Onun bunun evinde, misafir odalarında yatıp kalkıyorlar.»

«Onun bunun değil, halamın evi nihayet. Kadıncağız hem bana, hem çocuklara çok iyi davrandı doğrusu.»

«Herkes sana karşı iyi davranır, ihtiyacın var da ondan. Van, New York'ta oturmak istemiyor; Kitty Delmonico her gelişinde çocuğu alıp alıp maçlara götürüyor. Van'i New York diye başka birşeyin ilgilendirdiği yok. Rosey, bir başına kalmış, ne arayan var, ne soran çocuğu.»

«Onları alıp San Francisco'ya götüremezsin.»

«Tabii götüremem. Çünkü çocuklarımı analarıyla birlikte görmek istemişimdir her zaman.»

«Aman ne gülünç! Bu üç ay içinde kaç para gönderdin bize ki?»

«Çok değil tabii. Ama unutma ki, ödenecek dünya kadar borç kapısı vardı: evin taksitleri, bir

sürü mağazadan yağmur gibi yağan faturalar, mahkeme masrafları, vergiler, gecikmiş vergilerin taksitleri, senle çocuklara ait dişçinin, doktorun faturaları...»

«Yine zengin olursun eskisi gibi. Yarın iste, yarın olursun hem.»

«Konuşacakların bu kadarsa, sana bir taksi çağırtayım, ben otele kadar yürüyeceğim.»

«Yok, hemen gitmeyelim. Güzel bir yer burası, çok hoşuma gidiyor.»

«İkinci bir şişe açtıracak gücüm yok.»

«Olsun, ben imzalarım.»

«Faturayı sana gönderdiklerinde nerden ödermişsin?»

«Hiç sık boğaz etmezler ki.»

«Sağ ol, istemem!»

«Şişede bir parça daha var mı acaba? Kalmış mı?»

«Çok az.»

«Seninle hep dost olacağız değil mi? Hiç çatışmayacağız, birbirimize düşman gözle bakmayacağız; kimse, kimsenin işine burnunu sokmayacak değil mi?»

«Evet, öyle.»

«Sen şimdi n'apıyorsun?»

«Eskisi gibi, yazarlık. Yeni bir kitap bitirdim, büyük dergilerden birine yollayıp bir nabız yoklayacağım. Kitapçının birine de yolladım geçenlerde. Bakalım n'olacak!»

«İnşallah beyenirler. Kime göndermiştin?»

«Önemli değil. Kim olursa olur, mutsuz bir hikâye zaten; hoş, bu türdekilerin hepsi birbirine benzer ya. Sen n'apıyorsun asıl, onu söyle..»

«Deli dolu çalışıyorum işte. Broadway'de bir oyun, oyun olana kadar insanın canı çıkıyor, gücüm kuvvetim kalmadı hiç. Akşama doğru öyle yoruluyorum ki, bir taksiyle zor atıyorum kendimi eve, hemen de yatağa giriyorum. Hayatımda hiç bu kadar çok çalıştığımı hatırlamıyorum.»

«Oyun güzel değil mi?»

«Pek değil. Ama ilgi görmeyecek anlamına alma bunu. Halk çok tutacak, herhalde.»

Şişedeki son kalanı da içtiler, kalktılar.

Yep, kapı önündekilerden bir taksi çağırdı, Laura'yı bindirdi. Birbirlerine iyi geceler dilerken yanağını Laura'nın yanağına hafifçe dokundurdu. Laura:

«Dostuz değil mi?» dedi.

«Tabii, evet.»

«Çocukları düşünüp üzülme.»

«Olur.»

«Para meselesi için de üzülme emi..»

«Peki.»

«Ne zaman olursa, ne zaman elin bollaşırsa o zaman yollarsın.»

«Şu borçlarımı bir ödeyeyim de. Hoş, o zaman da elimde avucumda pek birşey kalmayacak ya...»

«Oyunun ilk gecesine geleceksin değil mi?»

«Evet.»

«Bana bir de telgraf yollar mısın?»

«Yollarım.»

«Hani ünlü oyuncular soyunma odalarındaki aynalarının önüne koyarlar ya, ben de öyle, oraya koyacağım senin telgrafını.»

«Güzel olur herhalde.»

«Yine telefonlaşır mıyız?»

«Hadi artık! Güle güle!»

Laura taksiden içeri girdi, köşeye oturdu. Yep kapıyı kapadı üstüne, araba hareket etti. Laura döndü, arka camdan ona baktı, eliyle öpücükler gönderdi.

'New York'ta birinci günümüz de böylece son buldu' diye düşündü içinden. **'The Great Northern**'e döndük geldik yine: Prodüktörün temsilcisiyle buluştum, bir önceki oyun için Piper'le iyi kötü bir anlaşmaya vardık. Rosey'ciğimi bağrıma bastım, Van'le iyi bir konuşma yaptık baba oğul. Bir arada yemek yedik. Yirmi yıllık dost Avakian'la çene yarıştırdık, sabahına da birlikte kahvaltı edeceğiz. On'da Piper'de olacağım. Artık daha fazla içmek yok. İçmesine içerim ya, yeter bu kadarı, dokunuyor sonra. Parayı sokağa atmaktan başka neye yarıyor ki? Cebimde yetmiş dolarla New York'a indim, otuzunu harcadık bunun, bir çift yeni ayakkabı alacaktım, olmadı. Bir güzel kravat bile alamadım. Kırk doları yok yere harcadım yani. Bir kaç hafta öncesi bin dolar harcıyordum da hesabını bile tutmuyordum. Geçen yıl hele, elimde otuz kırk bin dolara yakın para vardı; n'oldu, nereye gitti bildiğim bile yok. Güya Van'le liglerin son maçlarına gidecektik, unuttum. Saat sabahın ikibuçuğu. Başıma da bir ağrı saplandı ki. İçkiyi fazla kaçırdık, ondan herhalde. Ağrıdan yakayı kurtarmak için, n'apmalı şimdi? En iyisi yürümeli. Yavaş yavaş, hava ala ala yürümeli. Bowery'e kadar, hatta Bowery'den de öteye.'

Otele geldi, geceki kâtiple santral başbaşa vermişler lâflıyorlardı. Asansörcü de kapıcının sı-

rasına oturmuş, elinde bir resimli roman dergisi, sayfalarına dalmış gitmişti.

Kâtipten anahtarını aldı, asansörcü onu görünce ayaklandı.

«A, Yep! Ne zaman geldin ya'u?»

«Bu sabah. Tom değil misin sen?»

İkisi birlikte asansöre girdiler, adam kapıyı çekti kapadı.

«Tomaso,» dedi. «Aziz olanından sonraki tek Tomaso. Kimse geldiğini söylemedi bana ya'u! İşim geceyarısı başlıyor da, ondan kimse birşey demedi herhalde. Ama geldin biliyorum ben.»

«Niye geldim?»

«Tıpkı benimki gibi, tıpkı. Geçen yıl, Havana'ya gittim ben de. Oralıyım ya, bir göreyim dedim. Ne kadar kaldım dersin Havana'da?»

«İki hafta mı?»

«Ben de o kadar kalırım diye hesaplamıştım; ama, topu topu iki gün kalabildim ancak. Gemiyle gitmiştim giderken, dönüşü uçakla yaptım. Bindim uçağa, yolda bir güzel da ağladım gelirken.»

Asansör durdu, Tom kapıyı açtı.

«Niye ağladım ama? Anacığımın yüzünden. Çok yaşlanmıştı, bunamıştı da. Seksenin üstünde. Beni hâlâ çocuk bellerdi. Kardeşlerim her yıl yazar dururlar; gel, n'olur anamı gör bir kerecik, diye. Kalktım, görmeye gittim ben de. Artık Amerikalıyım ya, bi-dolu hediyelikler aldım herkese, en çok da anama aldım. Attım kıtırı, dedim; New York'un en büyük otelinde çalışıyorum, müdürüm orda. New York'a dönünce de, iki hafta, durmadan kafayı çektim, sarhoş gezdim hep. Sonra geldim, eski işime başladım yeniden, üniformamı giyindim, başladım bir aşağı bir yukarı asansö-

rü kullanmaya. Bir kaç gün sonra da bir telgraf aldım; 'dün gece anan öldü' diyordu.»

Yep, uzun koridoru geçerek odasına geldi.

Çabucak yatağa attı kendini, uyudu.

* * *

UZUN uzun uyuduğunu sanarak ansızın uyanıverdi; oysa, yatalı bir, birbuçuk saat anca olmuştu.

'Bu ağrı, ruhsal dengesizlikten mi acaba? Sanmıyorum. Olsa olsa makinenin artık yavaş yavaş eskimesinden, aşınmasından herhalde. Bunca yıldan sonra olacağı buydu elbet.'

Arka arkaya iki bardak buz gibi su içti, yatağa girdi yeniden, dönüşünde yolda rastlayıp aldığı gazetelerden birini açtı. Orası burası derken Winchell'in sütununa kadar geldi, hep okurdu o yazarı, ne zaman New York'ta olsa, Winchell'in yazdıklarını okumadan edemezdi. O sütunda da değişen birşey yoktu: Aynı kişiler, aynı adlar, aynı dedikodular. Aşklar, mahkemeleşmeler, evlenmeler, boşanmalar, çoluk çocuk, çevre, öteberi falan filân.

Maçları da okudu, atyarışlarının sonuçlarına göz attı; sonra ışığı söndürdü, çevrilip yattı.

İkinci uyanışında saatdörtbuçuğa geliyordu.

'Millet uyumak için türlü haplar alıyor. Galiba, biz de başlayacağız o haplara.'

Bir bardak daha su içti, ikinci bir gazeteye uzandı. Bir yığın dedikodu, bir yığın da arka arkaya sıralanmış adlar.

Yeniden uyudu; ama kötü, kuyulu bir uykuydu bu da.

Düşünde çocuktu, on iki yaşlarında falan; Fresno'daydı, bir koşudur tutturmuştu, gidiyordu. Bu, hiç durmamıştı zaten. Büyümüş, kocaman adam olmuştu, hâlâ koşuyu sürdürüyordu: Bugün San Francisco'da, yarın New York'ta, öbür gün...

Allah kahretsin, koşturup duruyordu işte, ama yüksünmeden, hep gülerek tabii. Oysa, şimdi gülecek mülecek hali gücü de kalmamıştı.

'Yerimi yadırgadım zahir. Uykum ondan kaçıp kaçıp gidiyor..'

Başına saplanan ağrı da dinmek nedir bilmiyordu hiç.

Uyandı, kalktı, pencereye doğru gitti; Venedik pancurlarını kaldırdı, açtı. Ağırdan ağıra ışıyan New York'u seyretti bir süre; bir cigara yaktı, derin derin soludu dumanı. Ağrı geçer gibi oldu, rahatladı biraz.

'Amma iş! Bir solukcuk cigara, ağrının canına okudu. Van'le Rosey'i bu yaz bir aylığına yanıma aldırmalıyım. En iyisi bu. Büyük arabaya doluşur, balığa, av avlamaya çıkarız; hep birlikte güler eğleniriz.'

Santrala bir fincan kahve ısmarlamak için mutfağı bağlamasını söyledi; ama, servisin saat yediden önce başlamasının mümkün olmadığını bildirdiler. Traş oldu, giyindi kuşandı, dışarda açık bir yerlerden iki fincan, bir kahvedenlikle kahve aldı; yeniden geri geldi. Kahvedenliği doldurdu, olsun diye beklerken «**New York Times**»in sayfalarını çevirmeye başladı. Tiyatro sayfasına geldiğinde, Zak'dan telefon geldi.

«Seni uyandırmadım ya?» diye sordu.

«Hayır. Epeydir uyanıkım..» dedi.

«Gelsene, birlikte krallar gibi şahane bir kahvaltı edelim..»

«Beş dakikaya kadar inerim. Salonda buluşuruz..»

Zak, salonun bir köşesindeki gazete - dergi sergisinin küçük sırasında ayakta duran kadına elindeki bir kaya parçasını gösteriyordu. Yanlarına vardığında, Zak, ikisini birbirine tanıştırdı:

«Bayan Eglantine, size Yep Muscat'i takdim ederim..»

«Sakın o...»

«Ta kendisi!.» dedi Zak.

«Hih, hiç beklemiyordum doğrusu! Siz de bizim otelde misiniz yoksa?»

«Değilim. **'Great Northern'**de kalıyorum..»

«Gerçekten mi?»

«Gerçekten.»

«Millet benimle matrak geçecek ama, olsun! **«Jake the Fake»**i çok beyendim. İki defa okudum hem de.»

«Yok canım, niye?»

«Jake öylesine deli-doluydu ki.. Romanlardaki öbür kişilerin hiç birine de benzemiyordu. İlginçti yani. Şunu demeye getiriyorum; çok tatlı, cana yakın biriydi ya, pek de alçaktı hani. Siz de öyle olsun mu istemiştiniz yoksa?»

«Evet, galiba..»

«Ama ben bir türlü nefret edemedim ondan. Jake gibisinden bir erkeğe rastlamış olsaydım; elbet tiksinirdim, nefret ederdim tabii. Ama romanda sevdim onu. Bir kadından öbürüne koşturup duruyordu. Biliyor musunuz, bir erkeğin yedi defa başından evlilik geçmesi çok şaşırtıcı. Jake, bununla da yetinmiyor, kaynanası ile, bal-

dızıyla, on üç yaşındaki tazecik bir çocuk-kızla da, arada kırıştırıyordu.»

«Yanlış! Kırıştıran Jake değil. Kadınlar, her bir vakit evlenecekleri bir erkeği arayıp bulma, ardından hep koşma eğilimindedirler.»

«Bana öyle gelmemişti. Bütün evlenme törenleri eğlenceli olur ama değil mi?»

«Öyle, evet. Nasıl buldunuz bu taş parçasını?»

«Uranyum dolu mutlak..» dedi kadın.

«Yirmi yıl öncesinde olsaydı, kimse başını bile çevirip bakmazdı buna.»

Zak:

«Jeologların son verdikleri raporlara göre, en azından on milyon ton daha çıkarabilirmişim bu taşlardan..» dedi. «Ne anlama gelir bu, biliyor musun?»

«Bırak şimdi bunları bir yana. Nicedir bayan Eglantine'in kafasını ütüledik. En iyisi bir kaç paket cigara alalım ki, ödeşmiş olalım arada..»

«Ben cigara içmiyorum..» dedi Zak.

Yep, **'Chesterfield'**lerden aldı bir paket, kadına bir çeyrek dolar verdi.

«**'Plaza'**da otuz cent bunlar.» dedi.

«Orda öyle satarlar..» dedi kadın, paranın üstünü verdi: «Kibrit de ister misiniz?»

«Bir penny'liklerden olsun..»

Kadına bir penny uzattı, beriki de ona bir kutu kibrit verdi:

«Kitabınızı getirsem, acaba imzalar mısınız benim için?»

«İmzalarım.»

«İnanın, en sevdiğim Amerikan yazarı sizsiniz..»

«Buna çok sevindim işte. Peki, Fransızlardan kimi beyeniyorsunuz?»

«Fransızca bilmiyorum ki..»

«Çevirilerden demek istedim..»

«Kimi sözgelişi?»

«Ben daha çok eski yazarlarımızı seviyorum..»

«Gunther'i..»

«Bir karşılaşmamızda söylerim bunu ona..»

«Estella Gunther'e mi?»

«Ahh..»

«Biraz anlamsızca romanlar yazar..»

«Neyse! Yarın bir aralık uğrar, kitabınızı sizin için imzalarım.»

«İmzalar mısınız sahiden?»

«Tabii. Zak, niçin o taşa bayan Eglantine'ın adını vermiyorsun yani?»

«A, çok memnun olurum bundan.» dedi Zak. «Ama, herşeyden önce onu **Wall Street**'e götürüp bay Weber'e göstereceğime söz verdim. Saat onda buluşacağız.»

«Bu, Paine-Jackson ve Curtis'lerdeki Weber mi?»

«Max Weber benim dediğim..»

«O da kim?

«Bizim madencilik işlerimize bakan adam..»

Plaza alanına bakan bir pencere önünde oturdular. Lokantanın o köşesinden büyük çeşme de görünüyordu, çevresinde küçük at arabaları vardı; sürücüler bir yandan pipolarını çekiştiriyorlar, bir yandan da çene yarıştırıyorlardı.

Zak:

«Hadi, oturalım, milyonerler gibi bir kahvaltı yapalım..» dedi.

«Koyusundan bir fincan kahve, içine bir parçacık sakarin; onu demelere mi getiriyorsun?»

«Ne münasebet! Biftek demek istiyorum, biftek..»

«Seninle hemfikirim. Hiç kahvaltı etmezken bugün senin gibi yapacağım ben de...»

«Kahvaltı benim en bayıldığım şeydir.»

Garson elinde kocaman birer liste ile geldi. Listeye bakmadan ne istiyorlarsa ısmarladılar. Garson saygıyla notunu aldı, gitti.

«Bütün gece gözüme uykunun damlası girmedi. Sen iyi uyudun mu bari?»

«Mışıl mışıl hem de..» dedi Zak.

«Üç mü, dört mü? Kaç saat?»

«Yedi, sekiz, dokuz, bazan da on saat uyurum..»

«Tamı tamına mı yani? Deliksiz mi?»

«Tabii, tamı tamına. Deliksiz. Peki, sen nasıl uyuyorsun?»

«Senin dediğin soydan deliksiz meliksiz uykuyu ancak yirmi yıl öncesi uyurdum.»

«Ya'u, olur mu hiç? İnsan olarak biże verilmiş en büyük nimeti tepmek seninkisi. Bana da bir kere olmuştu bu dediğin gibisi; o da, ikinci karımı başımdan sepetleyeceğime yakın sıralardaydı.»

«Mutlusun doğrusu..»

«Peki ama bu kadar çok kahve içer, cigara fosurdatırsan nasıl uyursun ki? İnsan vücudu bu kadar zehirin saldırısına dayanamaz ki..»

«Farkında bile değilim..»

«Kes cigarayı, kahveyi; kes içkiyi de bak, nasıl şeker şerbet uyursun..»

«Yok, hayır. Gerçek neden o değil. Yaşlanıyorum artık, hepsi bu..»

«Ben öyle görmüyorum ama. Eskisinden pek farklı değilsin.»

«Ben öyle hissetmiyorum kendimi..»

«Nasıl hissediyormuşsun ki?»

«Tutkunluğum kalmadı. Üstelik herşeye karşı.»

«Herşeye doğrusu çok..» dedi Zak. «Niçin aza kanaat etmiyorsun?»

«Ne gibi?»

«Şey, çocuklarına karşı sözgelişi, neyi var yani onların? Ne kadar talihli biri olduğunun belki de sen farkında bile değilsin. Bir gün onlarla tanışmıştım, hatırlayacaksın. Annenin evine bitişik oturan annemi görmeye gitmiştim San Francisco'ya, çocuklar da ordaydılar. Oğlan, olsa olsa beşinde falandı; kız da üç yaşında anca. Ama görmelere değerdi doğrusu. Hayatımda öyle şeker çocuklara bir daha ne rastladım, ne gördümdü.»

«Anneleri de var mıydı?»

«Vardı ya. Yani, onun hakkında ne düşünüyorum mu diyorsun? Talihli kadın doğrusu. Ben öyle düşündümdü. Sen öyle çocuklara sahip birileri için, kim olsa öyle düşünür sanıyorsun. Evet! Sen de ona sahip olmakla talihliydin tabii. Bir kere, ne deli Juanita'ya, ne de budala Dovey'e benzemiyordu hiç. O iki kadın, bana dünyamı zindan ettirdilerdi. Biliyorsun, Mexico City'de bile ağız tadıyla bir yudum içki içememiştim.»

«Öyle mi? Bilmiyordum. N'olmuştu?»

«Hastalıktan geberiyordum. Hayatımda ilk

olarak da cigar içtim, yemyeşil kesildim. Dedim ya, insan vücudu bu kadar zehire dayanamaz.»

«Öyle ama insan vücudu da onlarsız edemez.»

«Pekâlâ da eder. Sen hele bir olur de bak, görürsün.»

«Uyuyamıyorum. N'apsam olmuyor bir türlü. N'apsam hep kaçırıyorum. Aptallık işte.»

«N'apıyorum dedin?»

«Otobüsü kaçırıyorum hep.»

«Ne otobüsüymüş o?»

«Canım o satıcı kadının dediği şey işte..»

«Sen delisin. Daha da beter hem. Zır deli yani. Ne otobüsü kaçırmışlığın var, ne birşey. Tam tersi. Yakalamışsın onu. İnmek ne kelime! İçindesin, sen sürüyorsun onu. Herşeye sahipsin, herşeyin var. Ama yine de doymuyorsun. Çocuklar gibisin yani. En iyisi bir tatil yapman.»

«Bu sabah uyuyamayınca, ben de bunu düşündüm. Hoş, uyuyamadığım gecelerin sabahına hep aynı düşünceyle kalkarım yataktan ya, neyse! Ama kalktıktan sonra bitmemiş işlere koşulurum, günün hay huyu içinde unutulur gider tabii. Hep aynı hikâye yenilenir durur. Tatil matil yapamam ben.»

«Benim kiliseyle başım hoş değildir, bilirsin..» dedi Zak. «Bana öyle geliyor ki işe boğulup dinden imandan da çıkmışsın.»

«Belki de sen haklısın. Sevmek! Evet, nicedir içim götürmez oldu sevmeyi. Sen din diye bunun mu sözünü ediyorsun bana?»

«Evet. Sağlığın da tabii. Artık bir son ver şu cigara faslına. Temiz havaya çık, ciğerlerini arıt yeniden.»

«Ah şu cigara!» dedi Yep.

«Kahveyi de kesmen gerek. Suya n'olmuş yani? Nesi varmış? Su gibi var mı? Şarap olsun, viski olsun ne yararı olurmuş ki?»

«Haklısın galiba. Ne zamandan beri tutuldun sen bu sağlık işine?»

«Tutulma değil ki. Bir anlığına düşünsene. Nerde, nasıl yaşıyoruz? İnsan vücudu dediğimiz eski püskü bir evde. Dilersek, bunu saray da yapabiliriz, boktan bir mağara da. Öyle bir mezbelelikte, insan ruhunun zehirlerle boğulmuş olarak uzun süre yaşayacağına aklın kesiyor mu?»

«Hayır, kesmiyor.»

Garson bifteklerini getirdi. Harika bir kahvaltı ettiler, sonra her biri kendi yolunu tuttu.

* * *

SAAT onda Piper'la «**World Alive**»da buluşacaklardı. Madison Avenüe'den yürüye yürüye inmeye başladı.

«Kahvaltı ağırlık veriyor adama' diye düşündü. 'Eni konu gevşemişim. Yok, hayır, beni anca kahve paklar sabahları.'

Dişleri geçmiş yıllardaki gibi yine sızım sızım sızlamaya başlamıştı. Geçen yıl mı ne — belki de daha fazla — bir diş ağrısına yakalanmış, perişan olmuştu. Dişçi sağ çenedekilerin hepsini ayıklamıştı. Yerine takmalarını takmıştı ama, alışması epeyi sürmüştü. Konuşurken kelimeler sanki ağzına yeni baştan tıkılıyordu. Sızı git gide bastırmaktaydı.

'Bizim dişçi Levy'ye bir görünmeli..'

Piper bürosundaydı, bekliyordu. Görür görmez koptu geldi.

«Seni yeniden görmek hoş birşey Yep! Toplantı salonunda millet bekliyor ya, aldırma; önce ben seninle başbaşa bir konuşayım dedim. İyi etmiş miyim?»

«İyi etmişsin.»

«Oyununu dün gece yeniden okudum. Bununla ya altıncı, ya yedinci oluyor. Her seferinde daha çok beyeniyorum.»

«Ben yazdıktan sonra bir daha hiç okumadımdı.»

«Sonra oyunda başrolü oynayacak bir delikanlı da buldum. Neyse, bu konuya sonra geçebiliriz. Benim senle daha önce şunu konuşmam gerek: Herşey için bir on bin, tamam mı?»

«Tamam!»

«Hepsini de vergi borcuna yatıracağız öyle mi?»

«Evet, öyle.»

«Niye ama?»

«Kaç zamandır benimle hırsız-polis kovalamacası oynuyorlar. Yetsin artık dedim. Ödersin de, onlar da kurtulsunlar bu işten, ben de. Öyle dedim, anlaştık.»

«Bu biraz delilik değil mi Yep?»

«Değil. Kimler var toplantı salonunda?»

«Kimi ararsan.»

«Ted Hack burda mı?»

«Ted, üç ay kadar oluyor, öldü. Bir kalp krizinden. Bilmiyor muydun?»

«Haberim olmadı. Kırkında var mıydı?»

«Otuz dokuzdu.»

«Nasıl oldu, peki?»

«Kim bilsin? Gece demeden gündüz demeden çalışıyordu. Hoş, en az onun kadar delice çalı-

şanlarını çok gördüm ya, neyse. Ben de çok çalışırım meselâ. On bir yaşımdan bu yana hiç durmadım, çalıştım. Sen?»

«Sekiz yaşında gazete satıcılığına başladım.»

«Aşağı yukarı kırk yıl önce herhalde.»

«Mümkündür.»

«Ama demir gibisin maşallah.»

«Öyle gösteriyorum ya, pek farkında değilim, bildiğim yok hiç. Dün gecem çok kötü geçti. Şimdi de ağzımdaki bütün dişler, sızım sızım sızlıyor. Hepsi de çürüdü galiba. Yıllar oldu, çürüdüler.»

«Dişler adamın katilidir valla'i. Ağzım köprülerden, dolgulardan geçilir gibi değil benim de. Şey, birşey söyleyebilir miyim Yep?»

«Ne gibi?»

«Küçük ayrıntılar üzerinde durup da, Allah aşkına, hır gür çıkarma sakın. Rol dağıtımıydı, müzikti falan filân, nasıl olsa kendiliğinden yoluna girer.»

«Oyunun gerektirdiği şeyleri istemek hakkım değil mi?»

«Tabii canım, ben de o konularda senin yardımcınım. Ama sen, az buçuk deli bozuklardansındır. Seni yakından tanımayan birileri, yüksek perdeden konuşmalarına bakarak kızmış, küplere binmişsin sanır. Nerden bilecekler asıl kişiliğini? Sonra seni iyice de tanımıyorlar. N'olursun, alttan al biraz, yumuşak ol. Böyle diyorum diye de aptaldan sayma beni sakın. Bilirsin, eski arkadaşınım. Arada düşmanlık değil, barış olsun, anlaşma olsun istiyorum.»

«Ya'u, benim yüksek sesle konuşmamda bir sakınca yok ki! Dobra dobra konuşuyorum, hepsi

bu. Açık seçik konuşmazsan, karşındaki ne dediğini nerden anlasın! Nutuk atmıyorum ki, her zaman böyle konuşurum ben; iş konusunda da, çalışırken de, sanat tartışması yaparken de..»

«Ama toplantı salonundan da duyuyorlar şimdi seni.»

«Duysunlar, n'olacak! Burda değil miyim yani? Tâ San Francisco'lardan kalktım geldim. Fısıl fısıl mı konuşayım? Olmaz öyle şey! Ben alıştığım gibi konuşurum. Duyarlarsa n'olurmuş ki?»

«Kızdın, küplere bindin sanırlar. Herhalde farkındasındır Yep, yeni yeni kuşaklar geliyor üstümüze; gelmeleri bir yana, onlardan önceyiz diye de burun kıvırıyorlar bize. Soğuk duruyorlar. Bitti, tükendi artık gözüyle bakıyorlar. Tabii, sen aldırmazsın böyle şeylere, ben de biliyorum bitmiş, tükenmiş falan değilsin..»

«Yaşa! Nerdeyse üzüm üzüm üzülüyordum ben de.»

Piper ağız dolusu güldü.

«Neyse..» dedi. «Bu kadar traş yeter herhalde. Aslında benim üzüntüm kendime yetiyor. Yani, bizimki ile demek istiyorum. Ben senin mutlaka önümüzdeki bir proğramda yer alman gerektiğini savundum. Berikiler hem çok para ister, hem de dert açar başımıza, dediler senin için. Yola getirene kadar göbeğim yarıldı. Sana da sakin ol diyorum bu yüzden. Evet. Böyle olsun istedim, nedenini de söyledim. **'World Alive'**ın ihtiyacı var, hepsi bu. Belki bir kumar ama, olsun! Ben, senin güçlü birşey yazacağına inanıyordum, nitekim öyle de oldu. Hadi, girelim!»

Toplantı bir saatten fazla sürdü.

Yep, oturduğu yerden öylece aptal aptal söylenenleri dinledi. Can sıkıntısından ölme raddelerine geliyordu nerdeyse. İki üç lâf etti, oturdu, yalnızca dinledi konuşulanları. Piper'la kendisinden başka dört erkek, iki de kadın vardı. İki erkekle kadınlardan biri, az sonra çekip gittiler. Toplantıya katılan herkes okumuş yazmış takımındandı, büyük üniversitelere gitmişlerdi. Hele bazıları İngiliz, Avrupa kolejlerinde de eğitilmişlerdi. Hepsi de mutlu kişilerdi işte. Yani donuk, kuramcı, tutkusuz, vurdumduymaz.

'Bir dümen tutturmuşlar, gidiyorlar..» diye düşündü kendi kendine.

* * *

TOPLANTIDAN sonra yine yürüye yürüye oteline döndü. Odasına çıktığında ufacık tefecik yaşlı İrlandalı oda hizmetçisini hâlâ çalışıyor buldu. Kadıncağız onu görünce hızlanmaya koyuldu:

«Acele etmeyin..» dedi, masaya gitti oturdu. O arada kadın süpürgeyi halının üzerinde çabuk çabuk bir iki gezindirdi; işini bitirip çıkarken yumuşacık bir sesle:

«Çok teşekkür ederim..» dedi.

Yep, San Francisco'dan gönderilen postayı gözden geçirdi: Faturalar, okurlardan gelmiş mektuplar; lise öğrencilerinden, öğretmenlerden, şundan bundan. Üniversitenin biri de bir konuşmaya çağırıyordu onu, konu, yaratıcı yazarlık üstüneydi; 250 dolar teklif ediyorlardı. Yatağa uzandı, gözlerini yumdu. Yarı uykuda yarı uyanık;

Zak'ı, Zak'ın babasının kaysı-şeftali bahçelerini hatırladı. Derken telefon zır zır etti.

Temsilci Larry Langley'di:

«İnşallah uyandırmamışımdır sizi?»

«Yok, hayır..»

«Gelecek çarşamba saat onda Zamlock'ın bürosunda buluşmaya ne dersiniz?»

«Bugün n'olmuş, çuvala mı girmiş?»

«Belki oyun üzerinde şöyle bir düşünürsünüz demiştim de. Meselâ, bir iki yerini düzeltmek gerekir: Başından, sonundan ya da ortasından bir yeri. Verdiğimizde herşeyi noksansız olmalı.»

«O da neden?»

«Eh, bunlar iş adamı, tacir hepsi. Paralarının nereye, nemene bir şeye yattığını sıkı sıkıya bilmek isterler.»

«Niye herifi bugün aramıyorsunuz da, tâ çarşambalara bırakıyorsunuz?»

«Düşündüm ki...»

«Siz telefon etmezseniz, ben edeyim isterseniz. Seve seve yaparım bunu.»

«Yok, yok. Sakın yapayım demeyin, n'olur! Bırakın, herşeyi biz hallederiz. Bugün olmasında bir sakınca yok mu size göre?»

«Olsa, ille diye neden direteyim değil mi?»

«Ben, siz Zamlock'la karşı karşıya gelmeden önce, iyice bir düşünür taşınırsınız diye kurmuştum. Ayrıca şunu da söyleyeyim, bunca yıldır temsilcilik ederim, Zamlock'un hazırladığı şimdiki gibi bol keseden bir duruma hiç rastlamadım.»

«Ne durum hazırladığını bilmiyorum, tabii. Ama, mutlaka karşı karşıya gelmek istiyorum onunla..»

«İnanın bana, müthiş bir durum...»

«Bakın, bu tür konuşmaları dün yaptık sizinle. Sizi pek ilgilendiriyor olabilir, fakat benim umurumda değil. Ben buraya bu adamla buluşup konuşmaya geldim, arada sözleşmenin maddeleriyle fiyatını da halletmemiz gerek. En iyisi, siz bulun onu bana.»

«Şu anda bürosunda mıdır, kestiremiyorum. Bir arayacağım. Şehir dışına da çıkmış olabilir.»

«Eğer öyleyse, arayın bulun. İki aydır, New York'a geleyim diye yalvarıp duruyordu. Nerdeyse atlasın gelsin o da.»

«Bir bakayım, sonra sizi yine ararım.»

Yeniden gözlerini yumdu, fakat bu kez ne kaysı ağaçları vardı, ne de şeftaliler. İlk dönemlerine doğru gitmişti. Kaç yaşındaydı? Sekiz falan anca. Neresiydi? Bir gelincik tarlası. Her yer gelinciklerle dolup taşıyordu; arada öbür yaban çiçekleri yama gibi duruyorlardı, mavili, beyazlı, kırmızılıydı. Kızkardeşlerinin en küçüğü — on üç on dört yaşlarında anca vardı — o, iki candan arkadaşı — biri Asur'lu bir kızdı, öbürü de uzaktan yeğeni oluyordu — onu da aralarına almışlar; — yalnız onu mu? Asur'lu kızın küçük kardeşi Joe da vardı — yalnayak başı kabak sabahın erinde yürüyorlardı. Kızların fikri; gelincik toplamak, topladıklarını da demeti üç beş kuruştan satmaktı. Oğlanlar, kızlara hem yoldaşlık ediyor, hem bir yandan gelincik toplamalarına yardım ediyor, bir yandan da kazasız belâsız evlerine dönmelerini sağlıyorlardı. Bu toplayıp satma fikri de, gelincik tarlalarında dolaşırlarken ansızın kızlardan çıkmıştı.

Kızlar, güle oynaya California şarkıları tutturmuşlardı. Hoplayıp zıplayanı bile vardı. Bir araya geliyorlar, tıpkı filmlerdeki gibi şarkı söyleyen kızlar korosunu taklit ediyorlardı. Joe da onları taklit ediyordu; Yep, gülmekten kırılarak gelincik tarlasının tam ortasına düşüyordu. Dünyada sabah olmaktaydı, güçlü bir aydınlık her yanı sarmıştı; bütün renkler capcanlıydı, vahşi gelinciklerden iç bayıltıcı bir koku havaya yükseliyordu.

Onların her biri, acaba nerdeydiler şimdi?

Hıh, kızkardeşi dört çocuk anasıydı bugün. On beş mi, yirmi yıl önce mi ne; birileri, Joe'nun bir otomobil kazasında öldüğünü söylemişti. Joe'nun bacısı San Francisco'ya göçmüş, bir ressamla baş-göz olmuştu. Nedense geçinememişlerdi de, kızcağız iki çocuğuyla birlikte baba evine dönmüştü yine. O uzaktan yeğeni olan kız, Chicago'da hastabakıcılık yapıyordu. Yirmi yıl içinde bir kaç defa mektup yazmıştı, 'hatırladın mı beni,' diye. Tabii, elbet hatırlıyordu; hatırlamaz olur muydu ki? Çok, çok iyi hatırlıyordu hem. Yaman bir kızdı. Hele gülüşü, hele gülüşü..

Langley yeniden aradı:

«Zamlock, yerini ve zamanını o söylesin, diyor..» dedi.

«Şimdi, bürosunda olsun.»

«Fakat, vakit öğle oldu Yep..»

«N'olur öğle ise?»

«Birlikte bir öğle yemeği yemek ister miydiniz?»

«Hayır, ama onun böyle bir niyeti varsa, masasında bir kaç sandviç bulundursun, yeter!»

«Yani, şimdi olsun diyorsunuz?»

«Eh, şimdi değilse bile yürüyerek bir on dakikada alırım orayı.»

«Saat yarıma ne dersiniz? Ben de o vakte kadar kendi gırtlak meselemi hallederim, hep beraber oluruz.»

«Peki. Yarım dedik.»

«Şey, Yep, birşey daha söyleyebilir miyim?»

«Tabii. Dinliyorum.»

«İlk izlenim, sakın şaşırtmasın sizi emi!..»

«Ne demek o?»

«Zamlock, sizin çevrenizden birilerine benzemez. Yazar falan değildir o.»

«Benim çevrem de yazar takımından değildir; hoş, okurlardan da bir çevrem yoktur ya...»

«Yani, benim demek istediğim, kalın kafalı bir işadamıdır Zamlock.»

«Ben de zaten onu akıllı uslu, yumuşak başlı bir milyoner diye düşlemiyordum.»

«İlk karşılaşmamızda beni de pek sarmadıydı, fakat sonra sonra onu daha iyi tanıdıkça, kötü biri olmadığını anladım. Yani, görünüşe kulak asmayın. Şurasını da iyice belirteyim yine; bu sizin için çok iyi bir fırsat, herşey de lehinize. Ona göre işte.»

«Saat yarımda buluşuyoruz.»

«Zamlock'un bürosunda, tamam!»

Langley'den sonra çocuklarıyla konuşmayı canı çekti. Ama kız okuldan gelmemişti; oğlan, Kitty Delmonico ile birlikte maça gitmişti mutlaka. Telefona bayan MacDougal çıktı:

«Yoklar, ama ister misiniz eve geldiklerinde hatırlatayım; sizi her gün telefonla arasınlar mı?» diye sordu.

«Yok, hayır. Zor olur onlar için. Ben şöyle bir

arayayım, seslerini duyayım demiştim. Bir boş günlerinde de hep birlikte çıkmayı istiyorum. Tabii, mümkünse..»

«A, ne demek! Sevinçlerinden uçacaklardır.»

Kalktı, yeni bir boyunbağı taktı, odasından çıkıp koca bir milyonerle buluşmaya gitti.

* * *

OTELDEN Elli-altıncı Cadde'ye çıkarken son derece acelesizdi; aklı gelincik tarlasına takılmıştı, hep onu düşünüyordu.

Joe'nun kimliğini bir türlü çıkaramıyordu, yakın arkadaşlarından olmamıştı da ondandı. Önemsizin biriydi. Esmer, ufak tefek, on ya da on bir yaşlarında bir çocuktu tanıdığında; yeni bir Amerikalı tipiydi, ingilizcesi takur tukurdu, çoğu kelimeleri gülünç bir biçimde yanlış söylüyordu. Kızkardeşi gibi ayakkaplarını bir yana savurup gelincik tarlasında yalnayak koştururdu o da. Kızkardeşi yaman bir kızdı. Aklı eren bir kız. Gelincikleri toplayıp demet demet satmayı, çok para kazanıp çarçabuk zengin olmayı kuruyordu. Güzel olmak, durmaksızın dansetmek, eğlenmek istiyordu.

«Bu da onlardan işte..» diyordu Joe. «Bu da onlardan işte.»

Sonra kızlar gibi tepiniyor, kızlar da ona bakıp katıla katıla gülüyorlardı.

«Akılları sıra sinema oyuncusu olacaklar. Hıh! Güya filmlerdeki o ünlü dansözler gibi olacaklar da ayakkaplarından erkekler şarap içecekler. Oysa ayaklarında ayakkapları bile yok. Nerde kaldı...»

Joe'nun kızkardeşi, gülerek:

«Sen hiç tasalanma Joe..» diyordu. «Yalnayak değiliz, tasalanma..»

«Ama kocaman da ayakların var.» diyordu Joe, kah kah kah gülüyordu.

Joe, bir sınıf öndeydi ondan, bu yüzden de ayni derslikte bir araya gelip günlerini gün edemiyorlardı. Aynı derslikte okuyanlar, ister en ön sırada, ister en arkalarda otursunlar hep aynı havayı solurlar, aralarında sıkı dostluk bağları örülür. Sözgelişi Zak'la Yep. Kuzu kuzu geçinirlerdi, bütün gün eğlenirlerdi de. Birbirlerini matrağa alırlar, Zak şarkı söylerken Yep gülmekten kırılır, Yep, yazı yazarken de Zak yerlere yatardı.

Bir dokunmaya gördü Zak'a. Kıkırdamasını tutmak için kendini zorlar, gırtlağından garip garip sesler çıkartırdı. Tek emeli, **Caruso** gibi bir şarkıcı olmaktı. Yabancılar içinde de güzel sesli olanlara karşı yakınlık duyardı. Bununla ilgili ne plânlar kurardı, ne plânlar! Ama beş para etmezdi hiç biri de. Çevresini hoşnut etmez, günün birinde kendisini iyilikle anmaları için elindekini avucundakini har vurup harman savururdu. Aşırı müsrif bir oğlandı.

Kahvaltı sırasında:

«İnsanlık yarışında neler döndüğünün, uranyumun öneminin, nüklear yarışmanın sağladığı güçle enerjinin neler olduğunun farkında bile değilsin sen..» demişti.

«Hiç bir bilgim yok, evet. Ama kim bugün uranyum sahibi ise, tonla para kazanacağının farkındayım elbet.»

«Tonla değil, milyarlarca.»

«Ama para boktan birşey..»

«Sen hep öyle bellersin zaten. Bu yüzden de önüne çıkanı tepersin!»

«Evet, beş altı kere böyle oldu, aynen.»

«Kumar gibi yani. Oynadın, kazandın mı?»

«Çok az.»

«San Francisco'daki perişanlık günlerimizi hatırlıyorum şimdi: Modası geçmiş, sinir bir oyuna kaptırmıştın kendini; bir saatlik ter döktükten sonra at yarışında bir kaç dolar anca kazanmıştın. Adı neydi atın, söyleyeyim mi? **Panther Rock**. Sen, unutmuş gitmişsindir bile. Ama ben unutmadım hiç. Bire on kazanmıştın o gün. Cebimizde kumardan kazandığımız paralarla tam bir ay beyler gibi yaşamıştık. Hiç de kaybetmemiştin o ay. On sekiz yıl öncesiydi bu tabii. Hatırladın mı?»

«Hatırladım.»

Saat tam yarımda Beşinci Cadde üzerindeki sözleşilen yere vardı. Kir pas içinde bir binaydı, çıkarken asansörü zangır zangır sallanıyordu; asansörcüsü, en üst kata çıkan birileri ile yüksek sesle konuşmaya dalmıştı. O çıkış sırasında, ansızın Zak'ın San Francisco'da beyler gibi yaşadıkları günlerde anlattığı bir hikâye aklına geliverdi. Günlerden bir gün, Zak'ın babası, üç kardeşinden birinden, Long Beach'de terzilik yapanından bir mektup almıştı. Terzi kardeş, o aralar çok kötü günler geçiriyordu. Ermenice yazdığı mektubunda:

«Sevgili biraderim Khatchik,» diyordu. «Bu mektubum sana yazılmış değildir, bilesin. Kardeşimiz Hagop'a yazılmıştır. Fakat bir yanlışlık eseri bu zarfa girmiştir. Son derece şiddetle paraya ihtiyacım vardır. Karımla altı çocuğumun

ne üstlerinde var, ne başlarında. Aç sefil hepsi de. N'apacağımı, n'edeceğimi şaşırdım kaldım. Senden para isteyecek yüzüm yoktur, utanırım. Bu yüzden, kardeşimiz Hagop'a başvuruyorum. Fakat bir yanlışlıkla bu mektubu, onun zarfı yerine seninkinin içine koymuşum. Sen, bunu ona iletirsin artık. Kimsesiz kardeşiniz Antranik.»

Zamlock, bütün üst katı kendine tutmuştu. Asansör koridorun sonundaydı. Daha sonra iki ya da üç küçük oda geliyordu, Beşinci Cadde'ye bakan oda, bekleme odasıydı; Zamlock'un sekreteri de burda oturuyordu, ondan sonraki Zamlock'un kendi bürosuydu. Genişti, ferahtı.

Kapıyı açtığında Larry Langley ile ağabeyi Walter'i — ya da kısaca Walt'ı, o da kendisine böyle denilmesinden hoşlanıyordu — alesta bekliyor buldu. Gereksiz bir sıcaklıkla Yep'e bakıp gülümsediler.

Langley, birbirlerini tanıştırdı. Zamlock, orta boylu, otuz beş kırk yaşlarında görünen, sağlam yapılı — yalnız — omuzlarına doğru çıkmış hafif kamburlu, koca kafalı, ağır kanlı, çenesine kuvvet biriydi.

«İnşallah güç olmamıştır New York yolculuğunuz...» diye sordu. «Bayan Aronson'a sandviçle kahve mi ısmarlayayım, yoksa başka birşeyler mi istersiniz?»

«Hayır, teşekkür ederim.»

«Trende gelirken herhalde bir takım şeyler düşünmüşsünüzdür..»

«Biraz.»

«Larry ile Walt, istediğim biçimde bir oyun yazabileceğinizi söylediler bana..»

«Ben de öyle umuyorum.»

«İşinden mutluluk duyan kişi, bence talihli kişidir. Meselâ, ben işimi mutlulukla yaparım.»

O ara Larry söze girmenin gerekliliğini duydu:

«Sizi temin ederim ki, baylar, ben de kendi işimi severek yapanlardanım. Şurasını da belirteyim, izniniz olursa, bu toplantı iki harika beyni karşı karşıya getirmiştir.»

Walt, sektirmeden atılarak:

«Harika beyin değil, dahî..» dedi.

«Benimkisi yalnızca pratik bir işadamı beyni..» dedi, Zamlock.

Yep:

«Aynı şeyi kendiminki için de söylemeyi çok isterdim,» dedi. «Ama, bir yazar için pratikçi bir beyin hiç bir işe yaramaz, yazar da olmaz ondan. Yazarlık, iyi niyet üzerine kurulmuştur; üstelik yazar denilen kişi bu iyi niyetle dengesiz bir kumara oturur. Ben pek aldırmam buna. Yazı yazarak mutlu oluyorum, benim için yazarlığın diyeti de bu. Başka şey değil.»

«Eh, işte şimdi buna da kavuşmuş oluyorsunuz.» dedi Zamlock. «Yazın birşeyler, alın diyetini, zengin olun çıkın.»

«İstediğime varabilirim ama, imkân bulamam buna.»

«Bunca yıl yazarlık ettikten sonra bu söylediğinize inanmak zor.»

«Bunun denemeyle, ustalıkla bir ilişkisi yok.»

«İnanmıyorum ben.»

«Ama gerçek.»

«Peki, **'The Wanderers'**e ne buyrulur? Bunu da herhalde..»

«Belki inanmayacaksınız ama, o oyuna başa-

rılı bir komedi olur diye başlamıştım: Küçük bir kasabanın tren istasyonundaki bir bekleme salonunu doldurmuş, hiç bir yere gitmeyen bir avuççuk insanı anlatıyordu. Hiç bir yere gitmeden, sıralarda oturup bekleşiyorlardı. Bunu kurmuştum kafamda, hepsi oydu.»

«Bana da bir oyun yazmanızı istiyorum..» dedi Zamlock.

«Ben de bunun için nerelerden kalktım geldim size.»

«Müthiş bir oyun istiyordum ama. Olağanüstü birşey! Hem eğlendirsin milleti, hem de baştan sona hareketli olsun. Seyirciler de büyük memnunluk duysunlar, yalnız **aydınlar** değil. Para getirsin yani.»

«Böyle bir oyun yazılabilir sanırım.»

«Yazılabilirse, bence, siz yazarsınız bunu.»

«Çalışırım tabii. Fakat bakıyorum, kimse ana konuya gelmiyor; biliyorsunuz, ben buraya aramızda imzalanacak sözleşmeyi görmeye geldim.»

Zamlock, iki kardeşe döndü:

«Ne sözleşmesiymiş?» diye sordu.

Kardeşlerden genci:

«Yep, istediğiniz oyunu yazmaya başlamadan önce bir sözleşme imzalanmasını, maddeler üzerinde de tam bir anlaşmaya varılmasını istiyor efendim..» dedi.

«Ne kadar zamanda yazarsınız bu oyunu?» dedi Zamlock.

«Bütün iş, bir kere başlamaya bakar. Bir başladım mı pek uzun sürmez.»

«Başladıktan sonra altı ay falan mı yani?»

«Hayır. O kadar uzun değil. Altı, yedi gün anca.»

«'The Wanderers'i ne kadarda yazmıştınız?»

«Altı günde. Ama bakmayın siz ona, dediğim gibi bir başlamaya bakar. Başladım mı, her oyunumun yazımı altı günde biter.»

«Hızlı iş çıkaranın böylesini ne gördüm, ne duydum doğrusu.»

«Yazar dediğiniz kişiler arasında daha da eline çabukları vardır. Bu, işin zamanla ya da çabuklukla ilgisinden çok havaya girmesine, işinin bilincine varmasına bağlıdır. Bir bakarsınız, bir oyunu bir yılda çıkarır, bir bakarsınız bir başkasını bir haftada temize havale ediverir. Havasına girme sorunu ikisinde de aynıdır, değişmez. Ben çabuk yazarım, mecburum buna. Bitmemiş bir oyun beni çileden çıkarır. Uzun süre beklemesine dayanamam.»

«Geçen gece 'The Wanderers'i yeniden okudum.» dedi Zamlock. «Oyunda neler olduğunu hatırlarsınız herhalde?»

«Evet, tabii.»

«Ordaki kişilerin, okurken ansızın birer ölü olduklarını hissediyorsunuz, ya da iyi birer ölü hepsi de. Acı birşey. Bunu niçin böyle yaptınız, bilmiyorum. Ama mutluluk, mutsuzluktan daha iyi bence.»

«Herhangi biri üzerinde kesin bir bilgim yok hiç. Bana göre, öyle değildi. Meselâ, ben 'The Wanderers'deki kişilerin hepsinin de mutlu kişiler olduklarına inanıyorum.»

«Öyle, evet.» dedi Zamlock. «Fakat topu da yoksul onların. Hepsinde üst baş hak getire. Birşey yaptıkları da yok. Ne bir yere gidiyorlar, ne birşey düşünüyorlar. Hiç! Yalnızca mutsuzlar. Be-

nim prodüktörlüğünü yapacağım ilk oyununuz böyle kara sonlu olmamalı.»

«En ufacık birşey de herhangi bir kişiyi pekâlâ mutsuzlandırabilir.»

«Ben mutluluğa inanıyorum, ondan yanayım.»

«Anlıyorum.»

«Mutluluk, ayrıca iyi bir ticaret metaıdır.»

«Evet, tabii.»

«Ne kadar zamanda yazmaya başlayacak bir duruma gelirsiniz?»

«Eğer imzalayacağımız sözleşmedeki maddeler işime geliyorsa, çok sürmez bu. Hemen başlayabilirim.»

Zamlock, yeniden Langley kardeşlere döndü; yüzünde beklemediği bu sözleşme lâfının yarattığı bir şaşkınlıkla kızgınlık okunuyordu. Derken konuşma yine döndü, dolandı, sanatın inceliği ile ticaretin gereklilikleri üzerine geldi. Bayan Aronson, duruma ayak uydursun diye tam sırasında sandviçlerle kahveleri getirdi; Zamlock'la temsilci kardeşler yemeğe giriştiler.

Toplantı devam etti, üç saat durmaksızın konuşuldu, hem de sorumsuzcasına. Tabii, hiç bir olumlu sonuca da varılamadı. Zamlock yazılmamış oyun üzerine saatlerce konuşup tartışıyordu da, yine yazılmamış o oyun üzerine bir sözleşme imzalamak gerektiğinde yan çiziyordu.

Toplantının sonlarına doğru, Zamlock:

«Yarın akşam **Chambord's**'da bir kaç dostumla buluşup yemek yiyeceğim,» dedi. «Sizin de katılmanızı isterim. Hoşlanacaksınız onlardan. Gelirseniz, orda da bol bol konuşuruz bu oyun işini.»

«Geleceğimi hiç sanmıyorum. Üç ay oldu, bi-

zim çocuklardan ayrıydım, yarın akşam için onlara söz verdim.»

«Canım, biz de öyle gece yarılarına kadar kalacak değiliz zaten. Hiç merak etmeyin. Kaçar yaşında çocuklarınız?»

Oğlan on iki, kız da bir kaç ay sonra onuna basacak.»

«İyi. Biz sekiz buçuğa kadar apèratif birşey alırız, siz görünmeden de yemeğe oturmayız.»

«Dedim ya, pek sanmıyorum. Cumartesi günleri, çocuklar kendilerini özgür sayıyorlar, bazan on birde bazan da daha geç saatlerde bile yatmak bilmiyorlar.»

«Dâvetimizi kabul edin Yep.» dedi Zamlock. «Eminim, arkadaşları çok seveceksiniz. Eğlenirsiniz de.»

Sokağa çıktıklarında kardeşlerden büyüğü:

«İyi ettiniz dâvetini kabul etmemekle..» dedi. «Daha başka şeyleri de konuşurdunuz, ya neyse... Bizden biri olmadıydı ki orda, fakat herifçi hiç tınmadı. Beyendim davranışınızı doğrusu.»

«İşadamlarının yeyip içmelerini seyretmek insanın içini karartır.»

Küçüğü:

«Bana kalırsa, üzerinde iyi bir izlenim bıraktınız.» dedi.

«Bendeki ise, şöyle böyle..» dedi Yep.

«Hakkında ne düşünüyorsunuz?»

«Benim anladığım kadarı, prodüktörlüğünü yapıp para kazanacağı bir oyun arıyor. Sözleşmeyi, hele maddelerinin neler olduğunu görmeden kişiliği üzerinde konuşmak boşuna. Biraz bekleyelim, anlarız.»

Büyük kardeş:

«Onla iş yapmalı..» dedi. «Ama kolay da değil hani. Ne vereceksek ona, çok çarpıcı olmalı.»

«Fazlası gereksiz olur.»

«Birşeyler düşüneceğiz artık.»

Kardeşler bir taksi çevirip bindiler. Yep, bir başına yine yürüye yürüye otelinin dönüş yolunu tuttu. Niyeti odasına bir ayak öncesi kavuşmak, yatağa sırtüstü yatıp bütün günü öylece geçirmekti.

* * *

ANAHTARINI alırken gelmiş bir dolu telefon notlarını da verdiler. Odasına çıktı. Venedik pancurlarını açtı. İkindi güneşi, koca koca yapıların üzerinden doğru ilerliyordu. Gelen notlara — kimlerin aradıklarına dair — baktı: 'New York'tan Sam Zolotow. Kızı. Zak. Henry Hyam'ın bürosundan. Yeniden kızı, Telefonu açtı, kızını buldu.

«Sen misin babacı'm? Öyle sevindim ki! Yarın cumartesi, Van yine Kitty Delmonico ile maça gidecek. Ben kalacağım.»

«Yok canım, sen de gezmeye gidiyorsun, meraklanma.. Ben gelip alacağım seni.»

«Öyle mi? Nereye?»

«Nereye gitmek istersin bakalım?»

«Nereye gidebiliriz ki?»

«Nereyi canın çekerse.»

«Sence nereye gidelim?»

«Birlikte bir öğle yemeği yeriz, bir matine çekeriz; **Central Park**'taki hayvanat bahçesine de gidebiliriz. İstersen **'Modern Museum'a** gideriz,

tabloları seyrederiz. Ordan sonra bir sinema daha. Eskisinden bir film buluruz kendimize. Biliyor musun, ben senin yaşındayken bir film nasıl çekiliyor, yakından görmüştüm. İstersen sen bana bırak, nereye gideceğimizi ben kararlaştırayım. İster misin?»

«İsterim babacı'm. Kararlaştır, gidelim ikimiz.»

«'The New Yorker'i açıp nerde ne var, şimdi bir güzel öğrenirim. Sabahleyin ararım seni, yine konuşuruz.»

«Yok, bu gece ara.»

«Peki, bu gece ararım. Hiç kaygılanma, harika yerler bulacağım, gidince çok şaşıracaksın.»

«Yaşa babacı'm! Çok teşekkür ederim.»

«Bir şey değil Rose Muscat..»

«Ah, ne isim ne isim! Öyle değil mi babacı'm? Rose — kıkırdadı burda — Muscat — yine kıkırdadı —»

«Evet, söylenişi biraz zor galiba..»

«Muscat'i söylerken bir takılına oluyor, evet. Ama Rose! Rose ismi Muscat'le hiç bağdaşmıyor.»

«Nesi varmış ki?»

«Neb'leyim, var birşeyi işte..»

«Sen bir ismin sahibine uyup uymadığı konusunda verilirken uzun uzun düşünülüyor mu sanıyorsun yoksa?»

«Siz öyle yapmadınız mı?»

«Hadi canım, kim öyle yapmış ki?»

«Madem öyle diyorsun, ben de öyle diyeceğim bundan sonra. Ama senin ismin benimkinden güzel.»

«Güzel olsun diye elimden geleni yaptım da

ondan. Fakat yine de memnun değilim ikisinden de.»

«Ne demelere bana Rose adını verdiniz?»

«Aileden bir isimdi o.»

«Öyle mi?»

«Evet. Babamın annesinin, yani baba-annenin adıydı Rose.»

«Peki ya Van'inki?»

«O da annemin babasınındı.»

«Hep böyle mi yaparlar yani?»

«Aşağı yukarı.»

«Başka yolları da var mıdır?»

«Tabii, hem de pek çok. Sayım Müdürlüğü bundan dört beş yıl öncesi bir rapor yayınlamıştı, hatırlıyorum: O raporda, Alabama'nın bir yerlerinde yaşayan bir aile — çiftçi bir baba, bir anne, altı mı yedi mi ne çocuk da başlarında. Sayım Müdürlüğü her on yılda bir sayım yapar, yüz yetmiş beş milyon ulusu tek tek sayar; ilk isimleri, göbek adları, soyadlarıyla birlikte cetvellere geçirir. Bazı insanların hele, birden çok isimleri olur. Ama bu Alabama'daki aile hiç kimselere benzemiyordu. Sayım Müdürlüğünün görevli memuru kalkmış, o ailenin oturduğu çiftliğe gitmiş. Baba, o sıra tarlada çalışıyormuş; anne de sallangaçlı sandalyasına oturmuş, kucağında en minik çocuğuyla sallan babam sallanıyormuş. Bir ikincisi, eşikte bağırtıyı koparmaktaymış. Bir başkası avluda oynuyormuş, bir diğeri de ağaca tırmanırmış; biri babasıyla tarlaya gitmiş, en büyükleri ise Bahriyedeymiş. Memur, anneye yazmak için çocukların isimlerinin neler olduğunu sormuş.

'Onların mı?' demiş anne. 'Bu kucak çocuğu, şurdaki eşik çocuğu, avluda oynayanınki avlu çocuğu, ağaca tırmanan oğlanınki ağaç çocuğu; şimdicik ortalarda görünmeyip babası nereye giderse ardından onu izleyeninki babasının çocuğu; Bahriyedekininki de Bahriyedeki çocuk.'»

«Gerçek değil mi bu anlattığın babacı'm?»

«Bir dergide okumuştum ben de.»

«Çocuklarına sahici isimler vermemiş olamazlar değil mi?»

«Öyle görünüyor, tabii her birinin bir ismi vardır mutlaka.»

«Rose Muscat. Kulağa pek hoş gelmiyor ama, 'telefon çocuğu'ndan iyidir herhalde..»

«'Telefon çocuğu' da hiç fena değil hani. Sen nasıl buluyorsun peki?»

«Telefonu severim.»

«Eğlenceli değil mi?»

«Eh, yalnızsan, bebeklerinle çene çalmaktan yorulmuşsan, bir de bağırıp çağırmaların bayan MacDougal'in tepesini attırmışsa — ha ha ha, dinliyor dediklerimi babacı'ın farkındayım ben — tabii, telefonla konuşmak eğlenceli olur.»

«Kimlere telefon ediyorsun bakayım?»

Arkadaşlarıma.»

«Çocuklara mı yani?»

«A, tabii babacı'm, tabii çocuklara! Sen hariç elbet..»

«E, 'telefon çocuğu', söyle bakalım, başka ne fikirlerin var?»

«Meselâ 'Şekerleme çocuğu' da olabilirim. Bayılırım şekerlemelere. 'Çirkin çocuk' olmam da mümkün. Çünkü çirkin mi çirkinim.»

«Ne zamandan beriymiş bu?»

«Her zamandan beri.» Kıkırdadı yine.

«Hiç bile. Sen çok güzelsin.»

«Hadi canım, babacı'm, sen güzel nedir bilmiyorsun herhalde.»

«Neymiş güzel bakalım?»

«Olağanüstülük. Annem gibi.»

«Tamam, ama olağanüstü olağanüstüdür, güzelik de güzelliktir. Bunların ikisi de ayrı ayrı şeyler. Sen güzelsin asıl.»

«Çirkinim.»

«Niçin peki?»

«Çünkü öyleyim.»

«Rosey, güzelsin sen diyorum.»

«Gerçekten beni öyle mi sayıyorsun babacı'm?»

«Evet. Çünkü öylesin.»

«Öyle miyim, gerçekten mi babacı'm? Ben, hiç sanmıyorum.»

«Öylesin diyorum, unut artık ötesini.»

«Ama nasıl unuturum ki? Bu evin her yanı aynalarla dolu, her dakka kendimi görüyorum onlarda.»

«Pekâlâ, ben de seni bundan sonra 'Benim çocuğum' diye çağırırım.»

«Yok babacı'm, 'Benim benim benim çocuğum' olsun, daha hoş!»

«Senin dediğin gibi olsun, peki.»

«Unutma, yarın beni güzel yerlere götüreceksin. Ayrıca, akşam telefon etmeyi de unutmazsın değil mi? Et de nerelere gideceğimizi bana anlat.»

«Peki Rosey, olur!»

Kızından sonra Sam Zolotow'u aradı.

«Broadway'e yeni bir numara için mi geldin Yop?» diye sordu Sam.

«Pek değil Sam. Benim burda kaldığımı nerden öğrendin?»

«Laura söyledi, **Sardis**'deydi o da. Senin New York'ta olduğunu, yeni bir oyunun için prodüktörlerden biriyle anlaşmak üzere olduğunu anlattı uzun uzun. Bana biraz daha geniş bilgi verebilir misin bu konuda? Uzun zamandır tiyatro sayfamızda adın geçmez oldu. Nedir bu hikâyenin aslı astarı?»

«New York'a bir prodüktörle görüşmeye geldiğim doğru.»

«Adı ne onun?»

«Kesin bir anlaşmaya vardığımızda açıklarım. Şimdilik ortada fol yok yumurta yok henüz.»

«Peki, bir soru sana, kupa maçlarında hangi takımı tutuyorsun?»

«**'The Dodgers'**i.»

«Belirli bir nedeni mi var?»

«En iyi takım da ondan.»

«İlk iki maçını kaybetti ama.»

«Olacak o kadarı.»

«İlk iki maçını kaybedip de kupayı almış bir takım göstersene sen bana..»

«Fikstürün n'olacağını kestiremem, tabii. N'oldu bugünkü maçlar?»

«Son haberlere göre, **'Dodgers'** yenmişmiş. Ama ilk iki maçını vermesi, gelecek için adamın umudunu kırıyor.»

«Eğer bugünkü maçı da almışlarsa, sırada dördüncülüğe çıkarlar.»

«Eğer gerçekten almışlarsa, tabii.» dedi Sam.

«Evet, hep öyle yaparlar zaten. Neden olmasın değil mi?»

* * *

YENİDEN yatağa uzandı, gözlerini yumdu. O gelincik tarlası faslı, sanki gözlerini yummasını bekliyormuş, öyle tetikteymişcesine hemen kendini gösterdi. Güçlü bir koku geliyordu gelincik tarlalarından. Güçlü, bayıltıcı bir kokuydu. Burun deliklerini kavrıyordu, yemin edebilirdi pekâlâ; hem kokuyu duyuyordu, hem de kızların bağırıp çağırmalarını, gülüşlerini. Geçmişten değil. Şimdiydi.

Derken nasıl oldu bilinmez; hiç yeri yoktu üstelik, eski arkadaşı Artie Perch'ten bir vakitler aldığı bir mektubu hatırlayıverdi. Artie Perch, Fresno'dan akıllı uslu, kendi halinde, sessiz soluksuz bir çocuktu.

«Sevgili Koca Burun,» diyordu mektubunda. «Senin gibi kitapları bütün milletçe okunan ünlü bir yazara derdimi nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Bunu başarabilirsem, ne mutlu bana!

Yirmi beşine bastım; ama, hâlâ az buçuk bir parayla P.G. ve E. şirketinde ölesiye çalışıp dünyanın işini yapıyorum. Okulda iken dilbilgisi ile imlâdan senden çok ileri olduğumu, herhalde, kabul edersin. Bundan sakın elde ettiğin ününü küçümsüyorum anlamını çıkarma. Emerson'da bunca yıl, bir sömestr de Tech'de seninle sınıf arkadaşlığı etmiş olmaktan onur duyuyorum şimdi. Evet, ayrıca tatlı bir coşkunluk da duyuyorum. Eski dost Yep, eğer bu mektubuma bir karşılık yazarsan, ben de yazarım sana. Ayrıca, sa-

na gönderdiğim mektup tarzındaki ilişik üç denememe de bir göz atarsan, beni çok sevindirirsin.»

Üç denemenin üçü de üç ayrı şirkete, üç ayrı iş havasında yazılmış — adlar yakıştırmaydı tabii — mektuplardı.

Yıllar sonra, kitaplarından birinin yeni yayımı anında, Artie'den bir mektup daha gelmişti. Tabii, yeni denemeler de. Artie'nin denemelerinden bazıları küçük hikâye niteliği de taşıyordu. İçlerinden bir tomarını seçip yayıncısına götürmüştü. Ama yayıncı ilginç bulmadı hiç birini.

Savaşın ardından, yıllardır Artie'den haber alamadığını hatırlamıştı. Hemen kaleme kâğıda sırılıp bir mektup döşendi, yolladı Artie'ye. Altı ay mı ne geçmişti ki, Artie'den anca karşılık gelebildi:

«Sevgili Koca Burun: Cevap yazma konusundaki korkunç ihmalkârlığımı n'olursun, bağışla. Bu arada bir gerçeği daha itiraf edeyim: Artık yazmıyorum, bıraktım. Bilmem farkında mısın sen, bugünlerde otuz dokuz yaşına gelmedik mi? Büyük kızım on yedisinde, ikincisi on beşinde; bir oğlum on bir, öbürü de dokuzunda. Bir kadına büyük adam olduğumu söylemenin ezikliğini sürdürüyorum. Hâlâ petrol şirketinde küçük bir kâtibim. Yine iş mektuplarını yazarak gün öldürüyorum, belki birşeyler diyebilirim diye düşünmüştüm o mektupları yazmaya giriştiğimde ama, beceremedim işte.

Baba yurdunu bir ziyarete geldiğinde, bize de uğramayı unutma sakın.»

Fresno'ya bir gidişinde telefon etmiş, Artie'yi aramıştı. Telefona Artie'nin karısı çıkmış, Artie'-

nin bir kriz geçirdiğini, şirketteki ücretinin yarıya indirildiği, bunu da iyileşirse şirketteki yerini yeniden alabilmesi uğrunda yaptıklarını sözlerine eklemişti.

«Herhalde bize de birgün, bir akşam yemeğine buyurursunuz. Ama Artie'yi bu durumda görmenizi hiç istemiyorum. Ansızın öylesine çöktü, öyle tanınmaz oldu ki..»

Başucundaki telefon zırladı, aldı; Larry Langley'di. Heyecanlı heyecanlı:

«Yep..» dedi. «Bizim büroya vardığımızda, Zamlock beni yine aramasın mı! Ben aramadım kat'iyen, o açtı telefonu. Çok yumuşamıştı bu defa, çok. Bana niçin ille de sözleşme diye tutturduğunuzu sordu. Ben de ona yavaş yavaş, ürkütmeden sizin niçin bunu istediğinizi anlattım. Yarın saat onda yine bekleyecek bizi. Bürosuna çağırdı. Ben olur dedim. Umarım, sizin için de bir sakınca yoktur.»

«Olur, gelirim. Oturup yine iş üzerine nutuk dinleyecek değil miyiz?»

«Mümkün. Ayrıca sizin **'Chambord'**daki yemeğe gelip gelmeyeceğinizi de bilmek istiyormuş. Yarın gece — size de demişti ya — dostlarıyla birlikte toplanıyorlarmış. Gelip gelmeyeceğinizi bilmediğimi söyledim. Dedi ki, çok güzel bir kız varmış, sizinle tanışmaya can atıyormuş, o da gelecekmiş yarın akşam.»

«İmkânı olsa.. Kızımla çıkacağız. Yarınki toplantıya da ancak bir saatliğine katılabileceğim. Sonra gitmem gerek. O yüzden sözleşmeyi hazırlasın.» Telefonu kapadı. Aynı anda Artie'nin karısı ile telefon konuşmalarından tam bir yıl son-

ra, San Francisco'da, Artie Perch'le karşılaşmalarını hatırladı.

«Eh, işte sonunda baba yurdundan da olduk..» demişti Artie. «Çocuklar da direttiler bunda. Oysa Fresno gibi bir şehirde, gençler için nice fırsatlar vardır. Çeşitli okullar, işler, sonra insanlar. Şirketteyim, o yüzden geldik buraya. N'apacaksın, iş hayatının cilvelerinden işte.»

Metrdoteli aradı, telefona Bert çıktı.

«Bert, bana akşam gazeteleriyle bir «**The New Yorker**», bir «**Time**», bir «**Life**», bir «**The Saturday Evening Post**» aldırıp yukarı getirir misin lûtfen?»

Kalktı, kahve pişirmeye koyuldu. Tam işini bitirmişti ki, Bert istediklerini getirdi, bıraktı.

«**The New Yorker**»i başından sonuna taradı, Rosey'in hoşlaşacağı bir yer aradı, ama bulamadı.

«Galiba, en iyisi Kupa maçlarına gitmek. Biz de maça gideriz. Maçtan sonra ikisini alır yemeğe götürürüm. Ordan sonra da '**Palace'a** gideriz hep birlikte.»

Leonard Lyons'a telefon etti:

«Küçük kızımla yarın '**Ebberts Field**'e gitmek istiyorum. Kimden bilet bulabilirim?» diye sordu.

«Televizyondan seyretsenize..» dedi Leonard. «Bilet milet kalmadı hiç. İki kişilik bir yer için en azından elli dolar bayılman gerek.»

«Elli dolarsa, veririm.»

«Çıldırmışsın sen..»

«Elhak, doğru.»

Leonard çaresiz, şehrin en büyük bilet karaborsacısının adını, telefon numarasını verdi. İki

kişilik bir yer için altmış dolar istiyordu adam, fakat en önden üçüncü sırada en iyi yerlerdi.

«Tamam, alıyorum..» dedi.

«Öyleyse, bir kaç dakika sonra ben sizi arayayım..» dedi adam.

«Biletler sizde değil mi yoksa?»

«Almasına alırız ya emin olmak gerek.»

«Ne kadar sürer bu?»

«Beş dakika.»

Çok geçmeden adamdan telefon geldi.

«Yüzlük istiyorlar. Pahalı ama, en iyi yerdenmiş.»

«Kim bu isteyen?»

«Benim bir arkadaşım. Başka bilet bulabilme imkânımız da yoktur. Bizim arkadaş hastalanmış, gidemiyormuş. Biletler kendinin.»

Peki, alacağım dediğime göre, alacağım demektir; fakat gerekirse, bir telefon daha edebilir misiniz ona?»

«Kesin mi alacağınız?»

«Bir mesele var da. Ben beş dakikaya kalmaz, ararım sizi. Kızının mutlaka gitmek isteyip istemediğinden emin olmaklığım gerek.»

Rosey'i aradı. Kızın sesinden coşkunluğunu saklamaya çalıştığını hemen anladı.

«Olmadığı takdirde..» dedi. «Senle ikimizi eğlendirebilecek daha bir başka şey buluruz elbet.»

«Bu daha eğlenceli babacı'm. Sen al biletleri, gider görürüz ikimiz.»

«Ya bilet bulamazsak?»

«Aman, kim aldırır ona? Brooklyn'i görmeye gideriz biz de. Birlikte dolaşırız; bir lokantaya girer, yemek yeriz, televizyonu varsa maçları televizyondan izleriz.»

«Bir çaresine bakarız elbet. Sakın öğle yemeğini yeme, emi! Öğle üzeri gelip alacağım, bir yerde yeriz seninle.»

«En güzel yazlık elbisemi giyeceğim..»

«Akşamüstüne doğru da Van'i alır, hep birlikte bir yerlere gideriz.»

«Nereye gideriz?»

«Eh, bir yer buluruz herhalde. Yemekten sonra da «**Palace**»a gider miyiz dersin? Vodviller oynayan tek yerdir New York'ta, başkalarında vodvil oynanmaz...»

Kızına vodvil nedir uzun uzun anlattı. Ondan sonra bilet karaborsacısına telefon edip biletleri alamayacağını söyledi.

«Oysa, yarınki maç müthiş birşeydi..» dedi karaborsacı.

«Çok isterdim ama, kızım başka yerleri gezmekte kararlı.»

Nereye giderlerse gitsinler, bal gibi biliyordu bunu, çocuklarla harika eğleneceklerdi.

* * *

HENRY HYAM'I aradı:

«N'aber, birşey var mı?»

«'**Bloom and Fox**'dan az önce telefon ettiler..» dedi Henry. «'**The Wanderers**'in temsilcisi olup olmadığımı öğrenmek istiyorlarmış. Öyle dediler. Nabız yokladım, eğer temsilcin isem, bir konuşma yapmamı rica ediyorlardı. Ben, bir bakayım dedim. San Francisco'da olmadığını da öğrenmişler. PTT, 'New York'a gitmiştir' kaydıyla yolladıklarını geri çevirmişmiş. '**The Wanderers**'i almak

niyetindeler senin anlayacağın. Benden haber bekliyorlar şimdi. Ne diyorsun?»

«Temelli satmıyorum. Yedi yıllığına verebiliriz.»

«Fox, bütün telif haklarını satın almak ister.»

«Bütünüyle olmaz.»

«Telefon edip söylerim aynen. Sen nasılsın?»

«Tatsız..»

«Noldu ki?»

«Geçmişten bazı şeyler aklıma geldi de.»

«Ne çıkar bundan peki?»

«Neb'leyim, etkiledi işte beni.»

«Neyse, geçmiş olsun! Para durumun nasıl?»

«Boktan.»

«Vergi haczin geldi, biliyorsun. Telif hakkından bir sekiz yüz dolar kadar payına düşüyordu, maliyeye yolladım hepsini.»

«İyi etmişsin.»

«Biraz ödünç verebilir miyim acaba?»

«İstemem. Cüzdanımda bir bin dolarlık çek yatıyor. Gerekirse onu bozdururum, olur biter. Adolph Zamlock diye birilerini duydun mu? Onu soracaktım. Benden prodüktörlüğünü yapacağı bir oyun istiyorlar da. Bana bir binlik gönderdi. San Francisco'lardan New York'a çağırdı. Bugün öğle üzeri buluştuk. Tanıyor muydun?»

«Duymuşluğum var. Parasını oyunlara yatıran biri değil mi?»

«Ben de öyle duyardım.»

«Borç paraya ihtiyacın olduğunda, bana haber ver emi!»

«Olur.»

Zak'ı aradı.

«Acendalardan n'aber bakalım?» diye sordu

Zak. Mahsustan ermeni ağzıyla **'acenda'** diye üstüne basıyor, gülmemek için de kendini zor tutuyordu.

«Yürüyüşe var mısın?»

«Varım. Nereye doğru ama?»

«Neresi olursa olsun. Bilirsin bayılırım yürümeye, iyi geliyor bana. Utah'ta iken kırlıklarda bol bol yürüyordum. New York'taki, herhalde sahilden yürüme olur. Hadi bakalım, hazırla kendini.»

«Bir beş dakika bekle, şimdi ararım seni.»

Yatağa yavaşça uzandı, gözlerini yumdu.

Zak'la birlikte Foley'e gitmişler Shag Shamshoyan'ı gözlüyorlardı. Shag, makine gibi kutuları çakıyordu: Bir çivi, bir keser darbesi, bir çivi, bir keser darbesi daha; kutu dört bir yanından çakılıp kutu oluyordu: Bir çivi, bir keser darbesi, bir çivi, bir keser darbesi, bir çivi, bir keser darbesi daha. Sonra elindekini bırakıyor, bir yenisine geçiyordu.

Shag, kutu başına bir penny'den günde on dolara para demiyordu. On dolar o günlerde çok iyi paraydı. Üç dolar gündeliğe bile kimsenin hor baktığı yoktu. Shag bol bir spor pantolon giymiş, ayağına da tennis ayakkaplarından geçirmişti. Üstünde başka hiç birşey yoktu. Sağ kolunun yukarlarında büyük bir döğmesi vardı. Kafasındaki saçları nerdeyse kadın saçları kadar uzundu, kapkaraydı; o saçların altındaki yüzü tipik ermeni yüzüydü. Kolundaki döğmede ermenice «Myr-Anne» yazılıydı.

Zak'la birlikte durmuşlar, olağanüstü birilerini seyreder gibi Shag'ı seyrediyorlardı. Shag, Fresno'daki sokak kabadayılarının en yamanıy-

dı. Şehirdeki en iyi dostlarındandı ikisinin; durmadan çalışır, hüzünlü eski ermeni şarkıları söylerdi.

Şimdi de durmaksızın çalışıyor, kutu yapıyor, tahtaları birbirine ekliyor, yanı başında bitmiş kutulardan koca bir yığın meydana getiriyorlardı. Keserin bir yanını nacak gibi kullanıyor, fazlalıkları alıyordu; dümdüz dengeli kutular yapıyordu. Bir kutu bir penny'di. Sonra yenisini yapmaya başlıyordu. Zak'la oldukları yerden, Shag bir küçük falso yapacak mı diye bakıyorlardı. Ne gezer! Shag, ne bir fazla ne bir eksik, aynı işi aynı dengede, aynı ustalıkta çıkarıyordu hep. Koca San Juaquin vadisinde ondan daha usta bir kutucu yoktu. Shag'ı seyrederlerken neler neler öğrenmişlerdi. Yep yazı yazmasını, Zak da kutu yapımını. Sonunda Zak, en az Shag kadar başarıyla kutu yapabilir olmuştu.

«Ah, bu günümüzün hödük dansçıları..» diye aklından geçirdi. «Kırk yıl öncesinin Shag ustasını kutu yaparken göreceklerdi ki.. Hayır, kırk değil. Otuz yıl. Zak'ın gözüyle seyretmeliydiler, tabii. **'Modern Museum'**a asıl Shag ustanın tezgâhını, keserini, kerpetenini koymalı da bütün dünya âlem görsün. Aslında Shag'ın yaptığı, katıksız gerçek sanattı. Ne akademiye gitmişti, ne üniversiteye. Ne resim bilirdi, ne gönye. Ne gördüyse, ne öğrendiyse hep kendi başınaydı. Buna karşılık günde on dolara para demiyordu. Ona kul köle değildi ayrıca. Onurundan olmadan para nasıl kazanılır, asıl onu öğrenmişti hayatta.»

Telefon, Henry Hyam'dı:

«Herif tutturmuş, bütün masraflar bana ait,

atlasın bir uçağa, gelsin Hollywood'a görüşelim diyor, Yep.»

«Bana kalırsa o **'The Wanderers'**le falan ilgilenmiyor, Henry. N'apacağını da bilmiyor onunla. Yalnızca büyük iş adamı pozu atıyor bize, hepsi o kadar.»

«Ben de senin fikrindeyim Yep.»

«Sağ olasın! Herifi aramak niyetinde isen, boş yere telefon parası verme emi!»

«Canı cehenneme!»

«En iyisi de bu..»

«Ama, bana kalırsa, herif gerçekten senin oyununu satın almak istiyordu.»

«Satılık değil ki. Dilerse, kiralarım onu, ya da bir başkasına. Bir kere yaptım o budalalığı, bütün **copywright** haklarını sattım, bana avucumu yalamak düştü. Bir ders oldu o. Yazdıklarının bütün haklarını satan bir yazar, namuslu yazardan sayılmaz.»

«Seninle konuşmanın mümkün olup olmadığını da sordu bana. Zannetmiyorum, dedim..»

«İyi demişsin. Boşveriyorum ona zaten. O ya da bir başkası, kim olursa olsun, oyunumun yedi yıllık oynatma ücreti yüzbin dolardır. On yıllığına olursa yıllık on bin dolardan olur. Böylece maliyecilerden yakamı sıyırma imkânına kavuşmuş olurum ben de.»

«Aşağı yukarı buna yakın lafları ettim. Satmaya niyeti yok, dedim. Eğer yarım saat içinde kendisini aramazsam, teklifiyle ilgilenmediğini anlayacak. Öyle dedimdi.»

«Teşekkürler.»

«O harika geçmiş anılardan n'aber şimdi?»

«İyi, iyi. Shag Shamshoyan diye bir arkada-

şımız vardı, kutu yapardı. Tam onu düşünüyordum ki, telefon ettin. Shag koluna **'Myr'** yazılı koca bir döğme yaptırmıştı.»

«Ne?»

«**'Myr'**. Ermenice anne demek.»

«Ha, evet..»

Sonra kalktı, pencereye gitti. Güneş hâlâ yapıların arasında dolanıyordu, ama, artık alçalmaya başlamıştı; bir süre sonra kaybolacak, ancak yarın sabah yeniden doğacaktı.

Zak'ı aradı:

«Hadi, elini çabuk tut artık. Aşağıda buluşuruz. Bowery'eye kadar bir yürüyüş çekelim. Sonra Çin Mahallesi'ne gider, karnımızı bir güzel doyururuz.»

Ayakkaplarını değiştirdi. Ayağındakiler böyle bir uzun yürümeye dayanır soyundan değillerdi. Elini yüzünü yıkadı, sonra aşağıya indi. Bert, asansörden çıktığını görünce koştu geldi:

«Carlo da karısı ve çocuklarıyla burda.» dedi. «Herhalde özlemişsinizdir onları..»

«Nasıllar, iyiler mi?»

«Harika! İkindi çayına burdaydılar, Valencia da gelmişti. Bu ikisi kardeşten de ileridir, bilirsiniz.»

Köşedeki satıcıdan bir paket çiklet aldı. Yürürken çiğnemek hoş olurdu.

* * *

TAM bir parça çikleti ağzına atıp çiğnemeye koyulmuştu ki, Elli-yedinci Cadde'ye bakan koridordan Zak'ın koca vücudu göründü. Bir yandan sırıtıyor, bir yandan da sağ kolunu herhan-

gi bir müzik parçasını yönetiyormuş gibi oynatıyordu. Bu, hiç bozulmayan bir düzendeydi.

Beş paket çikleti birden satın alırken:

«Hayat dediğin, bu işte Koca Burun..» dedi.

«Zengin adam. Büyük iş sahibi. Para kırıcı kerata! Dünyamızı ilerleten yüce kişi! Uranyum. Ve.. beş paket çiklet, öyle mi?»

«Beşini birden çiğniyorum..» dedi Zak. «Yarım parça çiklete fit olduğumuz günleri unuttun mu?»

«O günlerimizden daha fakiriz şimdi, değil miyiz dersin? Ama şimdi koca bir çikleti dilediğimiz gibi çiğneyebiliyoruz.»

Tezgâha abanmış satıcı Acres'in kulağı onlardaydı. Hafifçe gülümsedi. O ara sapsarı altın saçlı bir sarışın, şipşirin ama minicik bir köpeği yanı sıra tasmasından çekiştire çekiştire çıkageldi; tezgâhın tam önünde durdu.

«Bir **'Scandal'** dergisi verir misiniz lütfen?» dedi. Sonra ayakları dibindeki sinirli sinirli hır hır eden köpeğe baktı. Köpek de yüzüne bakıyordu onun, hemen şımardı; kuş cıvıltısına benzer bir şekilde iki kere havladı gûya.

Acres tezgâhtan uzandı, **'Scandal'**ın yeni sayısı ile birlikte bir tomar da öbür dergilerden aldı.

«Bunlar da yeni geldiler..» dedi. «**'Sensation'**, **'Disgrace'**, **'Sin'**, **'Dirty Work'**, **'Monkey Business**,» diye dergi adlarını saydı.

Sarışın:

«Alayım onlardan da..» dedi, köpeğe doğru baktı yine. «Hev hev!» dedi. Köpekcik, ne diyor diye kulak kabarttı, tabii, hiç birşey anlamadı. Sustu, karşılık bile vermedi.

«**'Time'**, **'Life'** falan da ister misiniz?»

«Yok, bu hafta istemem onlardan. Belki gelecek haftaya. Hakkımda birşeyler yazarlar, o zaman alırım...»

Zak homurdanarak başını salladı, ikinci bir çiklet parçasını daha ağzına attı, çiğnedi. Sarışın, aldıklarının parasını verdi; sonra Acres'in, Zak'ın, Yep'in, Bert'in ve öbür komi oğlanla Valencia'nın bakışları altında Elli-yedinci Cadde'nin çıkışına doğru yürüdü.

«Bu da nerden çıktı ya'u?» dedi Zak.

Acres:

«Hollywood mamulatı..» dedi. «Yıldız adayı olma yolundaymış. Haftada üç, bazan dört kere berbere geldiği olur. Hoş kapandığı yok ya o cenabet yerin, günün yirmi dört saati hep açıktır. Kız, yeni bir oyunda oynuyormuş.»

«Hangisinde?»

«**'Roxanne Lapolo Kimdir?'** diye bir oyun var, onda galiba..»

«Kendisi neyin nesi?» dedi Zak.

«Safi dişi işte..»

«Gidişine bakın, gidişine..» dedi Zak.

Koridorun tam ortalık yerinde, genç kadın, yine durmuş köpeğine birşeyler söylüyordu. Herkes de durmuş onu dinliyordu. Köpeğin bir kere sözüm ona havlayarak şakıdığını duydular. Kadının köpeği havlatmak hoşuna gidiyordu herhalde. Sonra hayvanı yürüttü, kendi de salına salına yürümesini sürdürdü.

Acres:

«En iyi müşterilerimden biridir..» dedi. «Berbere her gelişinde bana uğramadan edemez. Lâflamayı pek seviyor...»

«Köpekle mi?»

«Daha neler. Benimle ya'u!»

«Adı ne o dilberin?»

«Durun bakayım. Ya'u... **Marilyn Monroe**'ya benziyordu, ama, biraz değişikti onunkinden.»

Yep:

«Sakın Lynn Mooney olmasın?» diye sordu.

«Evet, tabii ya..» dedi Acres. «Bana ölçülerini bile söylediydi. Kaç kaçtı, bakayım: 42-22-38. Evet, öyle birşeydi işte. Kendi ağzıyla söyledi.»

Zak'la birlikte Elli-yedinci Cadde'ye çıkıp sağa döndüler, Beşinci Cadde'ye vurdular, sonra yine sağa döndüler, asıl diledikleri yola kavuştular.

«Doktor Levy bu yakınlarda mıydı?» dedi Yep. «Şurdan bir yerden telefon edeyim de, şu kürolası cenabet ağrıdan kurtarsın beni.»

Bir eczaneye girdiler. Yep telefon ederken, Zak da dizi dizi malları seyrediyordu.

«Yerindeymiş. Ama ancak kısa bir süre için. Sonra gitmek zorundaymış.»

«Nesi var dişlerinin?»

«Hepsi berbat.»

«Ağzının içi bu durumdayken sen bir yere gidemezsin.»

«Hepsi çürük. Çürüdü bitti gibi geliyor bana. Fakat emin değilim. Doktor öyle dediydi.»

«Belki de öyledir. Olamaz mı?»

«Çek gitsin dedim ben de. Seninkiler nasıl?»

«Hepsini çektirip attım, kurtuldum diş derdinden. Anam da öyle yapmıştı, örnek aldım. Şimdi diş diye bir düşüncem kalmadı hiç.»

«Çoğu gitti benimkilerin de. Çektirdim.»

«Benim gibi yap, kurtulursun.»

«Fena fikir değil.»

«Biftek yemek istiyorsan, bundan alâsı can sağlığı.»

Zak böyle dedi, New York şehrinin Beşinci Caddesi'nde, 1955 Eylülünün sonuncu günü harika bir gülüşle güldü.

«Bir daha gül, hadi!» dedi Yep.

Zak yeniden güldü, sonra durdu.

«Zak, kruvaze mavi serj elbisenle, gülüşünle tepeden tırnağa anasının gözü bir iş adamı görünüşündesin valla'i..»

«Dünyaya geldiğimde bütün milletin güvenini sağlayıp iş tutacağı bir adam pozunda olmak istemiştim de ondan...»

«Ama şu deminki gülüşün yok mu, onunla otuz beş yıl öncesinin Fresno'sundaki Zak oluvermiştin ansızın.»

«Sen de patlat bakalım bir gülüş bana..» dedi Zak.

Yep güldü.

«Hey Tanrım! Ya şu dişlerine bir çare bul, ya da sakın güleyim müleyim deme hiç. Konuşman gerekti mi de İngilizler gibi yap emi! Yalnız dudaklarını oynat, ağzını açıp içini kimselere göstermeye falan kalkma.»

Yep'e baktı.

«Pek berbatsın bu dişlerle.» dedi. «Daha şimdiden yaşlı başlı birileri durumuna getirmişler seni.»

«Ne giyimimde, ne kuşamımda öyle bir hava yok ki.. Senin gibi giyinmiyorum, görüyorsun..»

«Ben ezelden beri böyle giyinirim.»

«Utah'ta neresindensin?»

«Cennetinde. Ah Batı, büyük Batı, güzel Batı, ah!»

«Çıngıraklı yılanlı Batı.» dedi Yep de.

«Öyle olmasına öyle ama, bir zararları olmuş mu? Saldırmaları bile hayınlıklarından değil, korkularından. Sen gel, bir çıngıraklı yılanın kuyruğuna bas, sonra da... N'apsın istiyorsun yani?»

«Hiç görmüşlüğün var mı?»

«Bir dolu gördüm. Gerçi n'apacağını kestiremezsin onların ama, onlar da senin ne halt karıştıracağını bilemezler tabii. Gördüğüm yerde öldürürdüm, gerçekte budalalıktı. Neyi değiştiriyordu ki? Hiç birşeyi. Nereye baksan kaynaşıyorlardı. Neden? Çünkü kendi yurtlarıydı da ondan. Öldürsen de ora onlarındı, orda kalacaklardı hep. Yaklaşsan, birinin yanına varsan, bir vuruşta sokuverirdi.»

«Panzehir gezdiriyor muydun yanında?»

«Kaç para edermiş panzehir ki! Hele gözünü dört açmadıktan sonra.»

Bir bloku konuşmadan geçtiler. Ulus kitaplığına vardıklarında, Zak, «Anam»a benzer birşeyler geveledi ağzında. Yep:

«Anam mı dedin?» diye sordu.

«Öyle dedim, evet.»

«Ne demekmiş anlamı peki?»

«Ulus kitaplığı be!»

«Anam sözünün ulus kitaplığı ile ne ilişiği varmış?»

«Anam sözünün güzel olan, iyi olan herşeyle bir ilişkisi vardır mutlak. Meselâ, kitaplar. Değil mi öyle? Cap'tan öğrendim bunu.»

«Sock'ın oğlundan mı?»

«Carpenter Sully demek istedim yani. Sock Soleyman'ın otuz dokuzluk oğlu vardır ya, o.

Senden gençce birileri vardı, hatırlayacaksın canım..»

«Carp'ı ne zaman gördün?»

«Ah, altı yedi ay kadar oluyor. Sock, bir ara Salt Lake'e uçmuştu da.. Ben de o sıralar bir kaç günlüğüne San Francisco'ya uçmayı tasarlıyordum; bizim karıyı, çocukları, yeğenlerimi, birader beyleri, kızkardeşlerimi falan görmek amacındaydım. Carp da o aralar bizim birader Dan'-de kalıyordu.' Bilirsin, aşağı yukarı yaşıttılar ikisi de; oldum bittim de iyi dostturlar, aralarından su sızmaz. Sock da kendisiyle birlikte San Francisco'ya gitmemde direniyordu.»

«Neler kuruyordu yine?»

«Büyük şeyler. Kimin aklına gelirdi ki!.»

«Nasıldı Carp?»

«Bildiğim mi var? Bana hiç değişmemiş, hep aynıymış gibi geldi.»

«Aklın başında değil miydi?»

«Canım, tabii.» dedi Zak. «Ama herkes biraz kaçıktır, n'olacak yani? Bir keresinde, gayet iyi hatırlarım; ilk kitabının yayınlanmasından sonraydı, annemi de yanıma katıp anneni ziyarete gitmiştik. Avrupa'da bir yerde mi neydin sen de, hani o ağırbaşlı, sakallı, bastonlu yazarlardan biri de o sıra berber salonundaydı. Annene «Herhalde oğlunuzla övünüyorsunuzdur.» dedi. Annen de ona, «Benim oğlum kaçığın biridir.» dedi. Annemin aklı bir türlü onun böyle demesine yatmamıştı nedense, havsalası almıyordu. Herifin adını unuttum şimdi neydi, ama Ermeniler arasında ilgi gören ünlü bir yazardı; öldü sanıyorum. Revenge mı ne, ona benzer bir takma ad kullanıyordu. Ya öyle, ya da ona benzer birşey işte.

Fakat annenin senin hakkında kaçık dediği ilk kişi o değildi. Hatırladığım kadarı ile okulda-yken öğretmen de o ayarda birşeyler derdi. Nedir bugün bunun anlamı? Ne çıkar yani? Carp, bütün o hastahanelerde ne işliyordu ki? Hem ben kaçığım diyen hangi babayiğit vardır ki zaten? N'olur yani?»

«Hiç.» dedi Yep. «Senin şimdi kruvaze mavi serj elbisen var mı, yok mu? Var. O halde sen kaçık maçık değilsin.»

«Ben değilmişim. Ben değilsem, kim olabilirmiş peki? Kimsenin bildiği yok tabii. Ben tek başıma savaştım çünkü, hep tek başımaydım, çilem buydu.»

«Hayatta hep tek başına mı savaştın?»

«Tabii ya! Utah'a varışımın birinci yılında herşey tersine gitmişti, bütün umutlarım kırıldı. O durumda, üç gece bir başıma kendimle savaştım durdum. Yarı günde herşey iyiydi, güzeldi, hoştu. Ama o üç gece yok mu, mahvettiydi beni. Çok kötülediydim. İnsan nerde keçileri kaçırır; bilirim, öğrendim. O yüzden, kimin başı dertteyse az buçuk yakınlık duyarım ona. Ama yardımına koşmaya akıl erdirmem pek..»

«Belki 'Anam' diyene, ha? Carp'ın dediği soydan?»

«Belki. Dan anlatmıştı, Carp bir sabah evden çıkmış, bir adım atmış, durmuş. Bir de ne görsün? Dan'in domates tarlasında bir küçük yeşil domates durup durmuyor mu? İşte o zaman bizimki «Anacı'm» demiş elinde olmaksızın. Domates eğri büğrü birşeymiş, hammış da. Dan, domatesi fidesinden koparmış, tam tutup uzaklara fırlatacağı anda, bizim Carp çekmiş almış elinden;

domatese şöyle bir bakmış, 'Vay anam, vay!' demiş yeniden; sonra tutmuş, cebine koymuş. Dan bunu anlatır anlatır, hep gülerdi. Carp da. Bu kaçıklık mı şimdi? Bir güzel deli gönüllerini eğlemişler, hepsi o.»

«Sen de keçileri kaçırıp bir güzel eğlendirebilirsin kendini herhalde.»

«Ama o kaçırmış falan değildi ki. Hastanelere durmadan taşınıyorsa, bu, bu işi sevdiğinden. Vay anacı'm, vay!»

«Bu neden gerekti şimdi?»

«Yürümekten bacaklarım koptu be..»

«Oo, biz ikimiz harika birer yüksek sınıf insanlarıyız. Kimsenin kuşkusu yok bundan. Senin uranyumun, toprakların var, benimse kitaplarımla koskoca bir burnum..»

Otuz-üçüncü Cadde'den Beşinci Çadde'ye saptılar, bir blok sonra da Doktor Levy'nin hem muayenehane, hem de ev olarak kullandığı yere geldiler. Doktor Levy on yılı aşkın bir süredir elini eteğini meslekten çekmiş, özellikle Columbia'da bir öğretim üyeliği edinmişti. Arada şiirler yazıyor, piyano için küçük küçük besteler düzenliyordu.

Yep düğmeye bastı, çok beklemeden açılan kapıda Doktor Levy arzı endam eyledi; orta boylu, güleç yüzlü, altmış ya da altmış beş civarında bir adamdı. Gözlerinin içi gülüyordu.

Yep, Doktor Levy ile Zak'ı birbirlerine tanıştırdı. Ayaküstü bir süre hoş beş ettiler.

«Hele bir bakalım..» dedi Doktor Levy. «Siz de gelebilirsiniz, Zak.»

İçeriye geçtiler, Yep koltuğa oturdu. Doktor Levy ağzını açtırdı, dişlere türlü türlü aletleri

sokup çıkardı. Ardından rontgene girişti, ondan sonra da:

«Çürümüş gitmiş..» dedi. «Epeyi de olmuş hem.» Elindeki rontgende yerleri gösterdi, açıkladı: «Çürüme derinlere inmiş, bütün çeneye yayılmış. Senin San Francisco'daki dişçin, ne biçim bir dişçiymiş Alla'sen?»

«Şair falan değil..» dedi Yep.

«Gelecek hafta, dilediğin bir gün geliver de çekip alayım. Sana şimdi bir **Novocain** vereceğim. Geldiğinde, çürük üzerinde iyi bir temizlik yaparım. İyice ayıkladıktan sonra pek bir mesele değil zaten. Dişetlerin de düzelir. Gün aşırı bir değiştirme de yaparız, ilacı alır, koruz. Yani, diyeceğim, senin bu bizim eski tekneye bir altı yedi kere gelmen gerekecek.»

«Pek mi kötü ki?»

«Senin o San Francisco'daki dişçin sayesinde.» Yeniden rontgeni gösterdi: «Herşey burda, bu çürükte. İpin ucunu koyverdin mi, sonu kötü. Ne zaman gelmek istersin? Pazartesi mi, salı mı? Hangi gün?»

«Doktor, bu işi bir an öncesi bitiremez miyiz? Çekin şimdi, olsun bitsin. Ben yine pansumandı, ilaçtı pazartesine gelirim.»

«Okuldan sonra beşi az geçe evde oluyorum. Pazartesi beş buçuk desek nasıl?»

«Güzel. Sağ ol Doktor.»

«Gerçekten şimdi çekelim, olsun bitsin istiyor musun?»

«İstiyorum.»

«Bu gece ne yapmayı kuruyordun?»

«Canım, önemli değil o kadar.»

«Üzerine pek düşme. İyi bir çorba iç yeter sana. Cumartesiyle pazarı ağrısız sızısız geçirmen için bir iki hap da veririm, her dört saatte bir alırsın. Herhangi birşey olursa, — her ihtimale karşı — bana telefon edebilirsin. Saatin, vaktin önemi yok, unutma. Yat bakalım şimdi.»

Novocain sırasında, Zak:

«Madem işe girişeceksiniz, ben yandaki odaya geçip orda bekleyeyim daha iyi..» dedi, kalktı.

«Bize göre hava hoş..» dedi Doktor Levy, ekledi sonra: «İçerde bir yığın dergi, kitap bulacaksınız, istediğinizi alabilirsiniz onlardan. Piyano çalmasını biliyorsanız, piyano da var; bir iki dıngırdatabilirsiniz.»

Kendi dediklerine yalnız kendi güldü. Zak da kıkır kıkır etti.

Bir buçuk saat kadar sürdü iş. Bittikten sonra da, bir kaç dakika oturup çene çaldılar, sonra bizimkiler kalkıştılar. Zak:

«Bir taksiye binip otele dönsen, yatsan belki daha iyi olur senin için..» dedi.

«Hayır, biz yine yürüyelim Bowevry'ye kadar, ordan da Çin Mahallesi'ne geçeriz. Güzel bir Çin işi çorba içerim, içim açılır.»

«Kendini iyi hissediyor musun?»

«İyiyim. Allah kahretsin o aptal San Francisco'daki dişçiyi!»

«Bu herif, büyük herif ha!.»

«Canım, bir dişçinin büyük adam olmasını beklemek olur mu? Ama Doktor Levy sahiden büyük. Üstelik bir dişçiden de büyük.»

Yürüdüler, fakat eskisi gibi hızlı değil. Yavaş yavaş, ağırdan ağıra.

* * *

BOWERY'YE vardıklarında, Yep, sanki daha yaşlanmış, adeta kocamıştı.

«Eh, işte geldik Bowery'ye de.» dedi. «Hadi artık Zak, bırak şu baston yutmuş işadamı pozlarını da, doğru dürüst yürü!»

«Elimde mi ki?» dedi Zak. «Açlıktan geberiyorum. Çaktırmamam da gerek.»

«Bu doğru bir davranış değil ama..»

«Ne demelere elin New York'lu serserilerine karşı doğru davranacakmışım?»

«Doğru, doğrudur her zaman.»

«Bırak da o serseri takımı, bana karşı doğru olsun biraz.»

«N'apmalarını istiyorsun yani? Basıp Utah'a gitsinler de uranyum mu çıkarsınlar kayalardan, o mu zorun?»

«Asıl kendi kafalarındaki kayaları ayıklasınlar da kendi uranyumlarını arayıp bulsunlar. Hepsi ahmak çünkü.»

«Gereksiz dediğin.»

«Ahmak hepsi, ahmak! Şimdi sardırmayalım onları başımıza. Nasıl oldun?»

«Her günüm yıl gibi geliyor bana.»

«Öyleyse Çin Mahallesi'nden vazgeçelim; sen bir yerlerde iyi bir çorba içip kendine gel. Atla bir taksiye; oteline git, bir banyo çek, gir yatağına, al eline bir polisiye roman, uykuya var. Sabahleyin uyandığında yepyeni bir insan olursun.»

«Vay anam!»

«İşte gördün mü, sen de Carp gibi 'vay anam!' dedin..»

«Zavallı oğlan..»

«Merak etme, iyidir. En iyi hastanelerde kalıyor, en iyi doktorlara kendini baktırıyor, en üstün ilaçları kullanıyor. Sen asıl kendine bak, Carp'a falan aldırma. En son ne zaman gitmiştin oraya?»

«Vay anam!»

«Ne zaman gitmiştin dedim?»

«Bizimkilere mi? Yani, valde ile pedere mi? 1905'de bizim peder bu şehre gelmiş, bu yollardan geçmiş, o sıralarda otuz beş yaşındaydım. Altı yıl önce California'da öldü, bir türlü bir araya gelemedik onunla.»

Zak ileri doğru bir adım sıçradı, bir sıçrama daha.

«Otuz beş yıldır böyle bir şey yaptığını görmemiştim.» dedi Yep.

Zak bir daha sıçradı, iki adım öteye hopladı kaldı. Gülüştüler. Karşıdan doğru Bowery'yi serseriler ikisini gözlüyorlardı.

«Dileseydin, operanın birinde bale bile olabilirdin hani.»

«Ben şarkıcıyım, dansör değil.» dedi Zak. «Bakma boyuma posuma; bütün büyük tenorlar hep benim gibi kısadır.»

Zak'ın ardından onları gözleyen Bowery'li serserilerden biri yüreklenip sıçramayı denedi. Ama Zak gibi başaramadı bunu tabii, düştü; güldü, düşündü, kalkmak için de hiç acele etmedi. Hoş, ona pek yardım eden de olmadı ya. Bowery'de olacak şey değildi. Düşenin yanına gelen Zak:

«Daha çok çalışman gerek..»

Yep:

«Vay anasını!.» dedi.

«Sonunda adam girişti be! Bunun için, hiç de geç kalmış değildi.»

«Niçin, niçin?»

«İnsanlık için.»

«Günümüzde pek kullanılmaya değmez bir kelime o dediğin.»

«İşte yazarların bir derdi daha. Zaten, siz, n'aptığınızı bilmiyorsunuz ki.»

«Ne demekmiş o?»

«Erkek erkeğe yardım eder. Hepsi bu.»

«Ya kadınlar?»

«Kadınlar da kadınlara, tabii.»

«Ya çocuklar, peki?»

«Çocuklar, nasıl çocuk olunur bilmezler ki. Yazarlardan da yardım mardım görmezler. Ne görürlerse, hep analarından babalarındandır. Senin asıl görevin, erkeklere iyi birer koca, iyi birer baba; kadınlara da iyi birer karı ve iyi birer ana nasıl olunur, o alanda yardımcı olman.»

«Fareler n'olacak bu arada?»

«Onların yazarlara hiç bir zaman ihtiyaçları olmamıştır. Yalnız kadınlarla erkeklerin, yani insanların yazar kısmına ihtiyacı vardır.»

* * *

ÇİN Mahallesi'ne girdiler, Doyers diye bir sokakta Wah Kee adında bir lokanta buldular. Özellikle turistik bir yerdi.

«Asıl Çin'den gelmiş Çinlilerle bir arada oturmaya da bayılırım,» dedi Zak. «Biraz olsun o Doğu'nun esrarlı havasına girmek istiyorum.»

«Ben de çorba istiyorum.»

«Şurda küçük bir masa olmalı çevresinde de Çince konuşan Çinliler. Dilediğimi de ısmarlamalıyım.»

Lokantanın içlerine doğru bakındılar. Zak:

«Bunların hepsi de Çinli mi yani?» diye sordu.

«Hepsi de Amerikalı, hiç merak etme.»

«Pek çakılmıyor ama.»

«N'apıyorlar orda acaba?»

«Bir büyük masa hazırlıyor olmalılar.»

«Hadi, bir başka yer bakalım biz de..»

«Yok canım, öbür sokaklar bura gibi değil. Aydınlık. Bura karanlık, esrarengiz de üstelik.»

«Bekleyen bir yığın insan var..»

«Herhalde, yemeklerinin güzelliğinden. Hadi!»

İçeri girdiler. Koridorda bir sürü insan vardı. Hafif karanlıkça yüzlü genç bir Çinli onları gördü, yanlarına geldi: «Eğer toplu halde bir veda partisi vermek istiyorsanız, büyük masa bir dakikada emrinize hazır oluverir.» dedi.

«Kalabalık falan değiliz..» dedi Zak. «Yalnızca yemek yemeğe geldik. Yemek dediysem, kırmızı biberli kuru fasulya değil, tabii.»

«Şöyle buyrun..» dedi genç Çinli, yol gösterdi. Köşede, iki kişilik bir masaya götürdü onları. Salonun aşağı yukarı en iyi masasıydı. Çevre, genç, yaşlı insanlarla dolup taşıyordu. Garsonlar tekerlekli servis arabalarıyla ordan oraya gidip geliyorlardı.

Yep:

«Çorba istiyorum.» dedi. «Koca bir kâse dolusu çorba. Bütün istediğim bu.»

«Emriniz şimdi yerine getirilecektir.»

«Ya ben ne söyleyeyim!.» dedi Zak.

«Sen de beklemeye hiç gelmediğini belirterek aç karnını doyuracak çabuk birşeyler getirmesini söyle garsona, anlar.»

Hazırlanan büyük masaya bekleyen kalabalık hemen üşüştü. Yanlarından ellerinde şişeleriyle üç erkek geçti, masaya varıp oturdular.

Birileri: «Hey, Yep!» diye seslendi.

«Vay canına, ya'u!»

Elinde bir viski şişesiyle, adamın biri masalarına geldi, az buçuk sarhoştu da.

«Hatırladın mı beni? Ben, Ray Dale! Onbeş yirmi yıl önce New York'ta tanışmıştık seninle. Galiba, o günlerde ikimiz de aynı kıza tutkunduk. Harriet Rochester'e, hatırladın mı? Arkadaşlar, benim için bir parti veriyorlar da burda... İçeri girdiğinde, acaba o mu, diye bir duraksama geçirdim; pek emin değildim doğrusu. Buranın yemekleri nefistir. Biz bir hafta öncesinden yerlerimizi ısmarladık. Hadi, gel bize katıl sen de.»

«Ray Dale. Evet.» diye düşündü. «Peki ama bu herif ne yazardı ki? Ha, evet, evet bir kaç dergide ufak tefek hikâyecikler. Evet. Ama, o Harriett Rochester dediği kızı bir türlü hatırlayıp çıkaramadım. Acaba? Ah, tabii. Uzun boylu, uzun kara saçlı bir kızdı; Salinas'taki marul işçileri üzerine bir roman da yazmıştı. Ne de çok severdi o işçiler üzerine konuşmayı. Nerde kaldı şu benim çorbam?»

«Yarın, bir yıllığına Avrupa'ya gidiyorum. Savaştan bu yana, ilk gidişim olacak bu. Aramıza katılmak istemez misin Yep?»

«Ya Zak n'olacak?»

«Buyursun o da.»

Kalktılar, büyük masaya geçtiler. Ray Dale — o şişeli olanı — milleti birbiriyle tanıştırdı. Yanına oturduğu kadınlardan biri:

«İlk kitabınızdan bu yana, yazdıklarınızın hayranıyım..» dedi. Bir yazarın kızıymış ayrıca.

«Babanız, bugünlerde neler yazıyor bakalım?»

«Yazmıyor artık. Savaş sırasında öldü. Ama, zaten yaşını başını aşmış biriydi.»

«Bana hep Mark Twain'i hatırlatırdı yazdıklarıyla. Birilerinin çıkıp çevirmesini isterdim onları.»

Kadın:

«Bu, öyle pek kolay değil.» dedi. «Babam Yiddish dilinde yazardı; öylesi hem daha kolayına, hem daha rahatına geliyordu. Tabii, o dilden İngilizceye çeviri yapmak çok zor.»

«Yiddish dilinde yazanların en büyüğüydü, değil mi?»

«Evet, sanırım herkes de bu kanıda. Annem tapardı ona. Bunca sıkıntı içinde onun nasıl olup da böyle şeyler yazabildiğine şaşar kalırdı. Onda bir keramet bulurdu. Buna inanırdı.»

«Sizinle tanıştığıma çok sevindim, doğrusu babanızın yazdıklarını çok beyenirdim. Bunu kimselere söylemek fırsatını bulamadım bir türlü. Kısmet kızınaymış. Ters bir adam mıydı?»

«Ah, evet, evet! Bazan günlerce yüzünden düşen bin parça olurdu. Sonra annem, bitirdiği son hikâyesini okumaya koyulurken babam da kaşları çatkın, çayını içerdi. Dünyanın en gülünç hikâyesi bile olsa, yine de acıklıydı. Şaka maka nedir bilmezdi. Hep düşünürüm, acaba niçin dur-

maksızın iç karartıcı hikâyeler yazdı, siz de düşündünüz mü bunu hiç?»

«Evet, düşündüm. Sizi, küçücük bir kızken, dokuz on yaşlarında falan; bazan yanına katıp gezmelere götürdüğü olur muydu?»

«Tabii. O zaman dünya gözüme cennet gibi görünürdü.»

«Öyle mi, gerçekten mi?»

«Gerçekten. Siz beni gençten sanıyorsunuz ya, değilim. İyice yaşlıyım ben. Yirmi beş yıl oldu evleneli. İki oğlum evlendiler bile, iki torunum var. En büyük kızım da bu yakınlarda nişanlandı. En ufacıkları, yeni yeni delikanlılarla ilgileniyor. Hatıralar dünyasında, bazı bazı, babamla el ele gezintilere çıktığım olur benim de. Ender tastlanır bir adamdı babam, buna inanmışımdır, belki de büyük adamdı. Ama hiç şüphesiz, biraz kaçıktı da.»

Kadın bunları dedi, güldü. Tıpkı genç kızlar gibi bir gülüşle. Araya uzattığı içki şişesiyle Zak girdi, karşıdan karşıya «nasılsın, n'oluyor?» gibilerden sordu Yep'e. Yep de «iyiyim, kaygılanma» gibilerden başını salladı.

«Demek. kaçık sayıyorsunuz onu?.» dedi kadına.

«En ufak bir şüphem yok bundan. Annemin dışında herhangi bir başka kadınla evlenmiş olsaydı, babama dünya zindan olurdu, eminim. Ray Dale, sizin masanıza varıp geldiğinde, siz yalnız kalmak istiyordunuz; ama, yine de aramıza katılacağınızı biliyordum. Tatlı bir delikanlıdır Ray, fakat yazar falan değil. Üstelik, sürüyle var onun gibilerden. Masamıza geleceğinizi biliyordum dedim; çünkü, bir çok defalar babamda da aynı

şeyleri görmüştüm. Hep 'Yalnız senle ben, küçük kızım. Önce şöyle bir yürürüz ikimiz, dünyayı bir seyir geçeriz. Sonra bir güzel lokanta bulur, otururuz. Yalnız senle ikimiz, ama. En güzel yiyecekler yer, içeriz birlikte.' derdi. Fakat tam otururduk ki, hiç tanımadığımız birileri gelir, babama son kitabını okuduğunu, çok beğendiğini; izin verirse, kendisine, karısıyla çocuklarını tanıştırmak istediğin söylerdi. Çok geçmeden de bir kuru kalabalık çevremizi sarıverirdi. Babam içer, konuşur, hikâyeler anlatırdı. Bence, en güzel hikâyeleri yazmadıklarıdır onun. Hep de yabancılara anlatırdı onları. Saatler saatleri izler içilir, yenir, hikâyeler anlatılırdı. Sonunda, babam bir parça sarhoş olur, elimden tutar, millete Allaha ısmarladık der, çekip giderdik. 'Ah benim küçük kızım, bu değildi seninle yapmak istediğimiz şey. Ama oldu bir kere işte. Yazdıklarımı okumuşlar, beyenmişler. Beni istediler, çağırdılar. Gitmemek olmazdı, buna, zorunluydum. Sonra bir yazar, hayatta daha başka ne isteyebilir ki? Hayır diyemezdim ki. Diyebilir miydim? Biliyorum, senin için hiç de eğlenceli olmadı bu, ama, burnu büyük baban içindi hepsi.' derdi. Çocuklarınız var mı sizin de bay Muscat?»

Yep kadına Van'le Rosey'den uzun uzun söz etti, sonra:

«Babanız hakkında daha başka şeyler anlatmanızı isterdim..» dedi.

«Yok, hayır, zaten bu konuda gereğinden çok gevezelik ettim size.» dedi kadın.

«Ya anneniz, o nasıl biriydi?»

Kadın yeniden güldü. Beriki kadehini doldurdu, içti.

«Asıl annenizden söz etmenizi isteyeceğim sizden..» dedi. «Herhalde, sizinle övünüyordur, değil mi?»

«Başka da birşey yaptığı yoktu zaten.»

«Yazdıklarınızı okuyor muydu?»

«Kitap halinde çıkmış bütün yazdıklarımı. Kitaplara bayılırdı. N'olur, biraz daha anlatın babanızı.»

«Size bir küçük hikâye anlatayım en iyisi..» dedi kadın. «Beni her zaman eğlendirmiştir bu. Sonra da.. başkalarından konuşuruz biraz da, ne dersiniz?»

«Başkalarından konuşmayı pek sevmem ben. On üç on dört yaşlarında falandım, babanızın ilk hikâyesini okudum. Daha sonraki yıllarda, çeşitli antolojilerde de yazdıklarını adeta tutkuyla okudumdu. Bu, 'ah bu hikâyeyi ben yazmış olsaydım' tutkusuydu daha çok.»

Kadın:

«Bir yazarın karısı olmak, göründüğü kadar kolay değildir.» dedi. «Annem bunun farkındaydı. New York'a ilk geldiğimiz günlerde, babamın hayli uzun bir romanı «**Daily Forward**» gazetesinde tefrika edildi. Bu romanında kendini, annemi, erkek kardeşlerimi, kızkardeşlerimi, beni, dostlarını, komşularını; yani, gerçekten yaşayan kişileri konu ediniyordu. New York vardı, Amerika vardı, bütünüyle Yeni dünya vardı o romanda. Bence en iyi romanı oydu.»

«Adı neydi?»

«Şey, galiba İngilizcesi «**Allahaısmarladık Ghetto**»ydu; ya da onun gibi birşey. Biz Polonya'dan göçmüştük, Ghetto'dan, bilirsiniz herhalde. Ayrıca, New York'taki bütün Yahudiler de Av-

rupa'nın çeşitli yerlerinden göçmüşlerdir. Bunlar arasında Romanya'nın Bükreş şehrinden göçen bir genç de vardı, yazar olmak istiyordu. Sonunda muradına erdi de. Tanıyacaksınız onu, bir kaç eseri İngilizceye çevrildi. Adı Gyorgi Gloschmann.»

«Tanıyorum, evet.»

«Gloschmann, New York'a gelir gelmez ilk iş olarak babamı arayıp buldu. New York'ta da aşağı yukarı bir iki yıl falan kaldı. Sessiz, kendi halinde bir gençti. Babamın bütün yazdıklarını okumuştu, biliyordu. Aklı fikri, babam gibi bir yazar olmaktı. Bize sık sık gelirdi. Her gelişinde, annem, «Çalışıyor, yazıyor.» derdi. «Rahatsız etmemek gerek onu. Siz oturun, bir fincan çay içedurun, o arada yazısını bitirir, gelir. Sizi görünce, sevinecektir.» Gerçekten de öyleydi. Babam Gloschmann'ı severdi, öğleden sonra saat dörtle beş arasında konuşmaya bir otururlar, taa gece yarılarına kadar sürdürürlerdi. Sonunda, delikanlı kalkar, gitmeye davranır; «İzniniz olursa, yine gelmek isterim,» derdi. Bir gün babam, en sıcak, en tatlı sesiyle ona: «Delikanlım,» dedi. «Gerçekten yazar olmayı kafanıza koymuşsanız, bir daha gelmeyin buraya, hiç gelmeyin. Sizinle sokakta bile karşılaşsak, yanıma sokulup benimle, zinhar konuşmayın. Benim gibi yapın, selâm verin başınızla, gülümseyin. Yeter bu kadarı. Siz de yazı yazmaya başlarsanız, artık birbirimiz için iki dost olmaktan çıkıp onurlu iki düşman olacağız karşılıklı. Ama, dediğim gibi, yazar olmaya pek niyetiniz yoksa, canınızın çektiği zaman gelin, evimiz size açıktır.»

Gloschmann, müthiş şaşalamıştı. Babam al-

dı, kapıya kadar götürdü, evden çıktılar; babam sokağın köşesine kadar uğurladı onu. Aradan yıllar geçti. Günlerden bir gün babam, anneme: »Gazetelerde Gloschmann adına rastladın mı hiç?» diye sordu. Annem: «Gloschmann mı, o da kim?» dedi babama. «Hani canım, Bükreş'ten gelen bir delikanlı vardı, bize konuk gelirdi de saatlerce konuşurduk onunla; yazarlık mesleği üzerine ne biliyorsam hepsini öğretmiştim. Sonra bir daha gelmez olmuştu. Ciddiydi de bu işte. Onu soruyorum, acaba nerelerde yazıları çıkıyor, yazıyor mu birşeyler?»

Bükreş'li delikanlıdan öylesine çok söz edilir oldu ki, adeta ailemizin görünmez bir üyesi durumuna geldi. Yıldan yıla böylece sürüp gitti bu. Bir gün vade yetti, «**Daily Forward**»da Gyorgi Gloschmann imzalı bir küçük hikâye yayınlandı. Hikâye, müthiş bir biçimde babamın yazdıklarının taklidiydi. Ama, babam oralı bile değildi: «İşte, sonunda oldu.» dedi. «Evet, evet tamam! Çok mutluyum.» Yine yıllar geçti; bu arada Gloschmann, ansızın ünlü, büyük bir yazar oldu çıktı. Hikâyeleri birbirini izledi, fakat hepsi babamın etkisindeydi, bir çeşit kopyasıydı yazdıklarının. Ama hayatta taklit edilmeyen, etkilenilmeyen ne var ki? Üstelik, babam artık yaşlanmıştı da. Eskisi gibi sık yazmıyordu. Yazdığı zaman da son derece — bağışlayın beni — olağanüstüydü. Şimdi aydın çevreler Gloschmann'ı çok tutuyorlar, romanını bir şaheser sayıyorlar. Annem, hep gülerdi bunlara. Derken, Gloschmann'ın göklere çıkarılan romanı kitap biçiminde yayınlandı — New York'taki yahudileri sözkonusu ediyordu —, Yiddish dilindeydi; tabii, bu, olay oldu, her-

kes okudu romanı. Annem bile. Ben de aldım okudum. Tıpkı «**Allahaısmarladık Ghetto**»nun kopyasıydı — ki babamın romanı on, onbir yıl öncesinde yayınlanmıştı — üstelik, kötü mü kötüydü. Gloschmann, adını «**Selâm sana, Cennet**» koymuştu. Annem okudu, hiç ses etmedi, bitirdikten sonra da eteşe atıp yaktı. Bir gün, alış verişe çıktığında Gloschmann'la karşılaşmış: Aradan bunca yıl geçmesine karşılık, tanımış. Oysa, Gloschmann kılık kıyafetini değiştirmişmiş: Başında bir bere, boynunda bir atkı, ayaklarında getrler, elinde bir baston, eldivenler falan filan. Durum, herşeyi açıklıyormuş yani. Annem, elinde kocaman paketlerle dükkândan çıkmış, yoluna durmuş; «O günden bugüne kadar birşeyler yazabildiniz mi bari?» diye sormuş Gloschmann'a. Beriki, adeta çarpılmış. Düşünün ki, bütün dünya adamın yazdığını bir şaheser diye kabullenmiş, alkış tutmuşken, birileri kalkıp size «birşeyler yazabildiniz mi bari?» diye soruyor. N'olmazsınız değil mi? Hık mık edecek olmuş, fakat annem dinlemeden yürümüş gitmiş.

Eve geldiğinde bu hikâyeyi sıcağı sıcağına anlattı bize, hepimiz katıldık. Yalnız babam gülmedi. «Yazmadı mı yani?» diye sordu. Annemin bu lâf üzerine dönüp bakışına, babam da gerçekten bu defa kendini tutamayıp güldü. İşte, benim hikâyem bu bay Yep.»

«Doğrusu harika bir anne, harika bir babaymış!.»

Kadına doğru sokuldu, kollarını sardı, eğilip çenesinden yavaşça öptü, sonra doğrulup kadının donuk fakat zekice bakan, alaylı, yalnızlıkla gurur dolu gözleri içine baktı.

Yemekten kısa bir süre sonra, Ray Dale ayağa kalktı: «Dostlarım,» dedi. «Yarın sizlerden ayrılıyorum. İnanın bana, bu ayrılıktan ötürü yüreğim param parça..» Ardından bir kaç söz daha etti. Konuşuldu, yenildi, içildi.

Sonunda Yep kalktı, izin istedi. Ray Dale onunla birlikte sokağın başına kadar geldi.

«Yep,» dedi. «Seninle birşeyi konuşmak istiyorum.»

«Buyur, söyle..»

«Bazı şeyler var ki, çok zoruma gidiyor. Kötü oldu benim için. İki defa evlendim, iki karımdan da birer çocuğum oldu. Çocukların ikisini de müthiş özledim hani. N'apacağımı şaşırdım, bir arkadaşımı çarpıp Avrupa'da soluğu alıyorum şimdi. Oğlan onbeşinde falan, arada bir babasının yanına gelir; kız onbirinde, o da öyle. İkinci karım geçen yıl çekti gitti, bir ay önce de boşandık. Bir gün döner gelir diye umuyordum hep, çünkü kızımı ne kadar sevdiğimi bilirdi. Ama. sonna n'oldu? Hiç. Sonra ben... Seni sokak ortasında daha fazla lâfa tutmak istemem, yeter bu kadarı.»

«Ben **'Great Northern'** otelinde kalıyorum. İstersen ara beni, vaktin olursa konuşuruz.»

Yolda Zak:

«Çok içtin yine..» dedi.

«Aldırma..»

«Kendini heba ediyorsun.»

«Kendimi değil, dişimdeki ağrıyı.»

«Ama onu derken, kendini de aynı yola sürükleme. Hep o kırk yıl öncesinin kafasını taşıyorsun hâlâ. Olacak şey değil.»

«Boş ver! Hadi bir şarkı söyle, hadi, ha?» Zak, yol boyunca bir şarkıya başladı. Bir taksi üzerlerine doğru geldi, Zak hemen önledi, atladılar.

Yep, **'Great Northern'** otelinin önünde indi, odasına çıktı, yatağa attı kendini.

Yorganın altına girer girmez hemen sızıp uyuyacağından emindi. Nitekim öyle de oldu.

* * *

UYANDI. Ağrı güm güm atarak yine başlamıştı. Ağzının içi hastane gibi kokuyordu; yanı sıra viskiyle cigara kokusu da cabasıydı. Meret sancı pek geçer soyundan değildi; bir yudum su içti, dindiremedi. Uyuması imkânsızdı artık, öyle görünüyordu. Oysa, daha beş dakika öncesi 'başımı bir yastığa koyayım, sabaha kadar mışıl mışıl uyurum, garanti' diye kurmuştu.

Bir cigara yaktı. Saate baktı: ikiyi altı geçiyordu daha.

Bir yerlere telefon edeyim, birilerini arayayım diye düşünürken, telefon hafif hafif çaldı. Santral, uyanıksa ne âlâ.. diye geçirmiş olacaktı: uyanıksa duyar, uyuyorsa fazla rahatsız etmiş olmam. 'Kim acaba?' diye yarı şaşırmış, dinlemeci aldı: Laura'ydı.

«N'olur, kızma e mi!» dedi. «Evden arıyorum seni.»

«Hayrola, birşey mi vardı?»

«Van. Az önce uyanmış. Kimseye duyurmadan banyoya gitmiş : Kusmaya başladığında da ben uyandım. Hemen koştum. Yüzü gözü kan çanağına dönmüştü, iki gözü iki çeşme ağlıyordu da. Ama sahici bir ağlama değil. Kusmanın

verdiği o zorlama yok mu, onun etkisinden. Bir süre daha içi dışına çıktı çocuğun. Elini yüzünü yıkadım, sıcak şeylerle duruladım. Aldım, kendi yatağıma getirdim, n'apayım! Her yanı buz gibi olmuştu zavallının. Felâket bir şekilde başım ağrıyor, dedi. Yarım bir baş ağrısı yani. Devam da ediyor. Bir doktor çağırayım, dedim; Van engel oldu, istemem dedi. Sen aklıma geldin, bari seni arayayım dedim. İnşallah uykundan etmemişimdir.»

«Hayır. Önemli de değil zaten. Ben de epeydir uyanıktım. Rosey'i sorayım, o nasıl peki? İyi mi?»

«İyi, iyi! Tatlı tatlı uyuyor. Yarın seninle gezmeye gidecek diye müthiş mutlu, memnun.»

«İyi o zaman. Sen, nas'sın?»

«Çok iyi. Yalnız, şu Van'in hastalığı da olmasaydı...»

«Ya bayan MacDougal nasıl?»

«Ah, Yep, hepimiz iyiyiz canım. Van hariç, hep iyiyiz.»

«Acaba üşüttü mü dersin?»

«Kimbilir. Belki de. O kadar önemsenecek birşey de değil herhalde. Şimdi yanımda, konuşmamızı dinliyor.»

«Onunla da lâflayabilir miyim?»

«A, tabii.»

«Van?»

«Mer'aba babacı'm!»

«Nas'sın bakalım?»

«Galiba bu benim hastalığım bir parça maç heyecanından oldu..»

«Fakat 'Dodgers'ler kazandı ya..»

«Evet. Ama, bunlar hep böyle yapıyorlar; ilk iki maçı alıyorlar, sonra hep yeniliyorlar. Korkarım, bu şimdikini de kaybedecekler yine.»

«Sen ne diyorsun gidişlerine? Kupayı alırlar mı ki?»

«Almazlarsa, yandılar demektir..»

«Merak etme, şanlarına gölge düşürmezler..»

«Yalnız kupanın değil, ligdeki bütün takımların da en iyisi, onlar. Ama bir büyük maça çıktılar mı, nedense bozulup kötülüyorlar. Biliyorsun, Kitty Delmonico '**Yankees**'leri tutuyor, hem her zaman. Fakat bu yıl takım yorgun, yaşlanmış. Beni de götürüyorlar maçlara. Üstelik çevremde, benim yaşımda hiç bir çocuk göremiyorum. Bu yüzden çok mutluyum. Yalnız Kitty'nin takımı oynarken, ben, ister istemez karşı takımı tutuyorum, bir de bakıyorum '**Brooklyn**'li olmuşum. Kafam bir karışıyor ki bunlara..»

«Sen böyle şeylere zihnini fazla yorma. Bırak, Kitty kendi takımını alkışlasın, sen de kendi takımını.»

«Ben de öyle yapıyorum. Sonra düşünüyorum ki, bu yaptığım şey hiç de doğru değil.»

«Sen merak etme, en doğrusu senin yaptığındır.»

«Acaba '**Dodgers**'lar, bu yıl kupayı kazanırlar mı dersin, ha baba?»

«Şimdiden pek birşey söylenemez, ama, mümkündür. Ben de '**Dodgers**'ları severim.»

«Ya kazanamazlarsa?»

«Artık o kadarını düşünme. Yarın Kitty ile maça git, bırak kim kimi yenerse yensin aldırma...»

«Yok, hayır, bizimkiler kaybetsinler istemiyorum. Sonra perişan olurlar.»

«Şimdiden pek birşey söylenemez dedim ya, ayrıca, yarın herhalde yenilmezler. Sen bugün maçta neler yedin bakalım?»

«Sosisli sandviçle gazoz..»

«Sandviç nasıldı, taze mi?»

«Farkında olmadım..»

«Şimdi mesele anlaşıldı Van. Maçı sevdin, takımını da tabii. Sonra sosli sandviç yedin, üstüne gazoz içtin; Kitty'nin takımını mı, yoksa **'Yankees'**leri mi, falan filan derken üzdün bir güzel kendini, bütün bunlar da seni hasta etti işte. Nasıl, geçti mi bari başının ağrısı?»

«Yavaş yavaş.»

«Güzel.»

Telefonu Laura aldı.

«Bütün işiniz gücünüz maçları konuşmak oldu. Ben de bekledim.» dedi.

Bütün derdi imanı da o zaten. Neyse, şimdi iyi galiba. Takımı istediği gibi oynamıyor diye boş yere üzmüş kendini. Bak bakalım ayaklarına, hâlâ soğuk mu?»

«Isınmış biraz.»

«İyileşti işte. Doktor moktor çağırayım deme. Nasıl oldu da senin yatağına geldi?»

«Ben bırakmak istememiştim.»

«Yarın Rosey için geleceğim, ayrıca yine görüşürüz onunla. Sen nas'sın?»

«Çok iyi.»

«Hadi bakalım ikiniz de uyuyun şimdi.»

Telefonun ardından düşündü: Cumartesiydi. Ekimin de birinci günü. Evet, tamam. Kaç saat oldu şu şehre geleli? De ki, şu kadar saat. World

Alive'e gittim, iyi kötü bir anlaşmaya vardık. Paralar, doğru maliyeye gitti. Larry Langley, kardeşi Walt ve Zamlock ile buluştum, görüştük. Sabah onda yine onlarla buluşacağım. Çocukları gördüm, anneleri ile **'El Morocco'ya** gittik. Yirmi yıl aradan sonra Zak'la karşılaştık. Doktor Levy çürük dişten kurtardı beni. Henry Hyam, telefon etti; Jack Bloom'un **'The Wanderers'**le ilgilendiğini, satın almak istediğini söyledi. Zak'la birlikte bir Bowery yürüyüşü çektik. Babam da 1950 yıllarında oraları gezmişti. Zak şarkı söyledi, ikimiz bir sokak yarışına tutuştuk, bir kaldırımdan öbürüne Zak'ı geçtim. Sonra Çin Mahallesi'ne gittik. Bir lokanta bulduk. Eski bir yazarla karşılaştım. Verilen bir partiye biz de katıldık. Büyük bir yazarın kızıyla tanıştım. Otele döndüm geldim, uyudum; beş dakika sonra uyandım. Laura telefon etti, çocuk hastaymış, oğlanla konuştuk, şimdi iyi. **'Yanks**'lerin iki galibiyeti var, **'Dodgers**'lerin bir. Yirmi yıl sonra, yeniden **'Great Northern'** oteline döndüm. Bert bile hâlâ burada. Hiç değişmemiş gibi gözüküyor, değişmiş oysa, yeni bir hikâye yazmadım. Şiir de yazmadım. Mektupların dışında hiç birşey yazmadım daha. Leonard Lynns'ı aradım, bana bir karaborsa biletçinin numarasını verdi. Herif, iki bilet için dünyanın parasını istedi benden. Dişim yine başladı. Artık uyku muyku hakgetire.

Bir cigara yaktı.

Anahtarı alırken verilen arandı kâğıtlarına bir göz attı. «8.05: Kızınız aradı. 9.25: Larry Langley. 10: İkinci defa Langley. Ne vakit gelirseniz mutlaka evinden aramanızı rica etti, bekliyor.»

Santrala Langley'in numarasını verdi, hemen

bağladılar. Telefonun zili yedi sekiz defa çaldı. Adamın uykuda olduğunu biliyordu ama, yine de direndi. Sonunda telefondan karşılık geldi, birileri: «Buyrun, bay Langley'in evi efendim.» dedi.

«Bay Langley beni aramış, bulamamış. Ne zaman gelirsem, mutlaka aramamı söylemiş, ben de arıyorum şimdi.» dedi Yep.

«Bay Muscat, siz misiniz?»

«Benim.»

«Bay Langley uyuyor ama, sizinle konuşmak istediğinden haberim var. Şimdi uyandırırım.»

Langley çarçabuk telefona geldi:

«Uyandırdığınıza bilhassa memnun oldum. Daha da pek uyamamıştım zaten. Zamlock, gece dokuz sularında yine bana telefon etti. Bir saat kadar da konuştu. Öğleden sonra avukatını çağırmış, ikindiye kadar sözleşme üzerinde çalışmışlar. Bana kısaca ana hatlarını okudu sözleşmenin. Ben de ona sizin istediklerinize uygunluk derecesini söyledim. Tamı tamına neler istediğinizi öğrenmek istiyormuş ayrıca. Ben bilmediğim için birşey diyemedim. Adam, şimdiye kadar hiç bir oyunun prodüktörlüğünü yapmamış. O yüzden ilk oyunun çok iyi, çok büyük birşey olmasını istiyor. Ayrıca, bu Zamlock aptal maptal değil. Ben, dilimin döndüğü kadar sizin isteklerinizin neler olduğunu anlattım ona. Uzun uzun dinledi, sonunda da: «Herhangi bir kişinin bir yazarın bu isteklerini yerine getireceğine pek ihtimal vermiyorum,» dedi. Olabilir, dedim ben de. Yine bir süre konuşmadı. 'Kumarı sevdiğini duydum onun.' dedi. 'Avukatıma onun isteklerine uygun bir sözleşme hazırlamasını söyledim. Yarın sabah buluştuğumuzda, birer kart çeke-

riz onunla. Ben kazanırsam benim dediklerim olur, o kazanırsa onun dediği.' İşte böyle! Beni uyandırdığınız için eni konu sevindim doğrusu. Ayrıca şu da var: Ben sizin temsilciniz değilim henüz. Bu anlaşma olursa, sizinle Zamlock arasında olacak. Ben yüzde onumu Zamlock'tan alacağım tabii. Bana sorarsanız, siz böyle kartlı martlı bir işe pek yanaşmayın. Onun kaybedecek hiç birşeyi yok çünkü. Ben bu çeşit anlaşmaya karşıyım. Zaten, siz kazansanız bile o nasıl olsa sizin isteklerinizi kabul etmiş bir durumda. Baştan beri buna yanaşmış. Aksi olsaydı, size bin dolarlık bir çek yollar da gelin görüşelim, der miydi? Bana kalırsa bu ikinci toplantıyı tehir edelim. Sizin hasta olduğunuzu söyleyeyim. Ne dersiniz?»

«Gerçekte biraz hastayım ya, bu, yarın sabah onda onunla buluşmama engel değil. Üstelik iş olacak mı, olmıyacak mı, bir an öncesi bitirelim istiyorum..»

«Sizinle anlaşmak istiyor, bu gerçek.»

«Bana kalırsa onun tek üzüntüsü gönderdiği binlikte. Fakat daha henüz onu bozdurmuş falan değilim. Hemencecik geri verebilirim pekâlâ. Ortada bunu gerektirecek birşey yoksa ne demiye tutayım? Ya anlaşırım, ya anlaşmam. Neyse, yarın onda görüşürüz onunla da.»

«Bıraksaydınız da rahatsız deseydim sizin için..»

«Hayır, şayet binliğini geri almak istiyorsa, n'olursa olsun bunu mutlaka öğrenmem gerek. Yarın sabah isterse geri verebilirim çekini, ama akşama kalırsa orasına karışmam.»

«Oyun üzerine düşündüğünüz oldu mu hiç?»

«Boş verin onu.»

«En iyisi, sizin hasta olduğunuzu söylemek. Bırakın da öyle diyeyim. Bu iş yüzünden ülserim arttı, o kadar zoruma gidiyor yani. En iyisi meseleyi iki üç gün sonrasına atmak, üzerinde iyice düşünmek.»

«Ben tam saat onda ordayım.»

«Yanlış bir davranış bence. En iyisi siz yatıp uyuyun, ben yarın sabah dokuz sularında size telefon ederim. İki üç gün daha bekleseniz ne çıkar ki?»

«Eğer çekini ona geri vereceksem, bunu bir an önce yapmamda benim için fayda var. Üzerinden zaman geçti mi paradan eser kalmayabilir. Ayrıca, sonuç ne? Yine konuşmalar, tartışmalar, sözleşmeyi incelemeler falan filan.. Ben şartlarımın neler olduğunu biliyorum, o da biliyor pekâlâ. Şartlarda hiç bir taviz vermeye de niyetim yok.»

«Dediğim gibi, en iyisi sizin uyumanız şimdi. Birşey düşünmeyin, uyuyun.»

Araya santral girdi, bekleyenin olduğunu söyledi.

«Onda görüşürüz,» dedi Yep, kapadı.

Telefonun öbür ucundakiler Laura ile Van'di. Açtığında, ikisinin de hafif hafif güldüklerini duydu.

«Kendi kendimize şarkılar söylüyorduk,» dedi Laura. Van'inkini dinlemek ister miydin?»

«İsterim ama, siz ikiniz hâlâ uyumadınız mı?»

«Ah, uyumak için o kadar çok vaktimiz var ki. Sen sabahın bu erken saatinde kimle konuşuyordun bu kadar uzun uzun bakalım?»

«Para kokusunu almış bir temsilci ile. Ver bakalım, söylesin oğlan şarkısını..»

Hattın öbür ucundan Van:

«Başlıyorum babacı'm..» dedi.

Hafiften yavaştan şarkısını söyledi, arada kıkır kıkır gülüyordu. Şarkı kusmalarla getirdiği mutluluk üzerineydi.

«Çok güzel,» dedi Yep. «Şimdi, hadi yatın, güzel güzel uyuyun!»

«İyi geceler babacı'm!»

Telefonu bıraktı, yeni bir cigara yaktı.

'New York'a onunla kızkardeşini görmeye geldim. İyi de yaptım. Kimbilir, belki de bir daha göremem onları. Bu. son olur.' diye aklından geçirdi.

Cigarasını bitirdi, banyoya geçti, bir bardak su içti. Dişlerini fırçaladı. Ağzındaki o acı ilaç kokusunu gidermek istiyordu. Ama geçmedi, öylece kaldı.

Yatağına girdi yeniden, ışığı söndürdü.

* * *

BU defa doğrudan doğruya kendini gelincik tarlasında buldu. Yalnayaktı, memnundu. Derken, ansızın kendisini kutu çakan Shag'ın yanına varmış gördü. Sonra yine ansızın San Francisco'dan San Pedro'ya giden küçük bir gemide buldu kendini. On yedi yaşlarında falandı; bir başınaydı, cebinde parası, kafasında düşleri, yüreğinde türlü türlü kurgular. Kendi başına buyruktu.

Ne bavulu vardı, ne birşeyi.

Bütün yolcuları deniz tutmuştu. Gemi koca denizde batıp batıp çıkıyordu.

'İyileşiyorum. Ekim'e girdik. Ekim"de her zaman iyiyimdir ben. Yaz geçip gitti. Ciddi olma günleri geldi çattı. Bense hâlâ uyuyup uyanan bir adamım. Bir türlü eski şeyleri kafamdan söküp atamadım, kendimi yeni şeylere uyduramadım.'

Herşeyi unuttu, sildi attı aklından. Ama çok geçmedi, çevresinde birilerinin 'Koca Burun' diye seslendiğini duyar gibi oldu.

'Bu benim, beni çağırıyorlar ama kimler yarabbim!...'

Yeniden duydu, zamanın dışındaydı, acının ötesindeydi.

'Şeftali kokuyor, duyuyorum.'

Yaşlı bayan anne-annesiydi, elinden tutmuş, L Caddesindeki ermeni berbere götürüyordu. Anne-annesi bir süre berberle çene yarıştırdıktan sonra ona dönmüş:

«Hadi bakalım, çık şu koltuğa..» demişti.

Çıkmış oturmuştu o da. Berber işine koyulmuştu, gözlüklerinin ardından ciddi ciddi bakıyor, işini sürdürüyordu. Burnu şahin gagasını andırıyordu. Bir yandan o yaşlı kadınla konuşuyordu. Sonunda işini bitirince, dükkândan caddeye çıkmışlardı. Kadının elinde bir torba kâğıdı dolusu şeftali vardı, her biri bir beyzbol topu büyüklüğündeydi.

Şeftalilerden birini aldı, dişlerini gömdü. Uykuda bile olsa şeftalinin o iç bayıltan kokusunu duyuyordu.

İkinci ısırışında çenesinden aşağıya doğru akan şeftali sularını silmesi için yaşlı kadın bir mendil çıkarıp verdi. Aldı, sildi, sonra elindeki mendili koymak için cebini aradı.

«Bu pantolonların cebi yoktur.» dedi yaşlı kadın. «Ver, ben taşırım senin için.»

«Yok, hayır.»

«İyi ya, sen elinde tut öyleyse. Şu şeftaliden neler de çıkar böyle değil mi?»

Karşılık vermedi. Kadını tanıyordu, ama, anne-annesi olup olmadığını pek çıkaramıyordu. Birileriydi. Ama kim? Bütün görünüşüyle, ölçüleriyle, biçimiyle tıpatıptı. Niçin böyleydi, neden böyleydi?

«Bu çekirdeği ek.» dedi kadın. «Ek bunu, bir ağacın olur. Bir şeftali ağacın. Yaz geldi mi, dallarını şeftali basar. Çıkarsın ağaca, otursun dalın birine, şeftali yersin güzel güzel.»

Hiç birşey demedi. Eve vardıklarında, kadın, ambardan bir kürek aldı; birlikte geniş, o büyük avluda şeftali çekirdeğini ekecek, ağacın yetişip büyüyeceği güzel bir yer arandılar. Kadın, diplerde bir yerde durup sordu : «Burası olur mu?»

«Hayır,» dedi, orta yere doğru yürüdü. Kadın, buraları zerzevat bahçesi yapmış; domatesler, biberler, soğanlar, turplar, marullar, şunlar bunlar yetiştiriyordu. Elindeki küreği yumuşak toprağa daldıran kadın:

İşte çekirdeği böyle ekeceksin toprağa..» dedi. Taze toprağı açıp koyacaksın çekirdeği, sonra yine toprakla üstünü örteceksin. Zaman geçecek, güneşler, aylar doğacaklar, batacaklar; yağmurlar yağacak, rüzgârlar esecek, tâ ki çekirdeğin içindeki tohum uyanıncaya kadar. Tohum uyanacak, ondan sonra ağaç olmaya yönelteçek kendini. Ağaç, bir şeftali ağacı; bir dolu şeftaliler

yetiştiren, her biri kendi tohumunun ürünü şeftaliler veren bir ağaç.»

Çukura çekirdeği bıraktı, üstünü kara toprakla örttü. Sonra gitti, domates fidelerinden birinden bir ufacık dal kopardı, bunu çekirdeğin ekildiği toprağın yüzüne soktu, işaretledi.

«Bu, Yeprat Moscatian'ın kendi ektiği çekirdekten yetişecek şeftali ağacının yerini belletecek işarettir.» dedi.

Bir yerlerden bir keman sesine benzer bir ses geliyordu. Kendiliğinden doğruldu, kolunu uzattı, eli telefonun dinlemecini aldı.

Langley'in sesi:

«Yep, siz misiniz, uyandırmadım ya inşallah?» diye sordu. «En iyi çözüm yoluna kendiliğinden vardık. Zamlock'un sekreteri az önce telefon etti, Zamlock, çok önemli bir iş için Boston'a gitmiş. Bana inanmazsanız, telefon edip sorun isterseniz..»

«Size niçin inanmayacakmışım?»

«Yani, demek istiyorum ki.. Onunla bugün buluşacağımızdan emindim, fakat ben pek olsun istemiyordum açıkçası. Siz ise direniyordunuz, tam onda karşı karşıya gelelim diyordunuz. Bir çatışma olabilirdi. Neyse, Zamlock şimdi uçağına binmiş gidiyordur bile.»

«Mesele yok o halde..»

«Artık önümüzdeki hafta içinde buluşur, görüşürüz.»

«Öyle olsun..»

«İyi bir hafta sonu dilerim size..»

«Sağolun!»

«Ben hafta sonunu bütünüyle evde geçirme-

ye kararlıyım. Maçları televizyondan izleyeceğim. Hangi takımı tutuyorsunuz?»

«'**Dodgers**'leri. En güvendiğim takım o.»

«Dalga geçmiyorsunuz ya?»

«Hayır.»

«Bire karşı yirmi bahse girerim ki, hiç birşey yapamayacaklar.»

«Ben yüz dolarına girerim, '**Dodgers**'ler kazanacaklar.»

«Yüz dolar mı?»

«Evet.»

«Paranızı almak istemem, Yep.»

«Ben sevine sevine alırım sizinkini. Niçin almayacakmışsınız ki? Bahse girmiyor muyuz?»

«Şayet '**Dodgers**'ler maçı alamazlarsa, bana bir yüzlük vereceksiniz öyle mi? Eğer bu dediğiniz olursa, ben, bir binlik kaybetmeye hazırım. Ne dersiniz?»

«Kabul ediyorum.»

«Tamam. Bahis bahistir. Oldu. Görüşürüz yine.»

Telefonu kapadı. Saatine baktı, onu çeyrek geçiyordu. Bu kadar uzun bir süre nasıl olup da uyuyabildiğine pek aklı kesmedi. Bir yandan da Zamlock'un gitmiş olmasından ötürü memnunluk duymuyor değildi. Bugün bütün günü boştu. Hemen yataktan çıkmamalı, diye düşündü. Rosey nasıl olsa onu öğleden sonra bekliyordu, acelesi yoktu. Daha bir yarım saat, ya da bir saat falan yatabilirdi. Sonra kalkar, yeni güne başlardı. En önemlisi dinlenmek, gücünü kuvvetini toplamak, güne dipdiri başlamaktı.

Düşünde gördüğü o çekirdeğini ektiği şeftali ağacını hatırladı. Aylar sonra o evden çıkmış-

lar, başka bir yere taşınmışlardı. Ekilen çekirdekten hiç bir ses soluk gelmemişti; kimseler bir gün o avluda bir şeftali ağacı yetiştiğinin sözünü etmemişti ona, yıllar sonra da beklemediği bir o eski, geçmiş olayı düşünde görüvermişti işte.

* * *

GİYİNDİKTEN sonra cebindekilerini bir bir saydı. Pek bir parası yoktu. Durum tatsızdı yani.

Eski dostlarından «**Karadeniz Lokantası**»ndaki Archie Sailor'a telefon etti.

«İki ricam var Archie.» dedi. «Önce nas'sın, onu söyle?»

«Demir gibi.» dedi Archie.

«Bugünkü maçlar için bahisleri kim tutuyor?»

«Kime oynuyorsun?»

«'**Dodgers**'lere.»

«Ne kadarına girmek niyetindesin? Bin mi, iki bin mi, üç bin mi?»

«Pek bahse girişeceğimden de emin değilim ya, neyse! Yalnız böyle birşey olursa, kime başvuracağımı senden öğrenmek istemiştim.»

Archie, tek tanıdığı, Doğu-Altmış Üçüncü bölgedeki bir bahisçinin telefon numarasını verdi.

«Adı Koca Sam'dir.» dedi. «Ben birazdan telefon eder, isteğini ona iletirim. Sonra da sana telefon ederim.»

Dediğini de yaptı, biraz sonra yine aradı: «Tamamdır, oldu.» dedi.

«Teşekkürler. Acaba bugün akşama doğru çocukları senin lokantaya yemeğe getirebilir mi-

yim? Saat yediye doğru falan, ne dersin?»

«Nerde oturmak istersiniz?»

«Yukarda. Pencere kenarında.»

«Tamamdır.» dedi Archie. Sonra ermenice ekledi: «Anneleri ile aran iyidir ya, hani son defa New York'ta sana söylediğim gibi davranıyorsun ona, değil mi?»

«Evet, öyle yapıyorum Archie.»

«En iyisini yapıyorsun. Samimiyet, kırgınlıktan, kızgınlıktan her zaman daha iyidir.»

«Tabii, öyle!»

«Çocuklar mutlu olur, anneleri mutlu olur, sen de çekişip durmazsın öyle hayatını yaşarken. Bu dünyada en güzel şey ne, bilir misin? Herkesi sevmek!.»

«Çocuklar daha küçüktüler, alamadımdı onları. Bundan ötürü üzgünüm biraz. Fakat şimdi büyüdüler. Maşallah, ikisi de iyiler.»

Archie:

«Ben, 1906'larda New York'a geldiğimde on altı yaşlarında çiçeği burnunda bir delikanlıcıktım. Baban bana göz kulak olduydu o zamanlar. Sen doğmadan önceleri tanırdım babanı. Sen de tıpkı ona benzersin. Bütün konuştuğu, ailesi üzerineydi; hep karısından, üç küçük çocuğundan, bir de memleketten söz eder dururdu.»

«Evet, ben de hatırlıyorum Archie.»

«Şansı yaver gitseydi, o da büyük bir yazar olabilirdi. Her zaman bunu derim sana, öyle değil mi?»

«Evet, söylersin.»

«Niçin ama, biliyor musun?»

«Biraz herhalde.»

«Ben, n'olursa olsun güzel işini hep sürdürme-

ni istiyorum. Eline geçen **fırsatları** heba etme sakın.»

«İşimi sürdürüyorum.»

«Ama, hiç canını sıkmadan yap emi..»

«Peki.»

«O Rum'a söyler misin, gelirken benim parayı da getiriversin.»

«Yoksa bahis mi kazandın sen de?»

«Bu kocamış yaşımda bile şanslıyım, anla artık..» dedi Archie. «İlk iki maçta '**Yanks**'leri tuttum. Yarınki maçta da '**Dodgers**'leri tutuyorum.»

«Kaç parasına oynuyorsun?»

«Çok değil canım. Her bahis için bir yüzlüğüne.»

«Ne kadar zamandır oynuyorsun? Kaybettiklerin çok mu?»

«Bütün geçmiştekiler mi yani?»

«Evet.»

«1909'da başladım; ogünden bu yana galiba bir yarım milyon dolara yakın bir para kaybettiydim. İyi para hani. Başka bir şekilde de harcayabilirdim onu. Kumarın çekici yanı, bir gün bekledikten sonra kolayına oluşu. Çocukları akşama getirmeyi sakın unutayım deme.»

«Unutmam.»

«Annelerini de getir istersen..»

«Tiyatroda o. Bu gece de galaları var.»

«Ne güzel ama değil mi Yep? İyi oldu onun için de değil mi, mutlu hiç olmazsa değil mi?»

Sanırım öyle, Archie.»

«Maça gidiyor musun?».

«Rosey'e söz verdim. Bugün, bütün gün birlikte dolaşacağız onunla..»

«Van n'oluyor peki?»

O, Kitty Delmonico ile birlikte her maça gidiyor. Tanırsın sen de Kitty'yi. Laura herhalde onla gelmiştir bir kaç kere..»

«A, tabii, evet..» dedi Archie. «İkizler derim ben onlara, öylesine birbirlerini andırırlar ki, o kadar olur. Giyimleri, kuşamları, yürüyüşleri, bakışları falan çok benzer. Pazar okullarına giden küçük kızlar gibidirler hep. Güzel bir gün geçirmeni dilerim Rosey'le.»

Telefondan sonra odasından çıktı, aşağıya indi. **'Danışma'da**, Valencia birikmiş bir yığın mektup verdi. Geri uzattı.

«Sonra alırım.» dedi. «Bir ellilik ya da yüzlük çekebilir miyim hesabıma mahsuben?»

«Tabii.» dedi Valencia.

«Bunu bir öğreneyim dedim de. Şimdi değil, belki daha sonra, gerekirse..»

Gazete satıcısının önünde durdu. Acres:

«**'Show Business'**in yeni sayısı geldi, ister misiniz?» diye sordu.

Aldı, şöyle bir göz attı.

«Sizin de adınız geçiyor..» dedi Acres.

«Gördüm. Nerden öğrenmişler?»

«Ünlüler Servisi her sabah telefon eder, soruşturur.»

«Bizim **'Great Northern'**e de mi?»

«Ne sandınız? Burda da bir çok ünlüler kalıyor artık. Geçende bir de İngilizimiz vardı.»

«Yok canım?»

«Ne dediğini anlayabilene de aşkolsundu. Adamın konuşurken dudak mudak oynattığı yoktu hiç.»

Bir paket **'Chesterfield'** ile çiklet satın aldı. Paketini açıp ağzına cigarasını koyup yakmıştı

ki, ilk soluğunda; o sarışın bebek, yanında yerden bitme köpeğiyle kuaför salonundan çıktı, geldi.

«Yeni birşey var mı acaba?» dedi.

«'Scandal' mi?»

«Evet..»

«Hayır, daha gelmedi. Artık haftaya. Fakat bir sürü sinema dergisi geldi. İster miydiniz?»

«Alayım onlardan.»

Acres uzandı, yeni gelmiş sinema dergilerinden birer sayı çekti. Hepsi yedi taneydi.

«Televizyon dergilerinden de ister miydiniz?»

«Eh, onlardan da alayım..» dedi yıldız adayı kadın.

Acres yeniden uzandı, altı tane de televizyon dergilerinden devşirdi. O arada kadın ayakları dibindeki köpeğe yine birşeyler söylüyordu. Köpek, sözüm ona havlayarak karşılık verdi.

Kadın çekip giderken, Acres:

«En iyi ahbabımdır..» dedi arkasından.

Yep de ardı sıra baktı. Koridorun ortalık yerine geldiğinde, kadın durdu, döndü, gülümsedi. Yep de gülümsedi ona. Sonra kadın döndü, koridor boyunca yürüdü. İki yana kıvıra kıvıra gidişini seyretmek hoş birşeydi doğrusu.

Yep de yürüyüp koridorun sonuna eriştiğinde, kadını kapıcı Stanley Dana ile konuşuyor buldu. Yetişeyim diye davrandı ama kaldırıma çıktığı zaman kadın, Elli-yedinci Cadde'den Carnegie Hall doğrultusuna sapmıştı.

Dana:

«Sizden konuşuyorduk onunla..» dedi. «Tanıyor musunuz onu?»

«Bir defa mı ne Acres'in orda gördüm.»

«Bana, sizin otelde kimle kaldığınızı.. Neyse, geçelim, başkasının işlerine burnumu sokmak bana yaraşmaz.»

«Ne diyordu peki?»

«Bilirsiniz beni, dokuz yıldır buradayım, bir tek şey öğrendim burda; kimse için herhangi bir bilgi milgi vermek yok. Kendisine yalnızca California'dan geldiğinizi söyledim. O da 'Yep Muscat değil mi o? O, evet.' dedi. 'Eski karısını tanıyorum. Bizim oyunda oynuyor!' Ben, pek bilmediğimi söyledim. İyi demiş miyim?»

«Evet. İyi demişsin...»

«Bizim oğlana sizden söz ettim. Sizinle tanışmanın mümkün olup olmadığını öğrenmek istiyordu hep. Şimdi değil elbet. Ama, ilerde, bir parça vakit ayırır mısınız onun için? Yazdığı bir hikâye var da, bir göz atmanızı rica ediyor.»

«Tabii, ne zaman isterse..»

«Teşekkürler..»

Elli-Yedinci Cadde'den Madison'a doğru yürüdü, sonra Altmış-Üçüncü Cadde'ye kıvrıldı. Yeniden döndüğünde bir çiçekçi dükkânıyla karşılaştı. Vitrine koskoca vazo gibi birşeye doldurulmuş sürüyle tomurcuk gülleri koymuşlardı. Sarılı kırmızılıydı. Rum, dükkânın arka tarafında, nal biçimi bir kasnağa kırmızı beyaz karanfilleri donatıyordu. İçerde, on altı, on yedi yaşlarında hık demiş babasının burnundan düşmüş bir delikanlıcık da vardı.

'İçeri girip Rosey için tomurcuk güllerden bir buket yaptırtayım.» diye düşündü. 'Bahse tutuşmak falan da istemiyorum artık, boş verdim.'

Dükkâna girdi, Rum gülümseyerek karşıladı, elini uzattı.

«Sizinle tanıştığıma çok sevindim bay Muscat.» dedi. «Adım Socrat Pantifilo. Bu da oğlum Plato. Ama herkes bize Koca Sam'la Küçük Sam der. Archie'yle çok eski arkadaşızdır.»

Önce babanın, sonra da oğlunun ellerini sıktı. Vitrine doğru gitti, büyük vazodaki tomurcuk güllerden bir buket aldı.

«Küçük kızıma..» dedi. «Bugün onunla gezmeye çıkıyoruz, ikimiz.»

Bir beş dolarlık uzattı, Rum hemen geri çevirdi, almadı. Rosey'in güllerini plastik bir kutu içine yerleştirdi, çevresini kırmızı kurdelâ ile bağladı.

«Hangi takımı tutuyorsunuz?»

«**'Dodgers'**leri..»

Koca Sam gitti, minicik bir kartla bir o kadar minik bir zarf getirdi. Yep, karta **'Küçük Rosey'**e, **küçük güllerle'** diye yazdı, zarfa koydu. Koca Sam, zarfı kırmızı kurdelânın arasında bir yere sıkıştırdı. Sonra hepsini birden saydam bir kutuya koydu.

«Teşekkürler. Harika bir manzara oldu. Bugün öğleden sonra, yarın, ya da öbür gün bir telefon edebilir miyim?»

«Elbette, ne zaman isterseniz.»

«Pazartesi gecesi için kızının annesine gül göndermek istiyorum. Büyüklerinden, en kocamanlarından, sizdekilerin en iyilerinden bir düzine gül.»

«Orasını bana bırakın..» dedi Koca Sam. «Ne zaman isterseniz telefon edin, ötesini düşünmeyin. Ben hallederim.»

Hem Koca Sam'la, hem de oğluyla tanışmış olmaktan eni konu mutlu, dükkândan çıktı.

* * *

ASANSÖRDEN Çıkınca, daire kapısının açık olduğunu, Rosey ile bayan MacDougal'in koridorda durduklarını gördü. Bayan MacDougal, dizleri üzerine çökmüş, Rosey'in elbisesinin orasını burasını düzeltmeye çalışıyordu. İğne iplik de elindeydi.

«Babacı'm, asansörün sesini duydum, babam geliyor dedim. Çünkü öğle oldu, öğlenleyin gelirim demiştin çünkü, değil mi?»

Jenny:

«Saat on bir buçuktan beri kapıyı hep açık tutuyordu..» dedi.

Küçük kıza getirdiği çiçek kutusunu uzattı. Rosey, havalara sıçradı sevincinden. Hem de beş altı kere. Minik minik sıçramalardı. Sonra kurdelâların arasındaki zarfı aldı, okudu, Yep'in kollarına koştu hemen.

Oturma odasından Van de dışarıya geldi.

«N'oluyor burda ya'u?»

«Bak, babam bana ne getirmiş, bak!» dedi Rosey. «Bütün gün koklayacağım bu gülleri, sonra bir vazoya koyacağım. Sonra hepsini kurutup ömrüm boyunca saklayacağım.»

Jenny:

«Rahat dur da şu bir iki yerini halledivereyim..» dedi.

Yep, Van'e:

«Nasıl oldun bakalım?» diye sordu.

«Çok iyiyim babacı'm..»

«Herşeyde de mi?»

«Evet, ama, bu **'Dodgers'**lere üzülmemek yine elimde değil.»

«E, oyun bu. Herşey olur, kazanmak da var, kaybetmek de işin içinde... Sen gerçekten iyi görünüyorsun ama..»

«Dedim ya, iyileştim.»

«Annen uyandı mı?»

«Uyanmak mı?» dedi Van. «Onda uyandı bu sabah..»

«Vah, yazık! Oysa sabahları erken kalkmayı da hiç sevmez o.»

Jenny de söze karışarak:

«Sabahları dokuzda uyandırmamı ister hep.» dedi. «Koyu bir kahve yapar, getiririm. Saat tam sekiz buçuk sularıdır. Hiç gürültü etmeden odasına girerim, bir köşeye otururum. Beni duymaz mı? Duyar elbet, ama tek kelime etmez. Kahvenin kokusunu da alır arada, beş dakika geçince havadan söz açar. Biraz da böyle vakit geçirir. Dokuzda yarı uyanıktır daha.»

«Bu da bir problem, evet. Peki, siz nasıl hallediyorsunuz, çalar saatle mi?»

«A, evet. Ben daima çalar saatle kalkarım. Çalar çalmaz da hemen gözlerimi açarım, uyanırım. Hiç vakit kaybetmem. Rosey'in elbisesi böyle daha iyi durmadı mı? Beyendiniz mi siz de?»

«Çok beyendim. Harika birşey oldun Rosey..»

«Acaba mı?» dedi Rosey, yüzünü buruşturdu. «Öyle güzelleştin ki..»

Van de aynı kanıdaydı:

«Çok güzel oldun sahiden Rosey..» dedi. «Tamam, gidiyorsun artık..»

«Kimle gidiyorum?»

«Benimle..»

«Hele bir dene. Bak, babam orda bekliyor beni.»

«Benim babam da orda duruyor..» dedi Van.

Rosey:

«Benim babam senin babanı döver ama..» dedi.

«Tutabilirse, tabii.»

Araya baba olarak, Yep, karışmak gereğini duydu:

«Eh,» dedi. «Benim babam da ikinizin babasını döver.»

Bayan MacDougal gülmekten bayıldı.

«Glasgow'a döndüğümde bunları hatırlayıp çok güleceğim doğrusu..»

Rosey:

«Peki, senin babanı kim döver?» diye sordu.

«Herkes..» dedi bayan MacDougal. «Ama, daha çok annem döver. Ufacık tefecik bir kadındı fakat bir bakışıyla babamı yıldırır, tir tir titretirdi vallahi.»

Rosey'le ilgili dikişini bitirdi. Kırmızılı mavili son derece cici bir elbise idi. Etekler, beyaz uzun çizgiliydi.

«Hadi bakalım, bu da oldu. Gidebilirsiniz ikiniz de.»

«Akşamüstü için palto gibi birşey alsa mı acaba?»

«O da hazır. Dün akşam saat altıda hazır edilmişti.» dedi bayan MacDougal.

Kırmızı, siyah yollu kadifeden bir paltoydu.

Rosey karşı çıktı:

«Şimdi giymem bunu. Kolumda taşırım. Sonra giyerim.»

Yep:

«Maçta iyice eğlenmene bak, Van..» dedi. «Başka birşeye aklını takıp boş yere tatlı canını üzme, emi!»

«Yani, bırakayım **'Dodgers'**ler kaybetsinler, öyle mi? Dünyada yapamam bunu.»

«Sen bağırıp çağırdığın halde, onlar, ilk iki maçlarını kaybetmediler mi?»

«Evet, ben de biliyorum akıl kârı değil bağırıp çağırmak, üzülmek ya, n'apayım, elimde değil ki..»

«O halde yapılacak birşey yok. Sana iyi eğlenceler. Rosey'le biz saat beşle altı arasında döneriz bayan MacDougal. Sonra Van'i alıp **'Karadeniz Lokantası'**na yemeğe gideceğiz. Ordan da bir **'Palace'** çeker, bir vodvil seyrederiz. Yani, ancak on, on bir sularında falan döneriz artık.»

«Aman ne iyi. Bu da benim için bir çeşit tatil yerine geçecek demektir. İyi eğlenceler, iyi günler..»

«Maça gelecek misin baba?» diye sordu Van.

«Rosey'e bağlı..» dedi Yep.

«Hayır, sana bağlı babacı'm..»

«Eğer bilet bulabilirsek, biz de geliriz..»

Kapalıya gelin, gelirseniz. Kitty ile ben ordayız.»

«Ne dersin, bir dener miyiz Rosey?»

«Deneriz babacı'm..»

«Peki, o halde. Fakat önce Beşinci Cadde'den şöyle bir yürürüz, ha?»

Kızın elini kavradı, asansöre yürüdüler birlikte.

Bir dakika sonra caddedeydiler, güneş pırıl pırıldı, yılın en güzel günlerinden biri yaşanıyordu.

* * *

KÜÇÜK kız bütün bir yol boyunca, elini, babasının elinden hiç ayırmadı; sıkı sıkıya tuttu. Küçücük bir eldi. Annesininkiler gibi. Yolda giderlerken de bu küçük el, adeta konuştu durdu hep: Güzel, iyi giyimli, albenisi olan bir kadını görünce, parmaklar hemen babasının parmaklarını sıkıyor, haberliyordu. Hele kadın daha yakınlaştı mı; parmaklar, çabuk çabuk bastırıyorlardı elin içini.

Az sonra, parmaklardan yeni bir haber geldi, hem de ansızın. Bakındı. Cılız, ince bir ağaca minik bir kuş konmuştu. Küçük kız durdu, kuşu seyretti. Şayet minik kuş bir daldan ötekine konsa, küçük kızın eli yine babasının elini sıkıştıracak; kuş ötse, kanat çırpsa parmaklar bütün bu yeni durumları babaya duyuracaktılar.

——Sonra yaşlı, bitik, zavallı, boynu bükük bir adama rastladılar. Kadının biri para vermeye yanaşmadı ona, geçti gitti. Küçük kızın parmakları yalnız bir defa babasının elini sıktılar, durdular.

Rosey, mini mini bir bebek iken karyolasına yatırıldı mı, canavar kesilir, bağırtıyı koparırdı. Küçücük elleri ayaklarıyla karyolasını sarsar, tekmeler; başını demirlerine vururdu. Bu, beş ya da on dakika falan sürerdi. Sonra bir de ne görülsün? Rosey'cik karyolasından inmiş, tutuna, tutuna, taa oturma odasına kadar gelmemiş mi? Kucaklanıp yeniden yatağına götürüldüğünde pek

sesini çıkarmazdı ama, az sonra yine karyolanın sarsılıp gürültünün koptuğunu duyarlardı.

«Çocuk değil, sanki başka bir dünyadan gelmiş minik bir yaratık. Neyi istediğini, neyi istemediğini söylemiyor. Biz anlayalım diye bekliyor. Tabii, biz de hiç birşey yapmıyoruz bu konuda. Anlayamıyoruz ki onu.»

Laura:

«Pekâlâ da anlıyoruz..» derdi. «Durmasını söyle ona, şayet durmazsa kıçına bir iki şaplak at, olur biter..»

«Deli misin? Tırnak kadar çocuk dövülür mü? Tam tersi sevmeli, dövmeli değil.»

«Sen yazarsın. Yazı yazmaktan başka birşey de bilmezsin. Rosey'in canı bir güzel dayak istiyor işte. Sen dövmezsen, ben kalkar döverim.»

«Allah kahretsin! Onları sevmekten başka hiç birşey yapamayız biz..»

«Rosey! Kes gürültüyü! Şimdi geliyorum yanına, basarım dayağı ha!»

Gürültü hemen kesilirdi. Yarım dakika kadar da bir sessizlik. Sonra yeniden o eski gürültü-patırtı başlardı. Annesi ayağa fırlar, Yep de kolundan tutup onu engeller:

«Bırakalım kendi haline keratayı. Ne istediğini bilmediğimize göre, niçin cezalandırmaya gidelim onu?» diye sorardı.

«Üstünlük kazanıyor ama... Domuzuna da biliyor bunu. Fakat ben anasıyım. Asıl bütün gücüyle sana yükleniyor o. Çünkü senin erkek olduğunu biliyor. Onun için tek kurtarıcı sensin, farkında.»

Rosey'in gürültüsü, onların seslerini yükseltmeleri sonucu kesilirdi.

«Bizim bu bağırıp çağırmalarımızla da eğleniyor üstelik. Şimdi durmuş neler konuşuyoruz, onları dinliyor can kulağı ile. Annesinin içini kararıtıp duruyor. Rosey, yat uyu bakayım!»

Tartışmayı keserlerdi. Bir anlığına, ortalığa bir suskunluk yayılırdı. Sonra yeniden Rosey'in patırtısı gürültüsü başlardı.

Genellikle, Rosey yüzünden karı-koca sık sık çatışırlar, tartışırlardı. Bazan Laura'nın yanıldığına inanır, bazan da haklı bulurdu onu, fakat çokluk ne olduğunu pek kestiremezdi.

Oğlu, tam dedesine çekmişti. Dediği dedikti.

Bir gün, bir öğleden sonra annesi oğlunun odasına biraz gözdağı versin, biraz yatıştırsın diye yollamıştı onu; içeri girdiğinde, oğlunu kızgın kızgın dolaşır, önüne ne gelirse söver buldu: Oğlu, duvarlara, yere, yatağına, masasına, pencerelere, avluya, gökyüzüne, bulutlara, güneşe; aklına ne geliyorsa herşeye, herşeye sövgüler yağdırıyordu.

Mesele, Van'in arkadaşlarıyla birlik olup hayvanat bahçesine gitmek istemesinden, buna karşılık annesinin de izin vermemesinden çıkmıştı. Yalnız; ya da babasıyla gidebilirdi fakat arkadaşlarıyla asla!

Sabah erkenden hayvanat bahçesinin yolunu tutmuşlardı. Van ,en çok yavru bir kangrunun kafesi önünde durmuş, bir türlü ayrılmak içinden gelmemişti. Kopardığı bir ekmek parçasını ille de kangruya vermek istiyordu, fakat hayvan bir türlü sokulmuyor ekmeğe yanaşmıyordu.

«Hadisene canım..» diyordu Van. Hadi. Al. Güzeldir merak etme. Gel!»

Hayvanı inandırmak için de ekmekten bir lokma ısırmış yemeye başlamıştı. Sonunda, baktı, hayvan gelmiyor, umudu kesilmiş:

«Niçin ama?» diye sormuştu. «Benden hoşlanmadı mı? Beni sevmedi mi?»

Van, hiç bir zaman anlaşılmaz bir çocuk olmamıştı. Rosey de tam tersi. Tabii, çünkü kız çocuktu; dişiydi, anasının kızıydı, karşı cinstendi. Yani, anlaşılmaz olandan, anlaşılması mümkün olmayandan.

New York'taki Ekim ayının ilk günü, Beşinci Cadde ile Altmış-Altıncı ve Altmış-Beşinci Caddeler arasında mekik dokumalarla geçiyordu işte. Hiç birşeye de aldırdığı yoktu, umurunda bile değildi. Rosey ile olmak onu mutlandırmıştı.

Bu arada dişini bile unuttu gitti. Dişini, ağzının içindeki o kötü ilâçlı tadı, kafatasının ardındaki ağrıyı, herşeyi herşeyi unutmuştu. Yalnız aklında fikrinde bir tek şey vardı: sevgi. Kızının sıkı sıkıya kavradığı elinden içine akıyordu sanki.

Ansızın Zak'ın Bowery'de yaptığı gibi yaylanıp sıçrayıverdi öteye. Havada adeta iki üç adımlık bir arayı uçuvermişti.

Küçük kız durdu, eli kalakalmıştı.

«Bunu yapabileceğini hiç sanmıyordum..» dedi.

«Ne varmış yapamayacak yani?» dedi Yep de.

«Yap bakalım bir daha..»

Bir, iki, üç; yeniden sıçrayıverdi.

«Ne bu senin yaptığın?»

«Buna ermenicede **'Mutluluk Sıçraması'** der-

ler bizde. Nairi dağlarındaki yaban keçilerinden kinayedir.»

Tam yeniden bir sıçramaya daha hazırlanıyordu ki, küçük kız çabuk çabuk:

«Yok, yok, şimdi değil, şimdi olmasın babacı'm. Birileri bize bakıyor..» diye engelledi.

Baktı, köşede genç bir polis duruyordu.

Küçük kızın bütün karşı durmalarına rağmen bir hamlede yine sıçradı.

«Polislerden korkmuyorsun değil mi?» diye sordu.

Küçük fısıltıyla:

«Korkmuyorum babacı'm..» dedi. «Korkmuyorum ama, o, senin kim olduğunu bilmiyor ki. Tanımıyor ki seni. Delinin birileri sanır sonra.»

Yeniden kızının elinden tuttu, yürüyüp genç polisi geçtiler. Rosey, polisten mümkün olduğu kadar saklanmaya çalışıyor, yan yan gidiyordu. Polis güldü, başıyla selâm verdi ona.

Karşıya geçtiklerinde Rosey geriye dönüp baktı.

«Senin kim olduğunu bilmiyordu o babacı'm..» dedi.

«Benim kim olduğumu nerden bilsin ki..»

«Senin dünyanın en büyük yazarı olduğunu bilmiyor ki o..»

Ne dedin?»

«Ben biliyorum bunu babacı'm. Benim lâfım değil, tabii. Bayan Effinan söyledi bana da.»

«Aman, ne iyiymiş!»

«Herşeyi biliyor o.»

«İnanırım.»

«Senin şimdiye kadar bütün yazdıklarını okumuş. Ama, o köşedeki polis nerden bilsin bunu?

Sen, **'Mutluluk Sıçraması'** dediğin şeyi yaban keçileri gibi yapınca, mutlaka kafadan kontak biri diye düşünmüştür.»

Çevresine dikkatle bakındı, tatlı fakat hızlı bir sesle:

«Hadi, bir daha yapsana şunu, n'olursun..» dedi.

Kızının dediğini yerine getirdi; Zak gibi. Fakat Zak ondan daha gençti — bir ay falan küçük — üstelik cigara içmiyordu, kültür fizik yapıyor, vücudunu çalıştırıyordu, ayrıca caddelerde İtalyan sokak şarkılarını, ya da İtalyan şarkılarını sokak şarkıcıları gibi söylüyordu.

Rosey kahkahayı kopardı, sonra o da sıçradı zıp zıp.

«Çok güzelmiş..» dedi. Fakat biz bale dersanesinde böyle yapmayız..»

«Ne, sen dans okuluna mı gidiyorsun yoksa?»

«Dans okulu değil, bale dersanesi. Carnegie Hall'de. Öğretmenim, dünyanın sayılı balerinalarından. Madame Totovskaya.»

«Seviyor musun? Dersanedekileri yani..»

«Onları mı? Benim bütün düşündüğüm, bale ayakkaplarıma ne zaman kavuşacağım. Biliyor musun, Madame Totovskaya'nın, bale ayakkaplarını verene kadar dersleri öyle uzun sürüyormuş ki..»

«İki yıl falan mı?»

«Altı, altı. Rusya'da böyleymiş. Madame Totovskaya bana dedi ki: yeteri kadar bacaklarım güçlenip kuvvetlenince, bana ayakkaplarımı verecekmiş. Ben de o zaman dans alıştırmalarıma başlayacağım bir güzel..»

«O gün de gelir, tasalanma.»

«Ben de öyle diyorum.»

«Parmaklarının ucunda dansetmeye başladığında, ben de seninle övüneceğim.»

«Tabii, annem de. Öyle söyledi o da. İnşallah çok fazla beklemem, öyle sanıyorum. Bacaklarım ne zaman güçlenip kuvvetlenir dersin babacı'm, biliyor musun?»

«Orası pek önemli değil. Hem, zaten senin bacakların yeterince güçlenip kuvvetlenmiştir ama, Madame, galiba bunun farkında değil. Neydi, Madame...»

«Totovskaya.»

«Evet. Fakat sen hiç kaygılanma, kıvamına gelir gelmez bale ayakkaplarını hemen verecektir, eminim.»

«Bacaklar nasıl güçlenir?»

«Pek emin değilim ya, herhalde bir çok yolları vardır. Önce sağlığın yerinde olmalı, kendine iyi bakmalısın. Bu, iyi yiyecekler yemeli, vaktinde uyumalı, dinlenmelisin anlamına gelir. Tabii, bu arada alıştırmalarını da eksik etmemen gerek..»

«Bir gün bizim bale dersanesine beni görmeye gelir misin?»

«Gelebilir miyim?»

«Pazartesi ile cuma günleri saat dörtte. Carnegie Hall, numara 556'dayız.»

«Bu pazartesiye geliyorum.»

«Sahi mi babacı'm? Unutmazsın değil mi?»

«Merak etme sen, hiç unutmam. Saat tam dörtte oradayım. Oturur, bir köşeden seni seyrederim. Sonra senle anneni de alır, hep birlikte **'Rumpelmayer'**e çay içmeye gideriz.»

«Annem beni almaya gelmiyor ki. Bayan MacDougal alıyor.»

«Öyle ya, annen çalışıyor o saatte. Ben de senle bayan MacDougal'i alır çaya götürürüm.»

«Hayır. Onu götürmeyelim, babacı'm.»

«Yok olmaz, bunu yapamayız. Ben seviyorum onu, peki sen?»

«Ben de seviyorum. Hem örgü örmeyi de öğretti.»

«Yok canım!.»

«Bebeklerime öyle güzel şeyler ördüm ki, görme. Sana da bir şey öreyim ister miydin?»

«Tabii, isterdim.»

«İyi ya, ben de örerim. Ne gibi birşey meselâ?»

«Şimdi bilemiyorum ki..»

«Bir kar başlığı olsun mu?»

«Örebilir misin?»

«Çok uzun zaman beklersen, örerim.»

«İyi, o halde, beklerim.»

«Kırmızı mı olsun istersin?»

«En çok sevdiğim renktir.»

«Kırmızı bir kar başlığı öreceğim sana.»

«Çok teşekkür ederim.»

«Oh! Ama daha birşey örmüş değilim ki babacı'm..»

«Beni düşünmüş olman bile yeter.»

«Ah!»

«Şimdi söyle bakalım, nereye gidelim?»

«Yalnızca yürüyelim babacı'm, daha güzel değil mi?»

«Ben çok severim yürümeyi..»

«Bacakları sağlamlaştırır, güçlendirirmiş.»

«Seninkiler zaten güçlü, sağlam.»

«Ama ben bir türlü bekleyemiyorum bale ayakkaplarımı alacağım günü..»

«Herşey öyle aceleyle olmaz, hepsinin bir vakti, zamanı vardır. Sen ne kadar acele etsen, olacağına varır yine. Nasıl olsa zamanın var, beklersin, sonunda ona da sıra gelir.»

«Yok, bekleyemem ben. Bir an önce bale ayakkaplarımı giymek istiyorum. Madame Totovskaya gibi dansetmek istiyorum. İhtiyar biri ama, hâlâ albenisi var, hâlâ dansedebiliyor. Öyle güzel bale yapıyor ki, bayılmak için. O yaşta hem. Ellisinde falan var.»

«Yok canım?»

«Tabii ya. Nicedir öğretmenlik yapıyor.»

«Kendisini görmek için ben de sabırsızlanıyorum.»

«Çok seveceksin. Küçücük bir kız gibi tıpkı.»

«O dersanede kaç kişisiniz?»

«Bazı günler altı kişi, bazı günler beş, bazı günler de yalnız ben varım. Ben, daha herhangi bir sınıfta değilim. Başlangıç benimkisi. Öbürlerinin kendi sınıfları var. Madame Tovotskaya, bir saat de bana ders veriyor ayrıca.»

«Sevdim o kadını.»

«Gerçekten çok tatlı bir kadındır. Fakat bir yanlış hareket yaptık mı, aman Allah, görme artık onu!»

«N'apıyor?»

«Piyanoyu durduruyor. Yaşlı bir adam piyanocusu, yeğeniymiş. Senden falan da yaşlı biri babacı'm. Sonra gözlerini dikip yanlışı yapana bakıyor, bekliyor. Ardından hareketi kendi yapıyor, nasıl olması gerekiyorsa, öylesinden. Sonra başıyla yeğenine bir işaret çakıyor, başlıyor pi-

yano çalmaya. Biz de alıştırmalarımıza dönüyoruz.»

«Eh, ben de ihtiyarlamışım artık demek.. Oysa, hiç de öyle değilim.»

Rose hemen karşı çıktı.

«Yok babacı'm, yok, bal gibi ihtiyarsın sen. Annemle evlendiğinde, ondan tam on yedi yaş büyükmüşsün. On yedi yaş babacı'm! Nasıl oldu bu böyle?»

«Bizim ailemizde gelenek böyledir de ondan. Fakat, ben niçin ihtiyar oluyor muşum? Daha kırk yedi yaşındayım canım..»

«Öyle mi? O halde babacı'm, çok ihtiyar sayılmazsın. Azıcık, tabii.»

«Öyle de olsa, ben kendimi yaşlanmış saymıyorum, genç hissediyorum kendimi; hem genç, hem de zepzengin..»

«Zengin mi?»

«Çok hem de.»

«Yani, çok paran var mı demek istiyorsun?»

«Tabii, çok param var.»

«Ne kadar meselâ?»

«On bin dolar.»

«Oo, çok para babacı'm..»

«Öyle, ama bu paranın her kuruşu doğru hükûmete gidiyor.»

«Niye?»

«Vergiler işte..»

«Ne kadar borcun var oraya?»

«Eh, bir elli bin civarında falan galiba.»

«Dolar mı? Elli bin dolar mı yani?»

«Evet.»

«Kimmiş onlar babacı'm?»

«Vergi memurlarını mı soruyorsun? Vergi memurları, vergi memurlarıdır işte.»

«Gidip öldürelim onları.»

«Öldürelim mi?»

«Öldürelim. Bu kadar bencillik olur mu hiç? Senin bütün paranı ne demiye hükûmetlerine almak istiyorlarmış ki!»

«Onlar ödevlerini yapıyorlar sadece.»

Beşinci Cadde'yi geçtiler.

'Bir gün, bu anı da unutmam, hatırlatırım inşallah' diye düşündü içinden. 'O gelincik tarlasını sonradan hatırladığım gibi; bugünü, bu anı da hatırlarım, unutmam inşallah..'

* * *

PLAZA'YA vardıkları sıra, Rosey'i yemeğe götüreceği aklına geldi.

İçeri girince gazete-dergi satıcısının orda; Zak'la yanında on iki, on üç yaşlarında bir çocuğun durmakta olduğunu gördü. Bekliyorlardı. Tanıştırdı.

«Rosey,» dedi. «Sana en iyi arkadaşım Zak Avakian'ı tanıtırım. Zak, bu da çok seveceğin kızım Rosey.»

Zak, bir anlığına öyle şaşkın şaşkın durdu, küçük kıza bakakaldı. Sonra küçük elini eline aldı, Rosey gibi hafif eğilişle kızı selâmladı.

«Sevgili küçük hanım,» dedi. «Bu benim için ne büyük şeref. Sizi, yıllar önce bir kere San Francisco'da görmüştüm. O zaman da çok güzeldiniz, fakat şimdi ondan da daha çok güzelsiniz.»

Sonra yanında duran küçük delikanlının omuzuna elini attı:

«Ben de oğlum Juan'ı takdim edebilir miyim sana Rosey?» dedi.

Oğlan elini kıza uzattı, kız uzatılan eli tuttu, hafifçe eğilip selâm verdi.

«Şansa bakın siz.» dedi Zak. «Ben de Juan'ı almış maça gitmeyi kuruyordum; tabii, şimdi hep birlikte gidebiliriz, güzel de olur. Fakat önce karnımızı doyursak, ne dersiniz?»

Lokanta bölümüne geçtiler. Dün sabah Zak'la Yep'in karşılıklı oturdukları masaya geçtiler yine.

Juan, Zak'ın bir işaretiyle Rosey'in sandalyasını az çekti, yardım etti kıza.

Yiyeceklerini ısmarladıktan sonra, Zak:

«Ee,» dedi. «Ben içkici değilimdir ama bu, son derece önemli bir olay bugün. O yüzden bir kadeh birşey mutlaka içmeliyim.» Garsona döndü, bir şişe şampanya getirmesini söyledi.

Garson gitti. Zak:

«Yeni bir gemiyi indirirken şampanya patlatırlar, öyle değil midir âdet?» diye sordu. «Eh, işte ben de bugün öyle birşey yapmak istiyorum.»

«Kırk yedisinden sonra içkiye başlamak ha?»

Rosey, Zak'a döndü:

«Kırk yedi mi? Siz kırk yedi yaşında mısınız?»

«Babanla ikimiz, aynı yılın aynı ayında doğmuşuz. Beraber de büyüdük.»

Kolunu Juan'a doğru attı, sardı. Oğlan, bakışlarını Zak'tan Yep'e, sonra Rosey'e çevirdi.

Garson şişeyle geldi, Zak iki bardak da istedi. Garson bardakları da getirdikten sonra çekildi.

«Hayatımın en mutlu günü bugün..» dedi, doldurduğu bardağı içip bitirdi.

Ardından yemekleri geldi, yediler. Garson hesap pusulasını masaya bıraktığında, Yep bir hamlede aldı, fakat Zak bileğini kavradı, bırakmadı.

«Yok, hayır, olmaz. Bu, benim oğlumla ilk yemeğimiz. Sizin de bizimle birlikte oluşunuz bizim için şereftir.» Cüzdanını çıkardı, içinden bir yüz dolarlık banknot çekti, garsona uzattı.

«Juan..» dedi oğluna dönerek. «Bir de senin cüzdanını görelim bakalım.»

Juan iç cebinden cüzdanını çıkardı, gösterdi.

«Ne var acaba içinde?»

Oğlancık kızardı.

«Bakabilir miyim?»

«Tabii..»

Zak, uzatılan cüzdanı aldı, tarttı; sonra içini açıp karıştırdı. Şipşak çekilmiş bir fotoğraf buldu, tuttu, gülümseyerek Yep'e uzattı onu. Fotoğrafta Zak, esmer, gencecik bir kadınlaydı, ikisi de gülümsüyorlardı.

Juan, alçak bir sesle:

«Babamla annem.» dedi. «Ben bebekken ayrılmışlar. Annem yeniden evlenmiş. Babam da evlenmiş bir başkasıyla. Bugün, babamı ilk görüşümdür.»

«Kafanda düşlediğin gibi mi?»

«Hayır efendim.»

«Hayır efendim mi?» diye atıldı Zak. «Yani, ben koskocaman bir düş kırıklığı mıyım şimdi senin için?»

Oğlancık yeniden:

«Hayır efendim..» dedi.

Yep, Zak'a doğru 'Aldırma' gibilerden baktı, Zak'ın bardağını doldurdu; o doldurur doldurmaz da beriki bir dikişte konulanı içmeye koyuldu: 'bu defa bitiremeyecek bardağını..' diye düşünmüştü, nitekim öyle oldu. Bir yudum aldı, sonra bıraktı. Garson, paranın üstünü getirdi. Zak, Juan'ın cüzdanını kapayıp geri verdi.

«Hadi bakalım,» dedi. «Juan, Rosey. Gidiyor muyuz?»

Otelden çıkıp yola koyulduklarında, Yep, ermenice:

«N'oluyor sana Zak?» diye sordu.

Çocuklar merdivenleri inmişler, kaldırıma varmışlardı.

«Dinle, anlatayım,» dedi Zak. «Niçin yaptım bunu, bilmiyorum: Dün gece döndüğümde, bir deneyeyim dedim, bizimkine telefon ettim. On yıl geçtikten sonra hem. Herhalde bunca zaman sonra hâlâ orda oturmuyorlardır diye düşünmüştüm. Bir de ne göreyim, telefonda karşıma çıkmaz mı? Son defa gördüğümde bana oğlanın adının ne olduğunu bile söylememişti. Herhalde benim oğlum olduğuna hükmetmiyordu.»

«Çok da sana benziyor Zak. Emin misin senden olmadığına?»

«Deme böyle sen de.» dedi Zak. «Onu görür görmez zaten benim de aklıma hep bu takıldı kaldı. Beni deli eden de bu ya işte. Oysa mümkün değil. Çünkü anası benden ayrıldıktan iki yıl sonra doğmuş bu. Fakat ne demelere ona benim soyadımı vermiş, bilmiyorum. Ben şimdi bu oğlanla n'apayım?»

«Babası ol. Ne çıkar ki!»

«Nasıl yani?»

«İstersen, sen pek güzel becerirsin bunu.»

«Ah, anlamıyorsun. Onu alıp Utah'a götürmek istiyorum. Bunu yapamam.»

«Niye ama?»

«Çünkü benim oğlum değil o.»

«Fakat o öyle sanıyor. Sen de her zaman bir oğlun olsun istemez miydin? İşte, oldu.»

«Evet. Aklımı çelen de o ya zaten. Sana bana göre; benim oğlum, ama başkalarına göre, kesinlikle değil. Bunu iyice biliyorum. Bir gün, bunu ona da söyleyecekler elbet. Sonra n'olacak?»

«İnanmaz onlara, görürsün.»

«Acaba? İnanmaz mı dersin? Tabii, harika bir baba olurdum ona. Bunda da geç kalmamışsak, demek istiyorum.»

«Ne demelere geç kalmış olacakmışsın? O daha çocuk çağında. Ayrıca, senin oğlun. Tâ işin başından beri de oğlun olmuş gelmiş zaten.»

«Bu işi yaptığından ötürü, annesini bayağı sevdim. Bunu niçin böyle yaptı, pek kestiremedim, fakat iyi yapmış dedim, sevdim.»

«Böyle yaptı, çünkü oğlanın babası sensin de ondan. Gerçekten sensin. Bunun pekâlâ farkındasın Zak.»

«Sarhoş oldum.» dedi Zak. «İnsan bir oğul sahibi olduğu an, n'apar? Ben de sarhoş oldum valla'i.»

«Mümkündür.»

«Kendimden geçtim gittim, ya'u..»

«Odana çıkıp uzanmak ister miydin? Ben çocukları alır, parka giderdim.»

«Yok, olmaz. Aklım başıma gelene kadar, n'olur, benimle yürü, ha..»

«Olur, peki.»

Zak, bir kaç defa başını elleri arasında sıktı, sonra:

«Bana, tam anlamıyla yardımcı oldun be Koca Burun.» dedi. «Sarhoşluk konusunda demiyorum bunu; şu anasını sattığımın işinde büyük yardım ettin. Oğlumdan olmak istemiyorum, fakat bildiğim birşey varsa, oğlanın anasına ait olduğudur. Yıllar yılı çekip çevirmiş, bir dikkatle büyütmüş onu. Allah da biliyor ya, bu öyle şimdi. Ben, oğlan için en küçük parmağımı bile oynatmış değilim.»

«Böyle düşünmen yersiz. Şu an için herşeyi sil, at kafandan. Hep birlikte maça gidelim. İyi gelir.»

«İyi ya, gidelim.»

Merdivenleri inip çocukların yanına vardılar.

* * *

BEŞİNCİ CADDE'YE çıktılar; Rosey Yep'in, Juan da Zak'ın yanı sıra yürüyordu. Zak:

«Rosey,» dedi küçük kıza. «Babanla bir parça fransızca konuşsam ayıbına gitmez değil mi? Sen ne dersin Juan?»

Juan:

«Peki,» dedi, Rosey de onayladı.

Fransızca öyle mi? Rosey 'Hayır. Ermenice.' diye düşündü kendince.

«Bak agacı'm..» dedi Zak. «Ben kafadan sakatım, midemden sakatım, ruhumdan sakatım; hasta adamın biriyim yani. Bu işten de rezilliğe vurdurmadan nasıl çıkacağımı bir türlü kestiremiyorum.»

«Dur, şimdi bir çaresine bakarız o işin de.»

Bir lokanta gördüler, Zak içeri girdi; berikiler yürümelerini sürdürdüler. Köşeye kadar inip geri döndüklerinde Zak, hâlâ çıkmamıştı. Yep, çocuklara:

«Siz durun bir dakika, bekleyin..» dedi, içeri girdi.

Doğru lokantanın arka tarafına geçti. Zak, duvarın birine yaslanmıştı, yüzü kireç gibi ağarmış, gözlerini yummuştu.

«Şimdi toparlarım kendimi.» dedi. «Ya'u, hayatımda hiç bu kadar kötülediğimi hatırlamıyorum be! Her yanım perişan, elim ayağım zangır zangır titriyor sudan çıkmış köpek gibi. Sen bu zıkkımı nasıl içiyorsun Allaha'sen?»

«Kırk yedi yaş, içkiye başlama yaşı değildir ki Zak.»

Döndüler. Zak, ermenice:

«Birşeyler alalım şurdan bari.» dedi. «Hayatımı kurtardı burası.»

«Bir fincan acı kahve iç.»

«Sen de içer misin?»

«Bayılırım.»

«Çocuklar n'olacak?»

«Aldırma onlara.»

Zak kaynak kahveden bir yudum içti.

«Önce şarap, sonra kahve..» dedi. «İkisi de içtiğim zıkkımlardan değil. Galiba biriyle zehirlenince berikini panzehir diye alıyorsun. Şurdan bir taksiye binelim de maça kadar öyle gidelim. En iyisi bu. Maçta da açılırım biraz. Sen hangi takımı tutuyorsun?»

«Anlamadım?»

«Bahse tutuşmak istiyorum da. Ama büyük

bir bahis. Eğer kazanırsam gidip oğlanın anasıyla bir güzel konuşacağım o meseleyi.»

«Yani, eni konu bahse de giriyorsun?»

«Bilirsin, ben sevmem kumarı, oynamışlığım da yoktur. Çivi çiviyi söker derler ya. Bakarsın, tutturuveririm de. İçimden öyle geliverdi. Neden? Bilmiyorum orasını. Girebilir miyim dersin?»

«Tabii. Ne kadarla ama? On dolarla falan mı?»

«On dolarla mı? Cüzdanımda dokuz tane gıcır gıcır yüzlük var. Hepsini de yatırmak istiyorum. Kimleri tutayım? 'Yanks'ler iyi mi?»

«Senin takımınsa, mesele yok.»

«Sen tutmaz mısın onları?»

«Ben pek hazzetmem. Param olsaydı, 'Dodgers'lere bastırırdım.»

«Bana öyle geliyor ki, 'Yanks'ler kazanacaklar mutlaka.»

«Sen de onlara oyna.»

«Bahis yerini biliyor musun?»

«Biliyorum.»

«'Yanks'ler üzerine dokuz yüz dolar kabul eder mi?»

«Eder.»

Zak, fincan tabağına bir dolarlık bir banknot bıraktı; kalktılar, dışarda bekleyen çocukların yanına gittiler.

Bir taksi çevirdiler, bindiler. Koca Sam'ın çiçekçi dükkânına varınca, Zak:

«Annene çiçek göndermek istiyorum Juan..» dedi.

Çocuklar kaldı, babaları indi. Rum çiçekçi gülümseyerek karşıladı ikisini de.

«Zak, bir tanışına çiçek göndermek istiyor da.» dedi Yep.

Zak:

«Gül olacak.» dedi. «Üç dört düzine olsun.»

«Şimdilik üç düzine gülüm yok.» dedi Koca Sam. «Bir düzine beyazım var, bir miktar da tomurcuk güllerden kaldı.»

Zak:

«Hepsini, şöyle eski zaman işi kocaman bir buket yapın.» dedi. İstenen adresi bir çırpıda yazdı, karta da iki satır birşeyler karaladı.

«Yirmi dolar yeter mi?» diye sordu, bir yirmiliği tezgâh üzerine bıraktı.»

«Yeter de artar bile.» dedi Rum çiçekçi.

Zak cüzdanına davrandı sonra.

«'Yanks'lere oynuyorum.» dedi.

Bahis için bir yedi yüz elli dolar kesildi, geriye kalan paralarını cüzdanına tıkıştırdı yine.

«Hadi bakalım, hayırlısı!» dedi ermenice. «'Yanks'ler bir kazanırlarsa, ben bilirim n'apacağımı artık.» Bir anlığına durdu, sonra hafifçe ekledi: «Oğlanın babası olurum bir güzel, dünyaymış, söylentiymiş vız gelir alimallah!»

Taksi dükkânın kapısı önünde bekliyordu. Tam binecekleri sırada, Yep:

«Tüh, Allah!» dedi. «Bu sefer ben unuttum çiçek göndermeyi, iyi mi?»

Çiçekçiye döndü:

«Ben de 'Dodgers'lere oynuyorum.» dedi.

«Ne kadarına?»

«Bin beş yüz. Çek ister misiniz?»

«İstemem. Gereksiz.»

«Maçtan sonra görüşürüz.»

«Tabii, ne zaman gelirseniz.»

Aceleyle taksiye geldi. Göz açıp kapayıncaya kadar stadyuma geldiler.

Yep, Zak'ı engellemek istedi:

«Ya'u, anlasana Zak, bu hengâmede nerden nasıl bilet bulabiliriz?»

«Niye bulamazmışız?»

Şöför de döndü.

«Bulursunuz canım. Niye bulamayasınız? Yirmi, ya da otuz doları bayıldınız mı pekâlâ da bulursunuz. Var mı niyetiniz, onu söyleyin?»

«Tabii.» dedi Zak. «Nasıl olsa bilet buluruz, keyfine bak.»

Hemencecik bir karaborsacıyı yakaladılar. Zak:

«Dört bilet istiyorum.» dedi.

«Tanesi kırktan.» dedi adam. «İster alın, ister almayın. Aslında elliye veriyordum.»

Zak paraları verdi, biletleri aldı. Girdiler. Yerler, Yep'in düşündüğünden çok daha iyiydi. Harikaydı, daha iyisi can sağlığı yani.

Maç — aşırı coşkun bir taraftarın dediği gibi — canavar bir maç oldu; **'Dodgers'**ler sekizbeş kazandılar.

Zak, ermenice:

«Vay canına, kaybettim be!» dedi. «Paraya boş veriyorum ama, şimdi ne halt karıştıracağımı şaşırdım, ona yanıyorum.»

«Ben Rosey'le Van'i alıp **'Karadeniz Lokantası'**na yemeğe götüreceğim. Ordan da **'Palace'**a ğideceğiz. İsterseniz, Juan'la siz de gelin.»

«Çok isterdim ama, imkânsız. Çok üzgünüm şimdi. Oğlanı doğruca eve götürmem de gerek. Annesiyle bir konuşayım bakayım, ne diyecek. Birşeyler yapıp bir çözüm yolu bulmalıyım. Yarın

sabahleyin de Utah'a döneceğim, uçakla. Şaşırdım kaldım birader, n'apacağımı iyice şaşırdım artık»

Biraz yürüdüler, sonunda bir taksi buldular. Zak, şöföre Plaza dedi; ama uzak gelince caydı, **'Palm Court'**a gittiler, bir masaya yerleştiler.

Çocuklar ne istediklerini henüz söylemişlerdi ki, Yep kalkıştı:

«Bana bir kaç dakika izin verir misiniz? Şimdi geliyorum.» dedi.

Fırladı dışarı, bir taksiye atladı.

Çiçekçi Rum:

«Eh,» dedi. «En yaman takımı siz seçmişsiniz. N'apacaksınız, kimileri kaybeder, kimileri de kazanır bu işte. Olağandır.»

Beklemekte olan taksiye atladığı gibi yine gerisin geriye döndü. Masada Zak bir başına oturuyordu.

«Çocuklar ellerini yıkamaya tuvalete gittiler,» dedi.

Yep, bir deste banknotu Zak'ın önüne sürdü.

«Sana danışmadan bir iş yaptımdı,» dedi. «Hani, bir aralık geri dönmüştüm ya çiçekçiye, hatırladın mı? O zaman senin bahsini değiştirttim, şimdi kazandın, paran iki katı oldu.»

«Peki ama nasıl yaptın bunu? Ya **'Yanks'**ler kazansalardı?»

«Kazanmadılar ki Zak. Kaybettiler, sen kazandın. Hadi bakalım, kalk da bizimle yemeğe gelin şimdi siz de.»

«Yok, hayır. Ben kazanmış falan değilim. **'Yanks'**lere oynadım, onlar da yenildiler. Onlar yenilince, ben de kaybetmiş oldum. Bu para benim değil, senin asıl.»

«Dinle beni Zak. Bugün, senin için olağanüstü bir gün. Deli dolu bir gün yani. Benim hayatımda öyle günlerim çok oldu. Ben sana bir parça iltimas geçtim, hepsi o. Bunun dışında birşey yapmışlığım yok. Bir fırsattı, yakalayıverdim. Hayatımda çok geçti elime öyleleri. Bir gün kumarbazlık üzerine güzel bir roman yazacağımı sanıyorum, okursun da hayatımda elime geçen fırsatların neler olduğunu, ne deli dolu günler yaşadığımı öğrenirsin. Bu, hiç birşey değil. Hadi, sok bakalım şu paraları cebine şimdi. Doğruca oğlanın anasını ziyarete git, tatlı tatlı konuş onunla. Ben seni on bire doğru **'Great Northern'**de bekleyeceğim. Ya gelirsin, ya bana telefon edersin. Eğer kazanırsam, n'apacağımı bilirim diyordun. İşte kazandın, n'apacağını da biliyorsun. Hadi bakalım, göster kendini. Sıra sende.»

«Fakat.. Ya'u.. Koca Burun, emin misin, kazandım mı, ben mi kazandım yani şimdi?»

«Canım, elbet sen kazandın ya'u!»

«Peki, peki. Ama bu paranın yarısı da senin hakkın. Almazsan, ben de bir kuruşuna elimi sürmem.»

«Yalnız bir yüzde on pay alacağım, o kadar. Niçin olduğunu da söyleyeyim: ihtiyacım var çünkü. Bin beş yüzünü alıyorum içinden. Artık ermenice tartışmaya da bir son versek, iyi olacak.»

Desteden söylediği parayı çekti, gerisini Zak'ın önüne sürdü; Zak da aldı, cebine koydu.

Çocukların masaya dönüşleriyle birlikte, garson da sıcak kakao, yanında küçük sandviçler, pastalar getirdi. Rosey ile Juan hem yediler, hem içtiler. Zak, baktı baktı, başını salladı sonra.

Takside, Rosey:

«Gerçekten çok iyi bir çocuk..» dedi.

«Evet, öyle.»

«Bana dedi ki; bütün istediğim, hayatımda bir kerecik babamla karşılaşmaktı, dedi. Sonunda bu dileği olmuş, ama bir türlü de inanamamış. Dedi ki, inşallah babam hoşlanmıştır benden, beni sevmiştir, dedi. Hep babasıyla kalsın istiyormuş. Öyle dedi.»

«Öyle mi dedi?»

«Hani, arada bir bizi yalnız bırakıyordunuz ya, o zamanlar hep öyle dedi bana. Eğer ondan daha küçük biri olsaydım, konuşmazdı benimle böyle. Yaşlı başlı biriymiş gibi konuştu benimle. Bana dedi ki; eğer babam beni sevdiğini söylerse, duyarsan sen de, bana söyle emi, dedi. Oysa, her baba oğlunu sever. Ama Juan bunu bilmiyor ki. Nasıl olur da sevmez babası onu? Çıldırmış olmalı ki.. Değil mi?»

«Evet, öyle. Babası çok seviyor onu. Üstelik, dünyada en fazla da onu seviyor. Herkesten fazla hem.»

«Senin Van'i sevdiğinden fazla değil, değil mi?»

«Belki o kadar değil ama, yine de çok seviyor oğlunu.»

«Senin beni sevdiğinden de mi çok?»

«Kimse seni benim sevdiğim kadar sevemez, Rosey.»

«Sahiden mi babacı'm!»

«Sahiden, evet.»

«Hatta, senin Van'i sevdiğinden de çok değil mi? Van'i ne kadar çok sevdiğini biliyorum babacı'm.»

«Evet, seni Van'i sevdiğimden de çok seviyorum.»

«Hih, babacı'm, babacı'm! Niçin öyle?»

«Çünkü sen kızsın. Babalar, kız çocuklarını oğullarından daha çok severler. Bu, hep böyledir.»

«Ama niçin?»

«Bunu açıklamak mümkün değil. Böyle gelmiş, böyle gidiyor da ondan.»

«Çok mutluyum babacı'm. Çünkü kızım, çünkü babam beni annemden daha çok seviyor. Niçin böyle, bilmiyorum ama, öyle.»

Park Avenue'ye geldiler; girdiler eve, asansöre bindiler. Laura evdeydi, Van'le Kitty daha dönmemişlerdi. Laura:

«Kitty biraz eline sıkıdır.» dedi. «Daima metroyla gelirler maçtan sonra. O yüzden oğlanın her maç dönüşü hasta oluşuna pek şaşmamalı.» Anlamsız anlamsız güldü bu dediklerine. Eğildi, küçük kızı tutup kaldırdı, kıçına bir şaplak attı. «Çok güzelleşmişsin, hakkettin şaplağı.» dedi. Rosey kıkırdadı, bayan MacDougal öteden bakıp gülümsedi, kaşlarını kaldırdı.

«Bu iki küçük kızdan hangisine dadılık edeceğimi, valla'i ben de şaşırıp kaldım desem yeri hani..» dedi.

Laura, kendini göstererek:

«Sen, asıl bu küçük kıza dadılık edeceksin,» dedi. «Sarhoş olduğu zaman tutup yatağına yatıracaksın. Sabahleyin melekler gibi uyandıracaksın. Telefonda onun adına yalanlar atacaksın. Annesiymişsin gibi akıllar vereceksin, güzel güzel de seveceksin onu.»

Üçü birden kıkırdarlarken Yep yürüdü, geçti; şişelerin beklediği yere vardı, kendine bir içki hazırlamaya girişti.

* * *

«BENİ de unutmayasın!» diye seslendi Laura. Yep, hazırladığı içkiyi karıştırırken, beri yandan da Rosey'in, birlikte geçirdikleri gün üzerine annesinin sorularına verdiği karşılıklara kulak kabartıyordu. Annesi bitirince, sözü bu defa bayan MacDougal aldı.

«Zak mı?» diye sordu Laura. «Zak da kim?»

«Bugün o da bizimle birlikteydi.»

«Bir de ailenizden herkesi tanıyorum sanırdım.»

«Zak bizim aileden değil ki. Annesiyle annem, biz çocukken memlekette çok iyi arkadaştılar. Ayrıca Fresno'da kapı komşuyduk onlarla.»

«Ah, yalnız ailendekileri değil, arkadaşlarını da tanıyorum sanırdım, demek, yine yanılmışız. Zak diye birini hiç hatırlamıyorum. Fakat anlattığına göre, Rosey'e müthiş iyi davranmış. Bir bilete kırk dolar vermek, ne demek? Ya delirmiş, ya da bir şey olmuş ona. Öyle mi?»

«Sen ne dersin Rosey?»

«Zak mı, o mu deli? Yok, hayır. Zengin bir adam, zengin.»

Laura:

«Mutlaka.» dedi. «O da yazar mı yoksa?»

«Değil. Şarkıcı.»

«Nerde şarkıcı?»

«Sokaklarda.»

«Nasıl zengin olmuş, peki?»

Laura'ya içkisini uzattı. İkisi birlikte küçük yemek odasındaki masaya oturdular.

«Uranyumla.»

«'Life'da bir parça sözünü etmişlerdi galiba.» dedi Laura. «Dünyanın parasına sahip olmuşlarmış uranyumcular. Her gün biraz daha artıyormuş değeri. Senin Zak dediğin, öyle zenginlerden biri mi?»

«Sanmıyorum.»

«Yani, şunu demek istiyordum; belki sana biraz borç verebilir de, sen de borcundan harcından kurtulur, rahat bir soluk alırsın.»

«İstemem.»

«Niçinmiş?»

«İstemem dedim, o kadar.»

«Ne yani, yoksa zengin değil mi?»

Bilmiyorum. Olabilir de olamaz da. Ama listede yeri olacak gibilerden.»

«Çok mu zengin?»

«Mümkündür.»

«Eh, o kadar iyi arkadaşınsa — Rosey'e sorarsan, kardeş gibiymişsiniz — ne demelere sana borç vermekten kaçacakmış?»

«Dedim ya sana, ben istemem. O kadar düşmem.»

«Akılsızlık ediyorsun. Senin arkadaşın mı, değil mi?»

«O yoksul, beş parasız bir kişiyken ben zengindim, paralıydım. Ama bir günden bir güne ona elimi uzatmak hiç aklımdan geçmedi.»

«Niye yapmadın peki? Sen zaten hep başkalarına verdin. Hep başkalarına. Niçin ona da vermekten kaçındın?»

«Martini iyi olmuş mu?»

«Çok iyi olmuş. Fakat bu, benim soruma karşılık değil.»

«Karşılık vermedim ki.»

«Sana yakışmıyor ama.»

Yakışıyor pekâlâ. Kimseye birşey vermiş değilim. Provalar nasıl gidiyor?»

«Herkeste bir umutsuzluk ki, sorma. Beygirler gibi de çalışıyoruz. Dün gece bir genel prova yaptık.»

«Bazı provalar insanı umutsuzluğa götürür, ama önemli değil, tabii.»

«Tiyatro güzel şey ya, galiba biraz da delilik, çılgınlık.»

«Biz de tiyatroya gidiyoruz değil mi?» diye Rosey söze karıştı.

«Akşam yemeğini yedikten sonra onları **'Palace'a** götürmeyi düşünmüştüm. New York'tan ayrılmadan önce bir vodvil olsun görmüş olurum ben de. Hoşlarına gider çocukların dedim.»

«Seveceklerdir herhalde.» dedi Laura.

«Sen de bizimle yemeğe gelebilir misin?»

«Çok isterdim fakat, imkânsız. İşim var. Hem gecenizden etmek istemem.»

«Etmezsin, gel.»

«Gel, n'olursun, gel!» dedi Rosey, tutundu.

Laura:

«Rosey, şimdi basarım şaplağı ha!» dedi. «Sahiden imkânsız. İyice içip sızmak istiyorum. Öyle perişanım ki. Yerime Kitty'yi götürün.»

«Ah, hayır hayır anneci'm!»

«Rosey, kes gürültüyü dedim. Duydun mu dediğimi?»

«Niye gelmiyorsun bizimle?»

«Babanla konuşuyorum şimdi, rahatsız etme.»

«Ben de hem annemi dinliyorum, hem babamı dinliyorum.»

«Şaplağı yiyeceksin şimdi küçük hanım!»

Babası:

«Üzülme sen.» dedi. «Biz güzel bir gece geçiririz, merak etme.»

«Ama Kitty Delmonico da bizimle yemeğe gelmezse.»

«Kitty'ye karşı bu düşmanlığın nedenmiş?» diye sordu Laura. «O, benim en iyi arkadaşım. Hatta kızkardeşimden de ileridir benim için.»

«Bana ne.»

«Jenny, bu kızın nesi var böyle?»

Bayan MacDougal:

«Birşeyi yok.» dedi. «Yalnızca, babasıyla bu gece gidecekleri yemekte tek hanım olmak istiyor, o kadar.»

«Öyle mi?» dedi Laura. «Eh, o zaman belki de haklı kız.»

Rosey:

«Babamın sayesinde..» dedi.

«Annene göre, Kitty olağanüstü iyiymiş.» dedi Yep. «Van'e göre de, sana göre de..»

Rosey karşı durdu:

«Bana göre hiç de değil.»

«Bırak Allahaşkına şu akılsızı..» dedi Laura. «Sen istediğini söyle, bana, aldırmıyorum ki..»

«Rosey, n'olursun, çıldırtma beni yine.»

Baba işe karıştı:

«Hadi bakalım, affet beni de annene..»

«Affet beni anneci'm.»

«Oldu şimdi.» dedi Laura. «Hadi şimdi Jenny'-

le gidin de, sana akşam için en güzel elbiselerinden birini seçsin, giydirsin. Merak etme, Kitty'nin kimbilir akşama nerelere sözü vardır.»

Rosey, Jenny ile gitti. Laura:

«Bazan beni öyle hale sokuyor ki. Bazan da bayılıyorum. Hele benim gibi davranmaya kalkışmasına ifrit oluyorum. Hoş, kimsenin böyle olmasına dayanamıyorum ya..»

«Sinirlisin biraz.»

«Oyundan herhalde. Ama başka n'apabilirim ki?»

«En iyisini yapmaya bak. Öyle yapıyorsun değil mi sen de? Unutma ki, sen de oyunun parçalarından birisin.»

«Elimden geleni yapıyorum. Fakat bunun en iyisi olup olmadığını pek çıkaramıyorum. Doğru bir çizgide miyim, onu da bilemiyorum. Belki de bütün yaptıklarımı yanlış yapıyorum. Ah, öyle isterdim ki, şu provalarda bir olsaydın, neyi nasıl yapıyorum; eğri mi, doğru mu bana söylerdin hiç olmazsa.»

«Belki de hiç bir yanlışın yoktur.»

«Bana göre yani. Oyuna değil. Yarın akşam gelebilir misin?»

«Pek sanmıyorum. Fakat bir fırsatını bulursam, gelirim elbet. Sekiz otuzda mı oyun?»

«Evet, biraz gecikirsek de olur. Hep öyle yapıyoruz çünkü.»

«Gerçekten gelmemi istiyor musun? Yani, yanlışlarını görüp söylememi demek istiyorum.»

«Tabii, istiyorum.»

«Belki yarına gelemem; ama, sen şimdi bana oyundan bir parça gösterirsen, belki sana bir yararım dokunabilir.»

«Gerçekten mi?»

«Evet.»

Laura oyundaki rolünü anlattı ona, sahnesini de oynadı.

«Nasılım?» diye sordu.

«Vay canına!» dedi Yep. «Sana kimse reji adına birşey göstermedi mi?»

«Rejisörle prodüktör ne demişlerse, ne göstermişlerse hepsini aynen uygulayıp gösterdim sana.»

«İkisi de sırılsıklam budala onların. En başta, sesini kullanışın yanlış. Komedi oynuyorsun, düşünsene. Sesini ona göre ayarlamalısın. Şakır gibi konuşmalısın. Böyle paldır küldür değil. Daha serbest hareket etmelisin. Birazcık deli doluya yatkın. Sesini şimdi biraz tatlılaştır, bütün vücudunu da hareket ettirerek kullan, öyle bir dene bakalım.»

Laura, sahnesini onun dediklerine yaklaşık olarak yeniden oynadı.

«Gördün mü, şimdi tamam!» dedi Yep. «Şimdi oldu işte. Daha tatlı, daha sevimli, daha albenili oldun.»

«Sahi mi?»

«Elbette. Böyle oyna akşama.»

«Emin misin? Şu birkaç dakika içinde öğrendiklerimle doğruyu yakaladım mı dersin, oldum mu yeni?»

«Bu, öğrenme değil ki. Sen yalnız sesinle vücudunu nasıl kullanacağının anahtarını almış oldun.»

«Bir daha yapabilir miyim? Unutmayayım istiyorum da.»

«Tabii, daha iyi olur senin için. Bu akşam git-

meden önce yeniden bir düşün dediklerimi; aklınla, yüreğinle, vücudunla katıl oyuna, bunları hesapla, öyle git.»

«Peki, hadi bir defa daha yapalım. Bak, bu öncekinden iyi olacak. Güveniyorum.»

Laura elini başına koydu, çevresinde bir küçük daire çevirerek yürüdü, sonra sahnesini yeniden oynadı. Yep kendini tutamayıp güldü.

«İyi oldu mu?» dedi Laura. «Becerebildim mi dersin?»

«Eğer bu gece bunları yapabilirsen, tamamdır. Şunu hatırdan çıkarma, tiyatroya giden, yalnızca eğlenmek için gitmez, biraz gülmek ister, biraz sırıtmak ister; eğlenmek, bütün bunların toplamıdır. Seyirci değişiktir, her biri bir başka şeyden hoşlanır.»

«Oyunumu şimdi gerçekten geliştirdik mi diyorsun?»

«Evet.»

«Yarın akşam gelecek misin oyuna?»

«Çalışacağım.»

«Şey, senin için biraz zoruna gidecek ama, n'olur kırma beni, şunu başından bir daha alabilir miyiz?»

«Hadi bakalım..»

Van'le Kitty Delmonico geldiklerinde Laura, rolünü Yep'in tarif ettiği biçimde yenilemeye bakıyordu. Laura, bir an sustu, durdu, sonra yeniden oynamaya başladı. Van, kapıyı yavaşça kapadı, Kitty de Laura sahnesini bitirene kadar bir kıyıda bekledi.

Van güldü; alkış tuttu annesine. Kitty:

«Bu da nesi böyle?» diye sordu.

«Aldırma sen..» dedi Laura. «Yine mi cimri-

liğin tuttu? Niçin zavallı oğlancağızı bir taksiyle getirmedin? Dün gece bayağı hasta oldu çocuk.»

«Öyle mi, Van?» dedi Kitty, arandı. Yep, kadının eline bir bardak içki tutuşturdu. Kitty aldı, çöktü. Bir yudum içti içkisinden.

«Ama, bugün hiç hasta masta olmadı..» dedi.

Van de:

«Eh, babacı'm..» dedi. Kazandık işte. Yendik. Sonunda dize getirdik ya. Yarın daha vuracağız kafalarına, göreceksin. Anneci'm, çok iyisin, hatta Philadelphia'dakinden de daha iyi.»

Laura:

«Van'le Rosey, oyunu Philadelphia'da görmüşlerdi.» diye açıkladı.

«Ordakinde çok iyiydin, ama, şimdiki ondan da çok iyi.» dedi Van.

«Baban nasıl olması gerektiği konusunda bir parça yardım etti bana da ondan.»

«Oyunculuk nasıl olur, sen bilir misin babacı'm?»

«Reji nedir, onu bilirim biraz. Kitty, bu akşam Van'le Rosey'i yemeğe götürüyorum. Sen de gelir misin bizimle?»

«Çok isterdim fakat anneme söz verdim. Ne şanssızlık!»

«Olsun. Anneni de getir bizimle yemeğe.»

«Ya yeni kocası n'olacak?»

«O da gelsin canım, ne var yani.»

«Yok deve artık babacı'm..» dedi Van.

Kitty:

«Çok naziksin.» dedi. «Eh, şekerim, oğlun sana teslim artık. Sapasağlam getirdim. Van, yarına yine beraberiz değil mi?»

«Tabii. Çok teşekkür ederim zahmetlerine. 'Yanks'lerin yenilmesine çok üzüldüm.»

«A, tabii tabii, farkındayım canım..»

«Acelen ne ki?» diye sordu Yep.

Gidip bir banyo alacağım, sonra elbise değiştireceğim. Şunlardan bir kurtulayım istiyorum.»

«N'apıyor seninki California'larda?»

«Çalışıyor zavallı, n'apacak? Köle gibi çalışıyor.»

«Senaryo mu yazıyor yine?»

«Evet, başka birşey istedikleri yok geberesicelerin. Ne demelere yazar olanlara senaryo yazdırmazlar, anlamıyorum valla'i?»

«Parası yüzünden..» dedi Laura.

«İyi ya. Bizim de on yedi yıl sonra elimiz para gördü. Niçin o da yazmıyor yani, bir sakınca mı var?»

Yep:

«Kolay değil o kadar.» dedi. «Keşke seninki de gelip kupa maçlarını seyretseydi, olmaz mıydı sanki?»

«Komple biletleri taa geçen ilkbaharda almıştı. Çok istiyordu, fakat son dakikada düzeltmeler, eklemeler derdi çıkmasın mı?» İçkisini bitirdi. «Bütün işi gücü yazmak, yeniden düzeltmek, eklemek. Hepsi de aynı kapıya çıkıyor ya, neyse. O da yazmak, bu da yazmak tabii.»

«Kendini kocana adamış bir eşsin doğrusu,» dedi Yep.

«Ah, ben daha nelere adamışımdır kendimi, nelere. Maçlara, burdaki dostlarıma.» Parmağıyla Van'in burnuna bir fiske vurdu, sonra çekti gitti.

Yep onu asansörün kapısına kadar uğurladı, döndü geldi.

Laura, sahnesini yeniden oynuyordu. Bu defa Van'e, bayan MacDougal'e. Yani, yeni seyirciler bulmuştu kendine. Bu sonuncusunda hepsinden daha başarılıydı. Berikiler güldüler, alkışladılar. O zaman Laura, sevinçle Yep'e doğru koştu; sarıldı, ağzından öptü.

«Çok teşekkür ederim. İnandım şimdi, sen haklıymışsın. Hem de çok. Benim bütün öğrendiklerim yanlışmış. Fakat, n'apacağımı doğru dürüst bilmiyordum ki. Ordaki budalaların biri bile, bana doğrusunu göstermek gereğini duymadı.»

«Bilmediklerinden göstermemişlerdir.»

«Eh, bu akşam onlara bir şaşırtmaca yapayım da, görsünler bakalım. Gerçekten güzel oldu değil mi, ne dersiniz çocuklar?»

«A, tabii, tabii anneci'm...»

Laura:

«E, hadi bakalım Van.» dedi. «Rosey'le birlikte ikinizi, babanız **'Karadeniz Lokantası'**na yemeğe götürüyor. Ordan da **'Palace'**a gidip vodvil seyredecekmişsiniz. Başka bir dileğiniz var mı?»

«Ne gibi yani?» dedi Van. «Daha n'olsun ki!»

«Hadi yürüyün madem öyle.»

Küçük Rosey:

«Ben çok üzüldüm anneci'm..» dedi.

«Üzüldün mü, neye üzüldün?»

«Kitty'ye.»

«Hay Allah! Hadi bakalım toparlanın, gidin şimdi.»

Rosey bir annesine baktı, bir babasına. Sonra omuzlarını kaldırdı indirdi, yüzünü buruşturdu, maskaralaştı, şipşirin oldu. Babasının yanına

sokuldu, bekledi. Yep kızının elinden tuttu, bayan MacDougal'e gülümsedi; kadın, küçük kızın başını elledi yavaşça; Van, köşeden bakıp olanlara gülümsüyordu.

«Hadi yolumuza bakalım çocuklar!» dedi Yep. «Yiyip içip eğleneceğiz bir güzel, herkesin haberi olsun. Yürüyün!»

«İyice ezberledim n'apacağımı.» dedi Laura. «Çok teşekkür ederim.»

«Değmez canım.»

«Hadi güle güle hepinize. Çabuk olun, vakit geçirmeyin artık.»

Çocuklar annelerini selâmladılar, el salladılar.

* * *

TAKSİYE bindiklerinde, Van:

«Yeniden kazandık ya, ooh!» dedi.

«Maçı biz de izledik.» dedi Rosey.

«Maçta mıydınız? Nasıl girdiniz içeri?»

«Zak, dört bilet aldı bize. Hem her birine de kırk dolar verip aldı.»

«Tanesi kırk dolardan mı? Dört bilet ha! Kim kimdiniz?»

«Oğlu Juan da vardı. Annesinin adı Juanita'ymış, onunkini de Juan takmışlar.»

«Zak, çok mu zengin biri?»

«Zengin mi de söz mü? Utah'ta koskoca uranyum madenleri varmış.»

«Kim dedi sana?»

«Juan dedi.»

«Bu, neler anlatıyor böyle babacı'm?»

«Benim bildiğim kadarıyla, Zak, beş altı yıl

kadar önce Utah'a gitmişti. Demek çalışmış çabalamış, işini düzenlemiş. Hepsi bu.»

«Nasıl yapmış peki? Çok mu bulmuş?»

«Kesin bilmiyorum. Fakat herhalde iyi bir damar bulmuş olmalı.»

«Biz de bütün zamanımızı havaya geçirmişiz demek, hay Allah!» dedi Van.

«Ne gibi yani?»

«Senle ikimiz, San Francisco'dan Bakersfield'e giderken, biz de uranyum arayabilirdik pekâlâ. Bir de esaslı gaygerimiz oldu muydu, tamamdı herşey.»

«Babacı'm, sen niye bir gayger alıp uranyum aramaya çıkmıyorsun?»

«Niye çıkacakmış?» dedi Rosey. «Bizim babamız madenci değil, yazar.»

«Peki, ya öbürküler madenci miydi yani? Her biri Amerika'nın çeşitli yerlerinden kalkmışlar, gelmişler. Ben gördüm, hatırlıyorum; oralarda, dere tepe gaygerli adamlarla dolup dolup taşıyordu, herkes uranyum arıyordu. Babamla geçerken durduk da baktık onlara.»

«Peki beni niye götürmemiştiniz o zaman?» dedi Rosey.

«Uranyum aramasına mı? Kızlara göre bir iş değildi de ondan. Oralarda her yeri küçük küçük parsellemişler, satıyorlardı. Biz bile satın aldık. Aldığımız yeri haritada kaydettirdik, bir de işareti olsun diye ağaç diktik.»

«Niçin? Uranyum ağaçta mı çıkıyor?»

«Hayır. İşaret diye diktik biz.»

«Birşey yazdınız mı üstüne?»

«Babam yazdı.»

«Neler yazdın babacı'm?»

«Yep Muscat, yaş kırk beş, oğlu Van; yaşı on, diye yazdık üstüne. Güzel bir şeydi doğrusu. Çevresi karıncalarla kaynaşıyordu.»

«Karıncalarla mı? Uranyum n'oldu peki?»

«Uranyum muranyum bulamadık.» dedi Van.

«Ah, no'lurdu, iyice bir arasaydık babacı'm? Herkes gibi yapsaydınız ya. Şimdi biz de Zak gibi çok zengin olurduk.»

Van:

«Ama bizim gaygerimiz yoktu ki..» dedi.

«Niçinmiş?»

«Bakersfield'deki dükkânlarda altı yedi tanesine baktık, hiç birini gözümüş tutmadı. Eski püskü şeylerdi, ilkeldi.»

«Kaçaydı tanesi?»

«Yüz yirmi beş dolar falandı, belki daha ucuz. Ama, adam pek iyi bir mal olmadığını söyledi bize.»

«Ah babacı'm, alacaktınız onlardan. Alacaktınız, uranyum arayacaktınız.»

Yep:

«Tepeler adam almıyordu.» dedi. «Öyle doluydu ki. Herkes uranyum arıyordu.»

«Beni de alacaktınız yanınıza. Ben size uranyum nerde var, gösterirdim. Ben böyle şeyleri elimle koymuş gibi bulurum çabucak. Neler bulurum, neler.»

«İnşallah, bir dahaki sefere artık.»

«New York'ta acaba hiç uranyum var mı ki?»

«Zak'ın Utah'tan getirdiği bir kaç parça birşey vardır anca.»

«Çok mu değerlidir?»

«Tonlar kadar.»

«Biz bu gidişle zengin mengin olamayız ba-

bacı'm. Niçin, niçin sen de uranyum bulmadın, aramadın hiç babacı'm?»

«Çalıştım, fakat..»

«Bir saat mi ne arandık değil mi babacı'm?» diye sordu Van.

«Belki de iki saat.»

«Hiç birşey bulamadınız uranyum adına öyle mi?»

Van:

«Hayır, bulamadık.» dedi. «Ama biz ordayken gaygerle uranyum arayan bir izci çocuğa rastlamıştık. Uranyuma yaklaştığını gaygerin çıkardığı seslerden hemencecik anlayıverdik.»

«Nasıl bir sesti o?»

«**Kilik, kilik!** Buna benzer birşey işte.»

«O izci çocuk, uranyum buldu mu gerçekten?»

«Gaygerin yaklaştığında, öyle seslerin çıktığı o kaya parçasından bir örneklik aldı. Sonra biz de fazla durmadık yürüdük. Babam gayger gibi yaptı, yürüye yürüye kocaman bir kayanın önüne geldik, babam başladı '**kilik kilik**' demeye.»

«Orda uranyum mu vardı babacı'm?»

«Bilmiyorum ki.»

«E, bilmiyordun da ne demelere '**kilik, kilik**' yaptın peki?»

«Şey, o koca kayanın üstüne birileri boyayıp birşeyler yazmıştı; onu gördüm, başladım '**kilik, kilik**' demeye.»

«Ne yazısı? '**Burda uranyum var**' diye miydi?»

«Hayır. '**Mutlu ol**' diye bir yazıydı.»

«Bir kilise şarkısı var, o mu yoksa?»

«Tamam, o.»

«Peki o senin '**kilik, kilik**'in niyeydi?»

«Adam, '**mutlu ol**' diye yazmıştı ya, ben de mutluluğumdan yaptım öyle.»

«Nasıl mutlu olabilirdin? Uranyum bulmamıştın ki.»

«Bulmamıştım ama, yine de mutluydum o an.»

«Ben de öyle..» dedi Van.

«Ben o zaman nerdeydim acaba?» diye sordu Rosey.

«Annenle New York'taydınız.»

«Ha, anladım. Annemle birlikte New York'a uçakla gitmiştik bir yaz, o zaman mıydı? Hani, Van de seninle plaja yakın bir evde kalmaya gitmişti, o yaz değil mi?»

«Evet, o yaz.» dedi Van.

«Ben de sizinle olsaydım, beni de birlikte götürür müydünüz babacı'm?»

«Götürürdük, tabii.»

«Sağ ol babacı'm. Bak, görürsünüz nasıl uranyum buluyorum ben.»

«Çok şey biliyorum sanıyorsun, birşey bile bildiğin yok senin.» dedi Van.

«Biliyorum, işte.»

«Peki, söyle bakalım en büyük beyzbol oyuncusu kim?»

«Ty Cobb.»

«Sen mi söyledin ona baba?»

«Hayır. Fakat önemi yok. Bence Ted Williams'tır çünkü.»

«Yok canım!»

«Sen, zaten hep büyük beyzbolcular kim, onları öğrenirsin. Peki, asıl en büyük balerina kim, onu söyle bakalım?»

Van:

«Anna Pavlova..» dedi.

«Sen mi söyledin ona bunu babacı'm?»

«Hayır. Ama ben de öyle duymuştum. Oymuş en büyük balerina.»

«Ben de büyüyünce ünlü bir balerina olacağım.»

«A, tabii, tabii..» dedi Van.

«Uranyum aramaya da gideceğim üstelik.»

«Nerde? Beyninde mi?»

Rosey, Van böyle deyince kendini tutamadı, itti kardeşini. Beriki yana yıkıldı.

«Yapmayın lütfen!» dedi babaları. «Kendinize gelin bakalım, çabuk hem. Nerdeyse geliyoruz, şimdi ineceğiz. Özür dileyin birbirinizden, hadi.»

«Özür dilerim.» dedi.

«Ben de.» dedi Van.

Çocukların taksiden inmelerine yardım etti, şöförün parasını ödedi. Şöför:

«Ordakilerden herhangi biri, acaba uranyum bulabildiler mi ki?» dedi. «Bayağı ben de merak ettim.»

Yep:

«Kesinlikle bilmiyorum.» dedi. «Haritaya bakarsanız her yan uranyum doluymuş.»

«Millet, dere tepe demeden ordan oraya koşturuyordu o halde.»

«Evet.»

«Herkesin bir gayesi vardı öyle mi? Sizle çocuk öyle diyordunuz.»

«Aşağı yukarı.»

«Kilik, kilik, öyle mi?»

«Evet, aynen böyle bir sesi vardı gaygerin.»

«Nerde yazıyordu o dediğiniz sizin?»

«Ne, nerde yazıyordu?»

«Hani koca bir kayanın üstünde 'mutlu ol' diye yazıyormuş ya.. O.»

«'Ermişler Yolu'nun ordaydı galiba.»

«Bu 'Ermişler Yolu', California'da mı?»

«Canım, California'da her önüne gelen bir kaya üstüne böyle yazılar yazar.»

«Güle güle» dedi şöför. «Bahtınız açık olsun hep.»

Araba hareket etti.

Rosey:

«Derdi neymiş?» diye sordu.

«Biraz hoşbeş ettik.»

'Karadeniz Lokantası'ndan içeri girdiler. Archie Sailor hararetle karşıladı onları.

«Aman, sizleri görmek ne mutluluk, ne mutluluk!» dedi. «Nerde bakalım anneniz?»

Rosey:

«Gelemedi.» dedi. «Oyunu var da.»

«İnşallah gelecek sefere o da gelir sizlen. Yukarı buyrun şöyle, masanız hazır, bekliyor.»

Üst kata çıktılar. Köşede, bütün caddeyi ayaklar altına almış bir masa gerçekten onları bekliyordu.

* * *

ARCHIE :

«Herkes açtır, tabii.» dedi.

«Elli doları gözden çıkardım. Düşün artık ne kadar acıkmış olduğumuzu.»

«Kazandın mı yoksa?»

«'Dodgers'ler kazandı.»

«Pekâlâ.» dedi Archie, Yep'in uzattığı ellilik banknotu aldı, sonra ermenice ekledi: «Ah, ah baban sağ olmalıydı da, bu ikisini şimdi böyle bir arada görmeliydi.»

Eliyle Rosey'in yüzünü okşadı, saçlarından öptü, ardından Van'e döndü:

«Ne dedim, biliyor musun?»

«Galiba ermenice birşeyler dediniz.»

«Ama, ne meselâ?»

«Ben biliyorum.» dedi Rosey.

«Ne dedim bakalım Rosey?»

«Dediniz ki, 'Dodgers'ler 'Yanks'leri yendi.»

Archie:

«Ah, evet, evet.» dedi. «Sen ermeniceden anlıyorsun.»

«'Yanks'lerin nasıl yenildiklerini gördüm. Babam, maça beni de götürdü.»

«Seni maça götüren babam burda daha.» dedi Van. «İşte, şuracıkta oturuyor hem. San Francisco'da falan değil.»

«Babacı'm, Van niye benimle uğraşıp duruyor böyle?»

«Yapmasana Van.»

«Peki baba.»

Archie söze karışarak:

«Annem bize her zaman, çocuklar, yemekten önce kavga mavga etmeyin diye tenbihlerdi.» dedi. «Yemek sonuna kadar sabredin, sonra.. derdi. Ben çocukların istediklerini getireyim bari. Sen martini mi içersin Yep?»

«Evet. Fakat senin de bizimle birlikte oturmanı istiyoruz.»

«Oh, oh bir ton içki içeceğim demektir. Hiç kaygılanma, gelirim Rosey. Van. Duymadınız,

babanıza ne dedim? Dedim ki; baban da sağ olmalıydı şimdi, siz ikinizi böyle görmeliydi, ne iyi.. dedim. Şimdi geliyorum, bir dakika izin bana.»

«Archie, vaktiyle New York'tayken babamı tanırdı.»

«Archie'den önce sen de bilir miydin babanı, babacı'm?»

«O zamanlar ben daha doğmamıştım. Archie de çocukmuş zaten. On yedi, on sekiz yaşlarında falan.»

«Şimdi kaç yaşındadır?»

«Altmış altı, ya da altmış yedi.»

«Altmış altı ha!» dedi Van. «Ellisinde ancak gösteriyor.»

«Evet, öyle. Ne zaman New York'a gelsem, uğrarım ona; bakarım, hâlâ hiç değişmemiş. Hep aynı. Yirmi yedi yıldır bu böyledir.»

«Ne iş yapar?»

«Kendi yerini çalıştırır.»

«Yok, yani neci, gerçekte necilik yapar diye sordum. O da yazar mı?»

«Archie, eskiden profesyonel güreşçiydi.»

«Hâlâ güreşir mi?»

«Güreşir, ama uzun yıllar oldu, mindere falan çıktığı yok.»

Archie, gümüş bir tepsi içinde iki martini kadehi ile birlikte çıkageldi. Tepsiyi masa üzerine bıraktı, kendi de geçti, Rosey ile Van'in arasına oturdu.

«Rosey'le Van'in şerefine içiyorum.» dedi.

«Çocuklarınla torunlarının şerefine Archie.»

«Mutluluğunuza da.»

Van:

«Babam sizin güreştiğinizi söyledi demin.» dedi.

«Evet, öyle yapardım Van.»

«Sever miydiniz çok?»

«Ah, o günlerde Amerika yepyeni bir dünyaydı, yaşamak güzeldi. Çocuktum daha, eski dünyadan, yani memleketteyken biz, sırf eğlence olsun diye güreşirdik. Babanızın babası, babamı çok severdi; New York'a gelince onu aramıştım. Bana yatacak bir yerle bir iş bulmuştu.»

«Ne biçim bir iş?»

«Memleketten geldiğimde yol yordam bilmeyen bir delikanlıydım, Van. Bana ne tür bir iş bulabilirdi ki? Yirmi kelimeden fazla ingilizce bilmiyordum. Bowery'deki bir bankaya odacı girdim. Yaşamaya koyuldum. Bütün ermeniler göçmen gelmişlerdi. Her gece dedenizi ziyarete gider, ingilizce çalışırdım onunla. Memleketteyken öğrenmişti ingilizceyi. Her gün, çalış babam çalış. Sonunda bir dolar biriktirdim.»

«Hepsi hepsi mi?»

«Benim gibi bir odacı parçası için, o günlerde, bir dolar büyük paraydı Rosey. Çalıştım, çabaladım, her ay da eve para gönderdim.»

«Kime gönderiyordunuz?»

«Küçük kardeşime. O da Amerika'ya gelmek istiyordu, fakat babam bir türlü gönderememişti onu; elindekini avucundakini bana harcamış, kardeşime kalmamıştı. Babam, ailemizden birinin mutlaka Amerika'ya gitmesinden yanaydı, ne pahasına olursa olsun! Ağabeyim, karısını bırakıp gitmeye yanaşmadı. O zaman babam bana 'Amerika'ya gitmeni istiyorum Arshag' dedi. Arshag,

benim asıl adımdır. 'Ayrıca iyi bir delikanlı olmanı da istiyorum. Çok çalışmanı, para biriktirmeni, ticarete akıl erdirmeni, iyi bir hayat sürmeni istiyorum.' dedi. Sonra bana yirmi yıldır dişinden tırnağından arttırdığı bütün parasını verdi, beni Amerika'ya yolcu etti. Küçük kardeşim de benimle gelmek amacındaydı, ama, daha on dört yaşındaydı. Onun da adı Kirkor'du. 'Beni de al yanına, birlikte gidelim Arshag.»' dedi. Ben de dedim ki: 'Benimle gelemezsin Kirkor. Götüremem seni. Ama söz, çok çalışıp para biriktireceğim, sana göndereceğim, anladın mı Kirkor Solarian?' dedim. Evet, Arshag Solarian'dı adım memleketteyken, Amerika'ya geldim, Archie Sailor oldu. Evet, ne diyordum; New York'ta, bir yıl durmadan Bowery'deki o bankanın yerlerini sildim süpürdüm, her hafta beş dolar kazanıp bütün paramı küçük kardeşime yolladım. Sonra bir mektup yazıp Amerika'ya çağırdım onu da. N'oldu biliyor musunuz? Bana yazdığı karşılığında, paranın az olduğunu, yetmeyeceğini bildirdi. Ben de kalktım, dedenize gittim; 'Vahan Aga,' dedim. 'Çalıştım biriktirdim, çalıştım biriktirdim, bütün paramı küçük kardeşim Kirkor'a yolladım. Ama bu da onun Amerika'ya gelmesine yetmiyormuş. Şimdi, ben n'apayım?' dedim. Vahan Aga derin derin düşündü. 'Sen memleketteyken ne iş işlerdin?' diye sordu bana. 'Bağlarda çalışırdım.' dedim 'Yani ne işiydi o?' dedi. 'Küfe taşırdım.' dedim. 'Başka?' 'Başka birşey yapmazdım.' dedim. 'Hepsi hepsi bu kadar mıydı yaptığın?' dedi. 'Eh, oyun da oynardım arasıra.' dedim. 'Güreş tutardım.' Vahan Aga, o zaman 'Hele şimdi bir düşünelim bakalım.' dedi.»

Bir garson ağzı sulandıran kızarmış ekmeklerle beyaz peynir getirdi.

«Yemenize bakın çocuklar.» dedi Archie. «Bu benim hikâyem uzun mu uzundur. Onun için kesiyorum onu burada.»

«A, olmaz olmaz.» dedi Van. «Bir parça daha anlatın.»

Rosey de tutundu:

«Evet, evet. Öyle ilginç ki.»

Archie:

«Pekâlâ öyleyse.» dedi. «Ama siz bir yandan da yemenize bakın. Lokmalarınızı iyi çiğneyin.»

Garsona iki içki getirmesini söyledi.

«Evet, nerde kalmıştık? Ha, günler gelip geçti ,kendi kendime 'Ya'u, bu Vahan Aga herhalde bizim işimizi unuttu.' dedim. Fakat günlerden bir gün, Vahan Aga bizim bankaya çıkagelmez mi? Bana dedi ki: 'Parayla güreşmek ister misin?' 'Parayla mı?' diye sordum. 'Ben eğlence olsun diye güreş tutarım. Severim güreşi de ondan.' dedim. 'İşten sonra sen gel, beni gör..' dedi. O gece en yeni elbiselerimi giyip doğru Vahan Aga'yı görmeye gittim. Yanında kocaman, iri yarı birileri de vardı; benden falan çok iri bir adam. Oturduk, konuştuk. Sonra kalktık, bir cimnastik salonuna gittik. Adam, bana bir mayoyla ayakkaplar verdi. 'Hazırlan mindere.' dedi. Mayoyu giydim, ayakkapları ayağıma geçirdim, kendimi bayağı iyi hissettim. Güreşi severdim çok, uzun zamandır da güreşmemiştim. Mindere çıktım, az sonra o adam da geldi; 'Hazır mısın?' dedi bana. 'Okey' dedim. O günlerde biz 'okey' falan diyemezdik. Bütün lâfımız hep 'evet efendim, yes sör'dü. Başladık güreşe. Eh, adam eni konu iyiydi hani,

çok kuvvetliydi, müthiş de atikti. Sırtım yere gelsin istemiyordum tabii; çünkü Vahan Aga gözlerini dikmiş, üzerimden ayırmıyordu. Güreştik de güreştik adamla. Belki yirmi yirmi beş dakika sürdü. Sonunda o yoruldu fakat ben, bana mısın bile demedim. Neden diyeyim? Daha delikanlıydım. Çok geçmedi, adamı alaşağı ettim, sırtını yere getirdim. Sonra kalktım, o da kalktı. 'Sağ ol.' dedi. 'Artık değişip giyinebilirsin.' Kendi elbiselerimi giyindim, yanına vardığımda Vahan Aga, 'Hadi, gidiyoruz.' dedi. 'N'oldu?' diye sordum. 'Yanlış birşey mi yaptım yoksa?' 'Demin sırtını yere getirdiğin adam kimdi, biliyor musun?' diye sordu. 'Bay Dan Fuller'di o. New York eyaletinin ünlü güreş şampiyonu.' 'Çok üzüldüm buna.' dedim. 'Kim olduğunu bilmiyordum ki.' Vahan Aga: 'Cumartesi gecesi onunla güreşirsen, sana bir yüz dolar verecek. İster misin?' dedi. 'İsterim.' dedim.»

Garson iki içki daha getirdi.

«Güreştim, yüz dolar kazandım, olduğu gibi de küçük kardeşime gönderdim o parayı.»

«Yendiniz miydi?»

«İlk defasında ben yenmiştim ama, ikincide Dan Fuller yendi beni. Adımı Archie Sailor diye o değiştirmişti. Ayrıca, ikimiz de arkadaştık birbirimizle. Ondan sonra her hafta güreştim. Her hafta elime geçen parayı memlekete yolladım. Taa bizim küçük kardeş New York'a gelene kadar. Sonunda geldi: 'Çok çalışıp para biriktirmeli, hepsini eve göndermeliyiz ki, bütün ailemiz Amerika'ya gelebilsin. Çünkü evde herkes buraya gelmek istiyor.' dedi. 'Eh,' dedim ben de o zaman. 'Madem öyle, sana güreşi öğreteyim de..' Fakat

kardeşim güreşçiliğe yanaşmadı, kendine başka bir iş buldu.»

«Nasıl bir iş?»

«Tabii, odacılık. Ama bankanın birinde değil. Okulda. Yarım gün çalışıyor, yarım gün okuyordu. Ayrıca bir de oda vermişlerdi, haftada bir dolar kazanıyordu.»

«Ne okuyordu?»

«Doktor olmak istiyordu, onun için okuyordu bir yandan da.»

«Doktor olabildi mi bari?»

«Oldu. Hem de çok iyi bir doktor oldu, Van. Bana gelince ben hep güreştim durdum. Onunla, bununla, kim çıkarsa karşıma herkesle güreş tuttum. Kazandım, kaybettim, kaybettim kazandım. Durmadan memlekete para yolladım. Çok geçmeden ağabeyimle karısı ve iki çocuğu kalkıp Amerika'ya geldiler. Ağabeyim, küçük bir bakkal dükkânı açmak istiyordu. Yeniden güreştim, güreştim, güreştim ve ağabeyim kendine bir bakkal dükkânı açtı. Çok geçmedi, ablamla enişte m ve üç çocuğu da Amerika'ya geldiler. Ben yine güreştim; sonunda enişte bey de küçük bir lokanta sahibi oldu. Bazı bazı gider, otururdum orda. Sonra yine güreştim, yine güreştim; bazan kazandım, bazan yenildim, kaybettim; elime geçen bütün parayı bu defa memleketteki annemle babama yolladım. Fakat arada dostum Dan Fuller güreşi bıraktı. Bana göre çok yaşlıydı tabii. Sonra benim menecerim oldu, üç güreşçi daha buldu benim gibi 'Çocuklar, turneye çıkıyoruz.' dedi. Böylece bir turnedir başladı. Pittsburgh'ta, Chicago'da, St. Louis'de, Kansas City'de, Denver'de, Salt Lake'de, San Francisco'da dur-

madan güreş tuttuk. Ben San Francisco'dayken, herkes Fresno'nun sözünü eder dururdu; ben de kalktım Fresno'ya gittim. Tıpkı tıpkısına bizim eski vatan toprağıydı. Babama hemen bir mektup döşendim, dedim ki: 'Burası tam sana, anama ve bızdıklara göre bir yer. Toplanın gelin.' dedim. Onlar da kalktılar geldiler. New York'ta karşıladım hepsini, trene bindirip Fresno'ya getirdim; bir ufak bağ, bir evcik almıştım onlara, yerlerine yerleştirdim, sonra New York'a döndüm. Kendi kendime dedim ki: 'Eh, baba ocağının her birini toplayıp memleketten buraya getirttim. Şimdi artık ben de evlenip kendi başımın çaresine bakayım.' Aradım taradım, sonunda bizim hanımı buldum, evlendim. Tabii yine güreştim, güreştim, para biriktirip kocaman bir aile kurdum kendime. Önce bir oğlum oldu, sonra bir kızım, sonra bir oğlum daha, sonra bir kızım, sonra bir oğlum daha, o oğlumdan sonra bir oğlum daha. Sonra bir gün karım:

'Artık yeter güreştiğin.' dedi. 'Kalkalım, California'ya göçelim biz de; bir ufak bağcık alalım, orda ömrümüzü sürdürelim.'

'İyi düşünmüşsün.' dedim. Ardından da kalktık, göçtük California'ya; harika üzümler veren güzel bir bağ aldık. Tam dilediğim gibi bir hayattı bu. Oh, ne güzel şeydi! Herkes sağlık, neşe, mutluluk içindeydi, güreş müreş diye birşey de yoktu hiç. Yalnızca güneş vardı, iyi yiyecekler içecekler, candan dostlar vardı.»

Archie bunları dedi, gülümsedi.

Van:

«Hadi, arkasını da anlatın.» dedi.

«Evet, evet anlatın, n'olur!» diye üsteledi Rosey de.

Garson yemekleri getirdi, hepsi de yemeğe koyuldular.

Archie:

«Arkasını da anlatayım bari.» dedi, sözünü sürdürdü: «O günlerde herşey güzeldi, herşey tıkırındaydı. Taa bankalar krizle karşılaşıp iflas bayrağını çekene kadar. O zaman bağımız elden gitti, güreşlerde kazandığım bütün param elden gitti, herşeye yeni baştan başlamaklığım şart oldu yani. Yeniden güreşlere girerim diye düşündüm, ama, artık yaşlanmıştım çok. Fakat başka n'apabilirdim, elimden ne gelirdi ki? Yine New York'tan işe girişmek gerekti. New York'a dönmeli yine, dedim kendi kendime. Yıl 1933'lerdeydi, ben de kırk dördümde. Geldim New York'a, bir iş buldum kendime.»

«Ne işi?» diye sordu Van.

«Odacılık tabii.»

«Yine bankada mı?»

«Hayır, bankaları sevmiyordum artık. Herkes gibi benim de güvenimi kaybetmişlerdi. Herhangi bir bankanın yakınından bile geçmek istemiyordum. Bir bonmarşede iş bulmuştum. Çalıştım, biriktirdim, çalıştım biriktirdim; ama, bu defa bütün biriktirdiğimle kendime bir lokanta açtım. İşte şimdi hep birlikte o lokantadayız. Sevdiniz mi bari yemeklerini?»

«Çok güzel..» dedi Van.

Rosey de:

«Şimdiye kadar yediğim en güzel yaprak dolması bu.» dedi.

«Ermeni yemeğidir.» dedi Archie.

Rosey:

«Bilirim.» dedi. «Biz hep yeriz ondan. Annem de pişirir hep.»

«Yaşasın Laura.»

«Babam da.»

«Tabii. Ben öğretmiştim ona.»

«O da anneme öğretmiş. Bir gün ben de nasıl yapılıyor bir güzel öğreneceğim...»

«Çok kolaydır. Şurasını da kulağına küpe yap, evin olur da içi dışı yemek kokmazsa, ev mev değildir orası. Ev dediğin, yemek kokularıyla dolup taşan yerdir. Yemek kokusuz eve, ev mi derim ben!»

Yemekten sonra üçü de Archie'ye Allahaısmarladık dediler, caddeye çıktılar, Broadway'deki ünlü **'Palace'**a doğru yollarını çevirdiler.

* * *

YEP, Rosey'le Van'e:

«Vodvil seyretmeyi seversiniz diye düşünmüştüm.» dedi.

Rosey,

«Vodvil de ne?» diye sordu.

«Amerikan tiyatrosunun gerçek kaynağı. Bilirsiniz, bir çok Amerikan şeyleri gibi o da bize Avrupa'dan gelmiştir.»

«Amerika'da doğmuş, ya da başlamış hiç birşey yok mu yani?» dedi Van.

«Çok az.»

«Ne demek çok az?»

«Bir çok büyük ve yeni şeyler Amerika'dan çıkmıştır; ama bütün bunları da, dünyanın dört

bir yanından Amerika'ya gelen insanlar bulmuş, yaratmışlardır.»

«Nasıl oluyor bu peki?»

«İnsanlar durmadan memleketlerinden kalkıp Amerika'ya göç ediyorlar, ondan. Her yıl Avrupa'daki uluslardan bir çok insan, Amerika'ya gelmek için vize istiyor. İngiltere'den, meselâ bin kişi gelmek istiyor, talya'dan, meselâ üç yüz kişi; tabii, gerçek sayıyı bilemiyorum şimdi. Kimbilir, belki İngiltere'den yüz kişi kalkıp geliyordur Amerika'ya. İtalya'dan da tam tersi, on bin kişi gelmek istiyor olabilir.»

«İtalya'daki insanlar niçin Amerika'ya gelmek istiyorlar?»

«Daha iyi bir hayata kavuşmak için elbet.»

«İtalya'da öyle bir hayat yaşamıyorlar mı ki?»

«Biraz zor o.»

«Niçin?»

«İtalya o kadar çok insanları besleyip barındıramayacak kadar küçük bir ülke...»

«Peki, ya Hindistan?»

«Hindistan başka. Fakat Hindistan'dakiler, Amerika'ya gelmek isteseler bile, burda yaşayamazlar.»

«Yani, öbür ülkelerdeki insanlar gibi gelmek isteseler de mi?»

«Evet.»

«Neden?»

«Bu biraz da para işidir. Hindistan halkının büyük çoğunluğunun buralara gelecek kadar paraları yoktur.»

«Peki, n'aparlar onlar?»

«Hiç birşey yapmazlar. Ümit bile etmezler

hatta. Çok çalışmazlar, bir gün Amerika'ya gitmek için gerekli parayı kazanıp biriktiremezler. Çünkü, zaten o kadar çok para kazansalar, o zaman da gelmek istemezler, kendi yurtlarında kalırlar. Babam, Amerika'ya göçtüğünde; geri kalanları da getirmek için para bulmak, kazanmak büyük bir dertti. Dünyanın neresinde olursa olsun, kim iyi, rahat, güzel bir hayat sürmek istiyorsa; çok çalışıyor, para biriktiriyordu Amerika'ya gitmek için. Eskiden bu hep böyleydi, ama şimdi hızı kalmadı artık.»

Rosey:

«Peki ama vodvil neydi, onu anlatmadın?» dedi, söze karıştı.

Van:

«Dur bir dakika, Rosey..» dedi. «Peki, baba, dedem aklına takıp Amerika'ya gelmemiş olsaydı, şimdi biz nerelerde olurduk?»

«Van diye bir şehir vardır, Türkiye'de; orada olurduk. Zaten senin adın da o şehirden, Van'dan geliyor.»

«Herhalde güzel bir yerdir değil mi baba?»

«Bilmiyorum ki. Ben California'da doğmuşum. Amerika, tek bildiğim ülke.»

«Vodvil nedir, kimse söylemeyecek mi bana?»

«Rosey!» dedi Van. «Gidiyorsun ya, nasıl olsa n'olduğunu görüp öğreneceksin.»

«Dur bakalım, Rosey'in de gönlünü edelim. Vodvil, yedi sekiz bölümlük bir tiyatro seyirliğidir Rosey. Birinci bölümde canbazlarla türlü türlü hayvanları görürsün. İkincisinde şakıcılarla danscılar çıkarlar ortaya, bazan bir karı-koca ikilisi, hem şarkı söylerler, hem dans ederler, oynarlar:

Bazan iki kardeş olur bunlar, bazan üç, bazan da dört. Ya da iki erkek kardeş, iki de kız kardeş bir olup çıkarlar sahneye. Hepsinin birden tek bir aile olduğu da olağandır.»

Van:

«Foy'lar gibi mi?» diye sordu. «Bir filmde görmüştüm onları.»

«Aşağı yukarı. Öyleleri ikinci bölümden çok altıncı, ya da yedinci bölümde yer alırlar. Çünkü, asıl yıldız olanlar onlardır. Yani, seyirci asıl onları görmeye gelir tiyatroya.»

«Niçin ama?» dedi Rosey.

«Çünkü öbürlerinden daha çok eğlendirirler milleti de ondan. Kimi güldürür, kimi şarkı söyler, kimi oyunlar oynar. Evet, ne diyordum: İkinci bölümde bir şarkıcı çıkar sahneye, ama iyi bir şarkıcıdır, güzel seslidir demek istiyorum. O olmazsa ya güzel keman çalan biri, ya da usta bir piyanist çıkar. Ardından da bir karnından konuşan, ya da bir gözbağcı gelir. Dördüncü bölüm, genellikle bir skeçtir, küçük bir oyundur. Hani okulda müsamere verilir, onun gibi birşey. Yalnız, burda küçük çocukların yerine büyük adamlar, kadınlar yer alırlar, oynarlar. Millet bundan da çok hoşlanır.»

«Biz bu gece bütün bunları mı göreceğiz?»

«Pek sanmıyorum Rosey.»

«Niyeymiş? Ben çok istiyordum göreyim öyle şeyleri. Kocaman adamlarla kadınların küçük çocuklar gibi oyun oynamaları güzel birşey.»

«Öyle ama, herşey gibi vodvil de Amerika'ya gelince çok değişikliklere uğramıştır.»

«O değişmemiş olanı nasıl görebiliriz peki?»

«Şimdi bizim göreceğimiz asıl, gerçek vodvil değil korkarım.»

«Niye öyle olmuş?»

«Biraz da vodvil gibi birşey anlayacağınız. Biçiminden, kendisinden. Önemli olan yanı, özü kalmamış. Ondan.»

«Niçin?»

«Çünkü vodvil sanatçıları alaylıdırlar, çekirdekten yetişirler, çalışacak tiyatroları da yoktur. **'Palace'**, vodvilcilerin Amerika'daki tek ve son tiyatrolarıdır. Bu yüzden de New York'a her gelişimde **'Palace'a** gitmeden edemem. Eski günlerde bir harikaydı orası, vodvilin en kral günlerini yaşadığı dönemlerdi. Ayrıca **'Palace'**ın bir başka özelliği daha vardı, bir çeşit okul niteliğindeydi, yeni sanatçıların yetişmesine imkân sağlıyordu. Şimdi ise, o tür sanatçıların yetişecekleri hiç bir yer yok, o yüzden de iyi vodvilci yetişmiyor, çıkmıyor. Hepsi **'show'**cu. **Palace'**dakiler de çeşitli başka alanlarda çalışıyorlar bugün. Ya televizyondalar, ya bir gece kulübündeler, ya da beyaz perdede. Ama biz yine de **'Palace'a** gideceğiz. Şimdiye kadar gördüklerinizden başka bir tiyatro görüp sevineceksiniz, sanıyorum.»

Van:

«Niçin başka kişileri çağırıp onlarla anlaşmıyorlar peki?» diye sordu.

«Çekiniyorlar herhalde.»

«Neden çekiniyorlar?»

«Herhalde, gelirler de ekmeklerini ellerinden alırlar diye.»

«Ekmeklerini mi?»

«Ya da pastalarını..» dedi Rosey.

«Şimdi azarlanacaksın ama..»

«Niye azarlanacakmışım? Millet pasta da yiyor, yemiyor mu?»

«Rosey haklı bence. Ekmekleri için korkmamalılar, asıl korkacakları şey pastaları olmalı.»

«Ama, Amerika'ya gelmeseler ,yeni bir hayata başlamak için bir başka ülkeye gitmezler mi?»

«Giderler tabii. Başka memleket mi yok - Dolu. Mexico, Güney Amerika'nın öbür ülkeleri falan filan. Fakat, bu, aynı şey demek değil.»

«Peki ya Amerikalılar?» dedi Van. «Onlar yeni bir hayata başlamak isteseler, nereye giderler meselâ?»

«Avrupa'da bir sürü yer var, önemli değil ki. Avrupa'nın diledikleri yerine giderler. Ama er geç dönüp gelirler yine.»

Rosey:

«Neden? Amerika daha iyi de ondan mı?» dedi, sordu.

«Evet. Öyle bellemişlerdir çünkü.»

«Gerçekten en iyisi mi yani?»

Girdiklerinde oyun başlamıştı. Salon yarı yarıya boştu. Orkestraya yakın bir yer bulup oturdular.

* * *

ROSEY:

«Davulcu çok gürültü yapıyor.» dedi. «Ama trombetçiyi çok sevdim, çok iyi çalıyor.»

«Ben de şefi sevdim.» dedi Van. «İyi bir şef değil mi baba?»

«İyidir.»

«Toscanini kadar iyi mi?»

«Değil. Bu karısına sopa sallar gibi idare ediyor orkestrayı.»

«Neden öyle yapıyor babacı'm?»

«Kimbilir, belki karısı müzikten nefret ediyordur. O da eline sopasını kapınca...»

Ama o orkestrayı idare etmesi için. Karısını dövmesi için değil ki.»

«Dövmesi için demedim zaten. Kendini savunması için dedim.»

«Sen annemi hiç dövmedin değil mi babacı'm?»

Rosey:

«Van, delirdin mi, ne biçim soru o?» dedi, atıldı.

«Hayır, hiç.» dedi Yep. «Fakat bir seferinde bana bir kitapla vurmuştu.»

«Hangi kitapla?»

«Hatırladığım kadar, evdeki kitaplardan biriydi galiba. Birini tutup savurmuştu.»

«Niçin ama babacı'm? Niçin yaptı bunu sana?»

«Bana bir zararı olsun diye yapmamıştı zaten. Çok mutsuzdu o an.»

«Ne olsun istiyordu ki?»

«Kimbilir!..»

«Bebekler belki. Olabilir mi? Belki bebekleri olsun istiyordu.»

«Bebekleri mi?» dedi Van. «Koca bir kadını nasıl mutlu edermiş bebekler?»

«Annemiz koca bir kadın değil ki. Küçücük bir kız o daha.»

«Benim annem, senin de annen. Nasıl küçücük bir kız olabilirmiş bakalım?»

«Öyle o. Valla'i, öyle babacı'm. Ben biliyorum, gördüm çünkü. Konuştum da. Her zaman küçük bir kız olmak istiyordu. Bebekleri de olunca, annem mutlu olacaktı. Sen ona istediği bebeklerden alsaydın, görecektin bunu.»

Van:

«Çok bilmişsin maşallah!» dedi. «Şimdi annemiz ne istiyormuş bakalım? Onu da söyle ki öğrenelim?»

«Babamı istiyor.»

«Öyle mi baba?»

«Bir bakıma evet. Fakat evli değil şimdi. Boşandı. Ama çok olmadı bu, daha yeni boşandı. Sahneye çıkmak istiyordu, ondan öyle yaptı.»

«Neden yaptı bunu?»

«Hep küçük kız olmak istiyordu, ondan belki, en iyi yol da buydu. Hem dilediği gibi küçük bir kız olacaktı, hem arkadaşları, hem parası.»

«Ünlü ve zengin biri olacak mı?»

«Sanırım, olur.»

«Gerçekten öyle mi babacı'm?» dedi Rosey.

«Gerçekten öyle.»

«Çalışıyor, didiniyor. Çok çalışırsan, uzun uzun çalışırsan, sen de dilediğine kavuşursun.»

«Sahi mi babacı'm?»

«Tabii.»

«Ama bunun nasıl olacağını sen biliyorsun.»

«Sen de öğrenirsin.»

«Sahnede hem ünlü, hem de zengin bir kişi nasıl olunur?»

«Çok çalışırsan, işini en iyi sen yaparsan..»

«Dünyadaki bütün o işi yapanlardan daha iyi yaparsam mı?»

«Başkalarından biraz da değişik yaparsan...»

«Annem bunu yapabilecek mi?»

«Gerçekten olmak istiyorsa..»

«Ama yapacak, yapacak değil mi?»

«İnşallah. Öyle görünüyor. Sahnede bunun için çalışıp didiniyor zaten.»

Van:

«Ben oyunu hiç sevmedim.» dedi.

«Ben de sevmedim.» dedi Rosey.

«Neden?»

«Aptalca birşey.»

«Güya eğlenceli ama, değil.» dedi Van. «Hiç birşey değil. Saçma sapan birşey.»

«Neler oluyor?-»

Van:

«Valla'a..» dedi. «Bir kız var Roxanne Lapolo diye, ama asıl adı bu değil, başka birşeydi, unuttum. Mary Smith gibisinden birşeydi galiba. New York'ta küçük bir salonda garsonluk yapıyor. Bir gece buraya, yani onun çalıştığı yere Hollywood'dan büyük bir prodüktör geliyor, çekiyor kafayı. Son filmine üç milyon yatıracakmış, üç milyon kazanacakmış. Bu, gülünçmüş sözüm ona. Espriymiş. Annem, fakat kimse gülmedi bu espriye, dedi. Adamın asıl derdi de bu filmine nerden, nasıl kız bulasıymış. Böylece bu bizim Mary Smith mi, her ne karın ağrısıysa adı; o kızla karşılaşınca, yeni filminde ona rol vermeyi teklif ediyor, kızla haftalığı yüz dolardan elli yıllık bir anlaşma imzalıyor. Kız, bu kadar zaman yaşamaz diye kuruyor kafasında. Kız da çalıştığı yerden haftada otuz beş dolar kazandığı için, kârlıyım diye düşünüyor. Tabii orda çalışmakla, sinemada çalışmanın ayrı ayrı şeyler olduğunun farkında değil. Prodüktör, kızın adını

Roxanne Lapolo'ya çeviriyor. Polo oynadığı sıralarda bir savurmuşmuş da Darryl F. Zanuck'u başından yaralamışmış o prodüktör. Sonra Darryl F. Zanuck'u hastanede ziyarete gitmiş, Zanuck da ona prodüktörlük vermişmiş. Adam, Mary Smith'e bir İtalyan oyuncu tutuyor, İtalyan aksanıyla nasıl konuşulur öğretiyor. Mary Smith'in herşeyi tamam olunca, alıyor kızı yanına, Hollywood'a gidiyor. Herkese de bu kızı Venedik'te bulup keşfettiğini söylüyor. Bikiniler giydiriyor ona, gazetelerin, dergilerin fotoğrafçıları bayılıyorlar kıza, o da onları seviyor. Tabii, oyun içinde. **'Life'** dergisine kapak kızı yapılıyor, her yerde resimleri çıkıyor, sözü ediliyor. Fakat daha film milm çevirdiği yok. Çünkü İngilizceyi bilmiyor. Başlıyor onu da öğrenmeye. Aksanını düzeltiyor. Sonunda prodüktör — adı da Jeery Walpole — **«Aşk Delisi»** diye bir filmde kıza başrolü veriyor. Kız büyük bir başarı kazanıyor. Film, milyonlar kazandırıyor. Kızın New York'taki yakınlarından biri, ki kızı hem seviyor, hem de onunla evlenmek istiyordu; kalkıyor, Hollywood'a geliyor. Kızı alıp Las Vegas'a götürüyor, evleniyorlar. Bu, Jerry Walpole'yu çileden çıkarıyor. Oğlana elli bin dolar teklif ediyor, tek kızı boşasın diye. Fakat oğlan daha da fazla verecektir diye düşünüyor, karısını alıp New York'a getiriyor, sinemadan da elini eteğini çektiriyor. Sahiden de Jerry Walpole delirdi delirecek gibi oluyor. Filmlerdeki bütün yakışıklı jönleri seferber ediyor ki, gitsinler de kızın gönlünü çelsinler, kocasından ayırsınlar. Kızın kocası bana mısın demiyor. Bu arada kız hamile oluyor. Sonunda Walpole imana geliyor: 'Pekâlâ..» diyor oğlana.

'Söyle, ne istiyorsun?' Oğlan da karısıyla yeni bir anlaşma yapmasını söylüyor. Kızın filmlerinden ayrı bir pay istiyor. Ayrıca, ben de şirketin yönetim kurulu başkanı olacağım, diyor. Jerry Walpole bağırıp çağırıyor, ağlayıp sızlıyor; oğlana, tanıdığım serserilere söyleyip öldürteceğim seni, diyor. Oğlan da karısını alıp Porto Rico'ya gidiyor. Burada bir şirket kuruyor, çünkü vergi diye birşey yokmuş orda. Bir hikâye satın alıyor dergilerden birinde çıkmış; Porto Rico'ya bir ünlü Fransız erkek oyuncusunu getirtiyor. Karısının karşısında baş erkek rolünü ona veriyor. Bakıyor ki, olacak gibilerden değil, Jerry Walpole, Porto Rico'ya geliyor, 'pekâlâ, senin dediğin gibi olsun.' diyor oğlana. Anlaşıyorlar, hemen yeni filme başlıyorlar. Bu, hamile bir güzel kızın hikâyesi oluyor tabi.. Çünkü kız hamile. Filmi bitiriyorlar. Kız doğuruyor, hem de ikiz: Biri kız, biri oğlan. İkisi de Jerry Walpole gibi koca kulaklı, hık demiş burnundan düşmüş. Jerry Walpole ikizleri aldığı gibi, hemencecik Hollywood'dan Omaha'ya götürüyor: İkizleri, sanki kızın filminde oynamış başka çocuklarmış gibi uzaklaştırıyor kızdan. Film, öncekinden daha büyük bir iş yapıyor, herşey mutlu bir biçimde son buluyor.»

Yep:

«Anneniz, bu oyunda hangi rolü oynuyor?» diye sordu.

Rosey:

«Annem, Jerry Walpole'un delimsirek bir karısı var, onu oynuyor.» dedi. «Bütün oyun boyunca ağlayıp sızlıyor, bağırıp çağırıyor. Deli dolu birşey.»

«İkizler n'oluyor?»

«Birşey olmuyor.» dedi Rosey. «Kocaman kulaklarıyla öyle kalıyorlar.»

«Ee, sonuna geliyoruz artık. Atraksiyonlar başlıyor.»

Rosey:

«Görelim bakalım, nasıl birşeylermiş!.» dedi.

* * *

AKROBATLAR ilk önce yumuşak, ağır, tatlı bir müziğin eşliğinde trampolin gösterileri yaptılar. Dört erkek bir de kızdı; beşi de kardeştiler.

Rosey aygın baygın seyrediyordu. Van düşlerde gibiydi adeta, akrobatların birbirlerinden destek alarak bir anda havaya sıçramalarına, sonra yine o sıçrayışta iken bir ikinci perende atıp düşüşlerine şaşkınlıkla bakıyordu.

Akrobatlardan sonraki ikinci bölümde, kulisten koşa koşa hızla bir delikanlı sahneye geldi, zıngadak durdu. Boynuna bir de akordeon asmıştı. Tatlı tatlı seyircileri selâmladı, gülümsedi. Dişleri bembeyazdı, bir sıraydı. Üç sevilen şarkı çaldı, sonra Bach-Gounod'dan **«Ave Maria»**yı çalacağını söyledi. Ağır ağır, hüzünlendirerek parçayı geçti. Gerçi kötü çalıyordu, işinin ustası değildi; buna karşılık öyle bir halleri vardı ki, bütün kusurlarını bağışlatıyordu.

Yep:

«İtalyan bu..» dedi.

«Sevmez misin İtalyanları?» dedi Van.

«Bayılırım. Yalnız bunu pek sevemedim.»

Rosey:

«Çok güzel çalıyor..» dedi.

«Evet Rosey, güzel çalıyor.»

Üçüncü bölümde sahneye yorgunluktan ölmüş bitmiş, perişan olmuş bir adam çıktı; ağır adımlarla mikrofonun yanına gelip durdu, ayarladı. Başında göze pek batan, yadırgatıcı bir şapkası vardı, liseli öğrencilerin şapkası gibi birşeydi. Şapkasını çıkardı, sonra yine başına koydu.

«Matrak başlıyor..» dedi Van.

Adam kızgın, köpürmüş, tepesi atmış bir sesle :

«Herşey de gelip gelip beni bulur, ne hikmetse..» diye söze başladı. «Bugün bankaya gidiyordum ki; adamın biri, elinde bir çantayla koşarak bankadan çıktı. Bankanın polisi de ardından koşuyordu. Sonra bir ikinci adam daha çıktı bankadan, onun da elinde bir çanta vardı; o, bu defa tam tersine bir yöne doğru koştu gitti. Kimseler ardından koşmadı, kovalamadı onu. Birinci çıkan adam, yanıma gelip çantasını elime tutuşturduktan sonra kaçtı gitti, gözden kayboldu. Polis de benim yakama yapıştı, bileklerime kelepçeyi vurdu: «Tutuklandın.» dedi bana. «Neden ötürü?» diye sordum. «Bankayı soydun ya, ondan ötürü.» dedi. «Bankayı mı soymuşum? Ben değil, babam soydu bankayı.» dedim. «Ben kimseyi soymuş falan değilim.» Polis, «Bankayı sen soydun, ben gözlerimle gördüm.» dedi. Aldı beni, yaka paça bankaya götürdü. O sırada canavar düdüklerini çala çala polis otomobilleri çıkageldiler, durdular. İçinden bir sürü polis boşandı harr diye, bankaya doluştular. Her gelen polis yanıma varıp beni bir kere muştalıyordu. Sanki cinayet işlemişim gibi. Durmuyorlardı ki! Biri gelip bir

kafa atıyor, biri gelip bir omuz vuruyordu bana. Bir başkası gelip kolumdan çekiştiriyordu, kimi de bacağımdan. Ne diye itip kakıyorlardı beni yani? N'apmıştım ben? O itiyor, bu itiyor, şu itiyor, öbürü itiyor beriki itiyor oğlu itiyordu. Bütün dertleri imanları banka soyguncusunun hakkından gelmekti. Yani benim! Birşey söylemek istiyordum ya, ne mümkündü. Bankanın müdürü geldi, o da itip kakıştırdı beni, asıl soygunu yapan veznedar geldi, o da aynen. «İşte o, evet evet.» dedi. «O alçak, Bütün ömrümce o cani suratını unutmam imkânsız.» Vurdu. Banka müdürü çantayı açtı. Ne görsün? İçi kurutma kâğıtlarıyla dolu değil mi? «N'aptın bakayım çaldığın paraları?» diye sordu. Herif artık çok ileri gidiyordu, delirtecekti beni. «Hepsini götürüp halde sattım, toptan fiyatına..» dedim. Gazeteler yayınlandı, ama ben hâlâ bankada itilip kakılıyordum. Gazetelerin hepsi banka soygunu haberleriyle dolup taşıyordu. Bir müvezzi çocuk bankadan içeri girdi, millet kapış kapış gazete almaya başladı. Çocuk bana da sokuldu: «Gazete ister misiniz bayım?» dedi. «İsterim, ama nasıl alayım da okuyayım?» dedim ben de, kelepçeli ellerimi gösterdim. Banka müdürü gazeteyi okudu, n'olduğunu iyice öğrenmek istiyordu çünkü. Bir bölüm okudu yazıdan, vurdu, ikinci bölümü okudu; vurdu. Her bölümü okuduğunda vuruyordu bana. «Ya'u, beni hapse yollayın da bu itip kakmalarınızdan, vurup durmalarınızdan kurtulayım bari..» dedim. Müdür, «Evet, suçlu o.» dedi. Polislerden biri de, «Tabii, suçlu.» dedi. «İtiraf etti, duymadınız mı?» Aldılar, hapse attılar beni. Gazetelerin her biri, ayrı bir inanılmaz kıtır atıyordu. Yok

şu kadar paraymış, yok bu kadar banknot destesiymiş de şu kadar tutuyormuş, falan filân. Karım, ziyaretime geldi: «N'aptın bunca parayı Johnny?» diye sordu. Benim adım Sam'dı oysa, o kalkmış bana «N'aptın bunca parayı Johnny?» diye soruyordu. Ne düşündüğünü nerden bilebilirdim ki? Meğer banka soyguncuları ile ilgili bir film görmüşmüş, orda kız, sevgilisini hapiste ziyaret ediyor ve «N'aptın bunca parayı Johnny?» diye soruyormuş. Johnny diyormuş, çünkü kahramanın adı Johnny'miş de ondan. O da beni Johnny diye çağırıyordu işte. N'apabilirdim? Hiç birşey. Durup dururken bir banka soyguncusu olmuştum, karım da bana Sam diyeceği yerde Johnny diyordu. Acaba çocuklarım hapisaneye, ziyaretime geldiklerinde onlar ne adla çağıracaklardı beni kimbilir?» «Çaldığın paraları n'aptın Johnny?» diye sordu karım. «Becky,» dedim. «Allahaşkına kendine gel, sinemada değilsin. Ben Sam'ım. Tanımadın mı? Hani, seninle yirmi iki yıl öncesi evlenen, kocan Sam? Üç çocuğunun babası hani? Kendine gel Becky, n'olur! Kendine gel ve bana hemen bir avukat bul getir.» Bizimkisi, hemen bir başka filmden bir başka sahneyi hatırlamış olacak ki, «Utanmıyorsun değil mi?» diye çığlığı bastı. «Bizi iki paralık ettin. Ben şimdi Reverent Washoe'ya ne yüzle bakarım?» Hayatımda Reverent Washoe diye birşey duymamıştım o ana kadar. «Becky, dinle beni..» dedim. «Konuşma benimle!» diye bağırdı. «Bu Blackie'nin de sonudur artık.» Hah, hah, tamam şimdi de başımıza bir Blackie çıkmıştı demek! Johnny gitmiş, Blackie gelmişti. «Ya'u Becky, ben Sam'ım! Bana bir avukat bul Allah rızası için.» dedim.

«Toplumun gözünde suçlusun sen. Topluma karşı borcunu cezalı olarak ödemelisin.» demez mi! Üstelik, kaldırdığı gibi çantasını da başıma eklemez mi? Çekti gitti sonra da. Derken, bereket bana bedava tarafından bir avukat tutuldu. Ben de ona başıma gelenleri bir bir hikâye ettim. Fakat o da bana inanmadı, yalan söylüyorum sandı. Asıl banka soyguncusu — yani bankayı sahiden soyup kaçan — savcılığa bir mektup yolladı sonunda; o mektubunda, polislerin yakaladıkları adamın suçsuz bir kişi olduğunu belirtti. Dediğine göre, işi o ve ortağı ayarlamışlardı, gazetelerin yazdıkları baştan ayağa uydurmaydı. Alıp kaçtıkları bütün para iki yüz sekiz dolardı; yani ne iki yüz bindi, ne de yüz elli bin. Alıp kaçırılan banknot desteleri, hep ikişer dolarlık falanmış. Suçsuz bir insanı nahak yere hapislerde çürütmenin bir anlamı yok, savcı bey, demiş mektubunda ayrıca. Savcı hapishaneye geldi, mektubu bana gösterdi, «Ne diyorsun?» dedi, sordu. «O zaman seni amme tanığı yapacağız.» Ertesi günü geldi: «Gün gibi açık, üç kişilik bir çetesiniz siz, çaren yok, amme tanığı olacaksın.» dedi. Ertesi gün yine ayni terane. Ne diyebilirdim? Hiç. Peki, dedim. Mahkemeye çıktık. Biri bu dedi, biri o dedi, bazıları da iki kişiydi soyguncular, dedi. Ben terziyim, ben banka soygunundan moygunundan anlamam, bilmem, dedim. Paralardan haberim yok, dedim. Yargıç, oturduğu yerden düşünüyordu: «hımm, zeki bir herif bu.» Gözlerini yummuş, düşünüyordu. Sonra da ne yargıya varsa beğenirsiniz? «Suçludur.» Suçlu, ama neyin suçlusu? Becky, ayağa fırladı, bastı yaygarayı: «Ah, ah, o n'aptığını bilmiyor, far-

kında değil. Rahip Murphy'nin itiraf kulübesine yardım olsun diye çalmıştı o paraları.» Güya Rahip Murphy dini bütünler daha rahat günah çıkartsınlar diye yeni bir kulübe yaptırtacakmış da, ben de ona... Ansızın dini bütün bir Katolik banka soyguncusu olup çıkmayayım mı? Fakat n'olursa olsun, ben terziydim, adım Sam'dı; hem mesleğimden, hem de adımdan hoşnuttum. Yargıç tokmağıyla kürsüye vurdu: Susun bakayım! dedi. Becky yerine oturdu. Ağlıyordu. Irwin ağlıyordu, Esther ağlıyordu, David ağlıyordu. Oysa ben zavallının bir on dolar para çekmek için bankaya giderken başıma neler neler gelmişti. Yargıç, «Kararımı bildiriyorum.» dedi ve.. hayatımı bağışladı, kurtuldum. Tabii, bayanlar, baylar bu gerçekten olmuş birşey değildir, yalnızca size hoşça vakit geçirtmek için, gülesiniz diye uydurulmuştur.»

Adam, ardından bir iki hikâye daha anlattı. Van gülmekten katılıyordu, gözlerinden yaş fışkırıyordu; yedi sekiz defa hop oturup hop kalktı yerinde. Rosey ise ciddi ciddi adamın anlattıklarını dinliyordu, pür dikkatti.

Dördüncüye, karnından konuşan bir adam geldi. Aynı zamanda banco da çalıyordu. Gerçi karnından konuşan olarak pek başarılı değildi ya, bancosunu çok güzel çalıyordu doğrusu.

Beşinci bölümdekiler bir adamla bir kadındı: Adam yarı soyunuktu, başına da bir hasır şapka geçirmişti, kadın da pantolon giymişti. İkisi şarkılar söylediler, dans ettiler fakat n'apsalar iyi değillerdi, birşeye benzemiyorlardı hiç. Sonra adam şimdi oğlunu takdim edeceğini söyledi, çağırdı; on bir yaşlarında kadar bir oğlan sah-

neye geldi, annesi ve babasıyla birlikte dansedip şarkı söylediler. Durdular. Adam şimdi de kızını takdim edeceğini söyledi, sekiz dokuz yaşlarındaki bir kız geldi sahneye: sonra onu altı yaşında bir oğlan izledi, sonra onu dört yaşında bir kız, sonra üç yaşında bir oğlan, en sonra da onu kocaman bir köpeğin ittire ittire getirdiği bir çocuk arabasındaki mini mini bir bebekcik izledi. O zaman hepsi de olağanüstü bir topluluk oldular; oğlanlar harika şarkı söylüyorlardı, kızlar da göz alan bir cicilikteydiler.

Altıncı bölümde, sahneye elarabasını iterek bir palyaço girdi. Bombol bir elbisesi vardı üstünde; neler neler çıkmadı o elbiseden, neler neler. Bütün bunları yaparken de tek kelime lâf etmiyordu. Rosey, hepsinden daha çok sevdi onu. Bütün bölüm boyunca gülmekten katıldı.

Yedinci bölüm, yaşlı bir adamla sürüyüp getirdiği bir ayıbalığınındı. Yep:

«A, hatırladım bu adamı.» dedi. «1928'lerden kalmadır.»

«Gerçekten mi?»

«Evet, New York'a ilk geldiğim gün, **'Palace'**a gitmiştim, balkonda oturuyordum. En ucuz yerlerdi çünkü. James Barton topluluğun yıldızıydı, şarkısı **«Gül Palyaço, Gül»** o günlerde çok ünlüydü. Bu adam da **show**'u açıyordu ayıbalığıyla. Tabii, o zamanlarda başka bir ayıbalığı vardı yanında.»

Adam, ayıbalığına çeşitli marifetler yaptırttı, sonra seyircilere döndü, kendini tanıttı: Elli yıldır vodvillerdeydi, bütün ülkeyi bir ucundan öbürüne dolaşmıştı. Ayıbalıkları ile otellerden otellere taşınmıştı hep. 1928 yıllarının **'Palace'**ın-

dan, o yıllardaki ünlü eski dostlarından — şimdi hepsi de ölüp gitmişti onların — söz etti, küçük anılarından anlattı. Yeniden **'Palace'a** dönmek güzel, çok güzel birşeydi. Rosey, adam başından geçen anılarını anlatmaya başladığında babasının elini tutmuştu, ikide bir sıkıyordu.

Sonuncu bölümde dört zenci delikanlısı yer aldılar, korkunç bir çabuklukla step yaptılar, alkışlandılar.

Böylece gösteriler sona erdi.

«Çok güzeldi..» dedi Rosey.

«Komikler az kaldı beni öldüreceklerdi dedi Van de. «Baba, çıkmayalım da gösterilecek filmin baş tarafını seyredelim.»

«Güzel değildi ki.»

«Olmasın? Madem gelmişiz, parasını da vermedik mi? Paramızın hakkını almış oluruz hem.»

«Sen ne diyorsun Rosey?»

«Bana göre hava hoş. Sen de istiyorsan...»

«Pekâlâ. Geldiğimiz yere kadar bakalım, sonra çıkarız.»

Film başladı. Yapanın, çekenin, çektirenin, şunun bunun adlarını okudular uzun uzun, sonra filmin başına gelindi. Gördükleri yere gelince, Van ile Rosey uyuklamaya başlamışlardı bile. Kalktılar, çıktılar, bir taksiye bindiler yolda.

Bayan MacDougal onları bekliyordu.

«Laura telefon etti.» dedi. «Sizin mutlaka kulisten aramanızı istiyor.»

Çocukları kucakladı, iyi geceler dedi.

* * *

«MÜTHİŞ birşey, müthiş!.» dedi Laura telefonda. «Seyirciler bayıldılar oyunuma. Harika birşey oldu. Herkes güldü, kırıldı, hiç böyle olmadıydı. Sana haber vermek için deli oldum, güç sabrettim ikinci araya kadar. Gelip alacak mısın beni?»

«Hayır.»

«Niçin ama?»

«Canım, neden bir taksiye atlayıp kendin gelmiyorsun eve?»

«Bekler misin beni ama? Öyle dolu, öyle mutluyum ki. Oyundaki herkes de öyle. Benim bu kadar başarılı bir oyun verebileceğime bir türlü inanmıyorlar, inanmak istemiyorlar. Prodüktörle rejisör kulise gelip birinci perdeden sonra beni kutladılar. Dediler ki.. Ne dediler biliyor musun? 'Laura, n'oldu Allahın aşkına sana?' dediler. Oysa, hepsi senin bana öğrettiklerindi. Yine yardım edersin bana değil mi?»

«Tabii.»

«Bu, benim ilk başarısızlığa uğradığım oyun olsaydı, belki de sonucum olurdu. Seni seviyorum. Gerçekten seviyorum seni.»

«Tabii, evet, evet.»

«Hayır, öyle değil. Gerçekten. Her zaman da sevdim. Yine her zaman seveceğim de. N'olursa olsun hem. Sen de beni seviyor musun? Bir parçacık olsun, ha?»

«Bırakalım şimdi bunları. Hadi sen, son perdeye dön artık.»

«Ah, seni!» diye kıkır kıkır güldü Laura. «Acelem var ama, telefonu kapamadan önce cevabını duymak istiyorum. Beni bir parçacık olsun seviyor musun? Söyle!»

«Bir parça.»

«Çok büyük bir parça mı?»

«Evet.»

«Sahiden mi?»

«Sahiden.»

Uzun bir susma oldu. Sonra Laura:

«İnşallah cumhurbaşkanı seçilirsin sen emi!» dedi. «Doğruca eve geleceğim tiyatrodan sonra. Hoşçakal..»

Yep telefonu kapadı, 'Great Northern'i buldu:

«Beni arayan falan var mı?»

Gece nöbetçisi kâtip bırakılmış altı yedi notu okudu telefonda; içlerinde önemsenecek olanları bir Harry Baragaray ile Zak'ınkilerdi. Zak iki defa aramıştı. Kâtip:

«Bay Zak, şimdi bar bölümünde sizi bekliyor..» dedi.

«Kim dedin?»

«Zak.»

«Barda mı?»

«Evet efendim..»

«N'apıyor orda o?»

«Sanırım, içki içiyor.»

«Bana bir zahmet eder misin acaba? Telefona falan çağırma onu, komi oğlanı gönder, baksın bakalım n'apıyor?»

«Şimdi. Bir dakika.»

Kısa bir süre sonra kâtibin sesi: «Komi oğlan geldi, veriyorum.» dedi.

«İçiyor efendim..»

«Nasıl durumu? İyi mi?»

«Öyle görünüyor.»

«Gözlerini ayırma ondan, emi! Şayet hastalanır mastalanırsa çıkar benim odaya, yatır.»

«Olur.»

Harry Baragaray'ı aradı.

«Vaktinde aradın.» dedi Harry. «Jessica bana dedi ki, «Öp Öp Öp»le ilgilenebilir, prodüktörlüğünü yapabilirmişim.»

«Oyunun adı o dediğin değil, «Param»dır.»

«'Param' ya da 'Öp Öp Öp' her neyse, oyunun entriği yok.»

«Oyun halk üzerinedir, entrik de halkın kendisidir. Başka entrik olmaz.»

«Bir müzikli oyunda mutlaka can alıcı bir entrik olmalı ama. Bir püf noktası olmalı, onu sürdürmeli hep.»

«Yok mu öyle birşey yani?»

«Yok tabii.»

«Peki, bu dediğin nedir ,meselâ senin için Harry? Senin entriğin nedir?»

«Müzikli oyunların prodüktörlüğünü yapmak, para kazanmak.»

«Ve öyle de yapıyorsun..»

«Bütün istediğim bu zaten.»

«Niçin?»

«Para kaybedeceğim oyunların ne demelere prodüktörlüğünü yapayım?»

«Yani bu oyun para getirmez mi?»

«Bana para yatıracak olanlar, pek hoşlanmazlar öylesinden.»

«Sen oyun için ne diyorsun?»

«İyi bir oyun tabii.»

«En son ne zaman okudun onu?»

«Bir yıl falan oldu galiba. Jessica, bana bir kopyasını eve getirmişti. Arada bir okumuştum.»

«Şimdi oku yine, sonra beni ara hemen.»

«Yatıyordum ya'u..»

«Yatakta da okuyabilirsin pekâlâ..»

«Bilirsin kör karanlıkta uyanırım, çok uykum var şimdi.»

«Oku şunu diyorum Harry, oku; sonra da beni yine ara, konuşalım.»

«Ne demiye yarın sabah gelmiyorsun bana? Bizim para babaları da orda olur. Oyununu onlara okursun.»

«Sen şimdi oku şu oyunu, ben yarın sabah o para babalarına okurum, merak etme.»

«Okursam, sonra uyku tutmaz.»

«Uyuma. Yaz numaramı benim. Ben daha bir süre burdayım.»

Harry:

«Pekâlâ..» dedi, Laura'nın numarasını aldı. «Şayet yarın gelip okuyacaksan onlara, ben de bileyim de ona göre tedbirimi alayım bari. Okumayı bitirir bitirmez hemen ararım seni.»

«Dikkatle oku.»

«Bir saatte tamamdır.»

«Daha da çabuk okuyabilirsin istersen. Okursun değil mi?»

«Merak etme. Bir yandan okur, bir yandan da düşünürüm.»

Yep, bayan MacDougal'dan bir parça yazı kâğıdı istedi.

«Van'in çizgili okul kâğıtlarından var.»

«Daha iyi. Bir kaç not almak istiyorum da. Uyuyorlar mı çocuklar?»

«Yatağa girer girmez hemen uyudular.»

Kadın gitti, bir düzineye yakın çizgili kâğıtlardan getirdi; Yep, hemen kapandı, «**Param**» adlı

oyununa düşündüğü bir çok eklemeleri yazmaya koyuldu. Harry'yi de, Jessica'yı da, o para babalarını da yola getirecek türlü yeni katmaları hazırladı. Oyundaki kişilerin listesini çıkardı, ana hatlarını da yukardan aşağıya dizeledi.

«İçecek birşey ister miydiniz?» diye sordu bayan MacDougal.

«İyi olur.»

Çalıştı, içti. Bayan MacDougal ikinci fincanı da getirdiğinde, üçüncüyü de hazırlamak gerek, diye düşündü, düşündüğü de çıktı. Yep, oyuna yeni bir kişi de katmıştı. Yaşlı bir adamdı bu, oyunun çevresinde dolanıyor, duruma bakıyor, tek kelime konuşmuyordu. Yalnızca bakıyor, dinliyordu.

Şarkılar için de türlü notlar almıştı. Çalışmasını sürdürüyorken Harry telefon etti.

«Pek kestiremedim Yep. Şüphesiz düşündüğüm gibi kötü değil. Konuşmalar bir harika. Yalnız birşeyi noksan diye düşünüyor insan. Birşey işte. Buna ister entrik de, ister başka birşey. O, yok.»

«Bu arada ben de çalıştım bir yandan. Çok güzel şeyler ekledim sanıyorum.»

«Entrik mi?»

«Aşağı yukarı. Evet.»

«Sende oyunun bir kopyası var mıydı?»

«Yoktu. Fakat hatırladığım kadarıyla yaptım.»

«Saat onda gel yarın, oku şunu para babalarına. Onlar da onbire doğru burada olurlar.»

«Peki. Biliyorlar mı oyunun n'olduğunu?»

«Hayır. Ama ben ilgilerini çektiririm.»

«İyi.»

«Eğer **'Öp Öp Öp'** adını beyenmediysen, kendin bir başka güzel ad bul, olur mu? Çarpıcı, çekici bir ad olsun, ona göre yani. **'Param'** diye bir müzikli oyun adı olmaz. İyi birşeyler düşün.»

«Bir çaresine bakarım. Uykun gelmedi mi daha?»

«Kaçtı gitti. Artık ya çalışmaya vermeliyim kendimi, ya da bir iki hap almalıyım ki, uyuyabileyim. Başka çare yok.»

«Çalışmayı bana bırak, sen hap al, yat.»

«Hayır, ben de bana düşeni yapayım bari ki..»

«Sen payına düşeni yaptın, artık yeter. Al hapını, uyu. Fikirlerinle kafanı karıştırdığın yeter zaten.»

«Niçin yeni kişiler katma gereğini duydun oynuna?»

«Bilmiyorum. Zaten bir kişi kattım, fazla değil.»

«O da kim?»

«Yaşlı bir adam.»

«N'apıyor?»

«Bakıyor.»

«Başka?»

«Hepsi o kadar.»

«Sevdim be. Fakat bu, erkek yerine yaşlı bir kadın da olabilir pekâlâ.»

«Düşünülür.»

«Niçin olduğunu da söyleyeyim. Ansızın, oyunun bir yerinde, harika bir güzel kadın olarak görünür: Genç, güzel birşey — tabii eskiden genç miş, güzelmiş — şarkısını söyler. Tek bir şarkı. O kadar. Memleketin en iyi şarkıcısını alırım o role. Operadan birini meselâ..»

«Düşünürüz.»

«Düşün. Ben de hapımı alayım artık.»

«Yarın sabah onda görüşürüz.»

Yep, taa Laura gelene kadar çalıştı durdu. Arasız.

* * *

«NASIL geçti sahiden?»

«Müthiş! Hiç böylesini görmemiştim doğrusu.»

«İyi bir izlenim bıraktın herhalde.»

«Öyle ki, kırıldılar gülmekten.»

«Çok iyi.» dedi Yep, dağınık kâğıtlarını bir bir topladı, katlayıp cebine koydu. «Bir yudum birşey ister misin?»

«Canım çekmiyor hiç.»

«Bir tek. Ben de gidiyorum zaten.»

Laura gitti, şişeyle iki bardak getirdi, doldurdu.

«Jenny nerde?»

«Az önce burdaydı. Yattı galiba.»

«Sevdin mi onu?»

«Evet. Fena bir insan değil.»

«Rosey'le öyle harika şeyler yapıyorlar ki, görme. Rosey'e örgü örmesini bile öğretti.»

«Haberim var.»

«Rosey beni hiç sevmiyor, biliyor musun!»

«Yok canım.»

«Sahi söylüyorum, öyle. Sevmiyor beni.»

«Tıpkı sana çekmiş. Senin gibi gülüyor hep.»

«Benim gibi mi? Böyle deme, n'olur!»

«Niçin?»

«Öyle bir gülüşle insan o kızı aptalın aptalı sanabilir. Rosey, aptal değil.»

«Peki, ya sen misin?»

«Sen biliyorsun ne olup ne olmadığımı artık. Yıllardan sonra bir sen söyleyebilirsin bunu bana. Çünkü o kadar yıl beraberdik, beni herşeyimle iyice tanıdın, bu imkâna sahip oldun.»

«Evet, bu dediklerin gerçek.»

Bazı şeylerde belki de dünyadaki bütün kadınların en aptalıyımdır, olabilir bu, fakat umurumda bile değil. Sahiden aldırdığım falan yok. Kendi hayatımı yaşamak istiyorum, kocamınkini değil. Kim ne düşünürse düşünsün bu konuda, bana ne! Bilirsin, keçi gibi inatçıyımdır, ben de...»

«Ne demek ben de?»

«Şunu demek istiyorum; erkek dilediği kadar inatçı olabilir, kimse de birşey demez ona, ama bir kadın dediğim dedik diye tutturdu mu, çevrede bir şaşkınlık uyandırır, özellikle erkek milletinde. En çok da kocalarda olur bu. Peki ama, niçin ben de senin gibi istediğimi yapmakta direnmeyeyim?»

«Herhangi bir sebep yok ki bunun için.»

«Özgür olmak istiyorum.»

«Şüphesiz.»

«Dilediğimi yapmak istiyorum.»

«Ne gibi meselâ?»

«Ne olursa..»

«Anlamsız olan da bu işte. Özgür olmak istiyorsun, çünkü bunun kendini anlamak, tanımak için en iyi yol olduğuna inanıyorsun. Ya da bu yolun sana büyümüş bir insan olduğunu tek öğretecek şey olduğunu sanıyorsun.»

«O kadar değil. Özgür olmak için özgür ol-

mak istiyorum. Dilediğimi yapabilmek uğruna hem de. Özgürlük, insanı yanlışa sürükleyebilir, doğrunun dışında şeyler yaptırabilir; özgürlük hayatımı yıkabilir, kendimi yanlış anlayabilirim, çevremden nefret edebilirim; özgürlük bunları yaptırır, ya da daha başka şeyleri.»

«Sen delisin.»

«Niçin olmayayım hem? Daha eğlendirici değil mi böylesi? Gerçekten öyle değil mi? Yüreğinin sesini dinle de bak, bana hak vereceksin bu konuda.»

«N'olacak peki? N'apabilirim ki? Her gün ben doğru bildiğim yolumda gidiyorum işte.»

«Bir günden bir güne olsun o yoldan çıkmadın bile,» dedi Laura.

«Oyunundan hiç söz etmedin ya..»

«Bütün işlerden nefret ediyorum. Hepsi de içler acısı. Ama başka n'apabilirim ki? Evlenemem. Zengin değilim. Ünlü bir kişi olamam. Gerçekten hiç birşeye kabiliyetim yok.»

«Şimdi de yalana mı başladın?»

«Var mı gerçekten bir kabiliyetim yani?»

«Kimse gerçekten kendisinin nelere sahip olduğunu önceden bilemez. Bu, yavaş yavaş ortaya çıkar.»

«Ben ne biçim şeylere sahibim peki?»

«Çok güçlü şeylere.»

«Sahi mi?»

«Ben farkındayım. Sen de yavaş yavaş farkına varıyorsun bunların.»

«Bir milyon dolarım da olsun istiyorum.»

«İki milyonu olan bir adamla evlen, olur.»

«Başka bir yolu yok mu bunun?»

«Çok zengin bir baban varsa, o zaman da olur bu.»

«Başka?»

«Bilmiyorum.»

«Hadi, biraz daha içelim..» dedi Laura.

«Hayır.»

Öyle dedi, ama, yine de Laura'yla kendisine birer içki doldurdu. Aynı anda ikisi de içkilerinden birer yudum aldılar. Sonra bir suskunluk oldu. İkisi de birbirlerine hiç bakmıyorlardı. Laura:

«Neyin var?» diye sordu.

«Rosey'e üzülüyorum.»

«Her baba kızını düşünüp üzülür, meraklanma o kadar.»

«Git gide annesine çekiyor.»

«Hiç de annesine çekmiyor işte. Kimse annesine çekmez.»

İçkilerinden birer yudum daha içtiler. Sonra yine bir suskunluk oldu.

«Ben de üzülüyorum..» dedi Laura. «Ama ne Rosey için, ne Van için, ne senin için, hatta ne de kendim için. Yalnızca Tahiti için üzülüyorum.»

«Hiç de göstermiyorsun ama.»

«Zekiyim bir parça da ondan. Ya sen?»

«Hadi, gitmeden önce çocuklara bir göz atalım, bakalım uyuyorlar mı? Sonra da ben gideyim artık.»

Oturma odasında, çocuklar, mışıl mışıl uyuyorlardı. Bir an durup onların uyuyuşlarını seyrettiler. Yan yana. Sonra Laura elini Yep'in eline doğru kaydırdı, tuttu. Yep de tuttu. Uzun bir süre elele kaldılar.

Sonra koridora çıktılar. Yep gitti.

* * *

«AH!.» diye düşündü. «İşte bütün hikâye bu. İşte düğüm, işte kişiler, işte zaman, işte mekân, işte havası, işte ezgisi, işte doruğu; iştee benim hiç birşey yapamazlığım. Kimbilir, belki de elimden gelendir bu. İyi değil tabii, kötü de değil. Hiç birşey değil aslında. Çok birşey değil. Fakat bende kalan bu kadar. Yarın sabah yine kalkacağım. İşlere koşulacağım.

İçkiyi seviyorum, ama içmek hiç de hoş değil. Uykumda konuşuyorum, fakat ne dediğimi, neler söylediğimi bilmiyorum hiç. Anılarım baskın çıkıyor hep.»

Farkındayım, ölüm çevremde geziniyor, pusuda bekliyor beni. Aldırdığım yok.

Herşeyi unutmuşum, çok az şey hatırlıyorum. Herşeyi anlıyorum fakat bütün anladığım, hiç birşeyi anlamadığımdır.

Rosey'i seviyorum. Kızımı. Van'i de seviyorum. Annelerini de seviyorum, kadın olarak. Hepsini seviyorum, çünkü biliyorum, tanıyorum onları.»

Madison'dan geçti, yapıların pencerelerine baktı, durdu: Neler yoktu ki. Ekmek, et, meyve, şeker, oyuncaklar, kitaplar, şapkalar, paltolar, pantolonlar, ayakkabılar, boyunbağları, radyolar, televizyonlar, resimler, heykeller, çeşit çeşit kadınlı erkekli oyuncuların fotoğrafları, vecizeler, bildiriler, şunlar bunlar...

Yürüdü, sanki dünyada bir tek o vardı, sokaklarda bir o yürüyordu.

«İşte bütün hikâye bu kadar..» diye düşündü yine.» Birazını yazmaya çalıştım işte. Yalnızca bir parçasını yazayım dedim. Öbürlerini de tabii. Fakat fena da olmadı galiba.

Yürü bakalım, zaten bütün yaptığın, yapacağın da bu. Yürü, nereye olursa olsun. Konuş, kim çıkarsa karşına, kim olurlarsa olsunlar. Asıl düğüm bu. Koştun, ya da yürüdün durmadan. Gördün, konuştun.»

'Great Northern'in bar bölümüne girdiğinde saat yarımdı. Ekim ayının ikinci günü başlayalı yarım saat olmuştu bile. Cumartesi gitmiş, pazar gelmişti. Köşede bir masada, Zak, tek başına oturuyordu.

«Nasılsın bakalım?»

«İyiyim.»

«Ne içtin?»

«Viski.»

«Çok mu?»

«Bilmiyorum. Fakat dokunmadı bana, hasta masta olmadım.»

«Bir daha ister misin?»

«İsterim.»

Yep bara gitti. İri yarı Alman barmen iki içki doldurdu; Yep aldı içkileri, masaya geldi, oturdu.

«Napacaksın şimdi?»

«Sabahleyin uçağa binip gideceğim. N'apacağım ki? Paranı **'danışma'**daki gözüne bıraktım.»

«Paramı mı?»

«Evet, tabii. Ne demek istediğimi anladın elbet. Çocuklarla güzel bir gün geçirdik, hepimiz. Öyle değil mi?»

«Evet, öyle.»

«Yemekten sonra Van'la Rosey'i götürdüğün vodvil nasıldı?»

«Harika. Siz n'aptınız?»

«Harikaydı benim için de. Oğlanı da, annesini de aldım, **'The Colony'**ye götürdüm. Yer ayırmaları için ne telefon etmiştim, ne birşey. Âdetim değil zaten. Herifin eline bir yirmilik banknot sıkıştırdım, bize en iyi masayı verdi hemen. Parayla her dilediğini, dilediğin anda satın alabilirsin Koca Burun. Herşeyi hem. Herkesi de. Çok da pahalı değildir üstelik. Olağanüstü bir yemek yedik, şampanya bile içtik. Ama ben hep hasta olacağım diye korktum durdum. Yemekten sonra uzun bir süre oturduk, kalkmadık. O konuştu uzun uzun, oğlanla ben de dinledik. Oğlan, benimle gelmiyor.»

«Çok üzüldüm buna Zak.»

«N'apalım! Benim ilk göz ağrımdı, ilk karımdı, gerçekten de sevdiğim tek insandı. Fakat yapılacak birşey yok şimdi! Domuzuna güzeldi o da; kendine çeki düzen vermiş, en güzel elbisesini giymişti. Hem genç, hem de mutlu görünmeye çalışıyordu, her zaman böyle yapar zaten. Oğlana karşı yumuşaktı, seviyordu onu, oğlan da anasına karşı öyleydi, seviyordu. Farkındayım, benimle gelmek istiyordu. Birşey demedi ama, ben öyle sezinliyordum. Gitmez diye düşünüyordu o da. Sen de, ben de oğlanın benim oğlum olmadığını biliyoruz. Fakat onun oğluydu ya, sevdiğim kadının oğluydu ya. Sen de ben de biliyorduk ki, başka birileriydi oğlanın babası, ama bunun da bir yalan olduğunu biliyorduk. Biliyorduk ki, oğlan benim oğlumdu. Belki annesinin yüzünden benim adımı almıştı. Bilmiyorum orasını. Belki de bütün hayatında oğlanın benim oğlum olmasını, çocuğun ille de bunun böyle olduğuna inanmasını istiyordu. Her ne hal ise, işte. Sabahleyin çekip

gidiyorum burdan. Kimbilir, belki oğlan da kendini oğlum diye düşünmüş. Sana birşey diyeyim mi? Oğlan, hiç de aptal maptal değil. Biraz utangaç birşey, fakat, aptal değil. Gerçekten benim babası olmadığımı biliyor. Bunu demedi, fakat bildiğini anladım. Bir iki kere gözlerine baktım, anladım. Öyle de olsa, onun için neyi değiştirirdi ki? Belki benim için farklı olurdu, o kadar. Oğlum olmayı kabul etmişti, ben de babası olmayı kabul etmiştim.»

Yep yeniden masadan kalktı, içkileri yenilemeye gitti. Zak, içkisini aldı, içti.

«Hayatımda hiç bu kadar mutsuz olduğum bir günüm daha yoktu. Allah kahretsin! Üstelik içki de bir türlü dokunmuyor bana. Acaba şampanya niçin hasta etmişti beni o an?»

«Şampanyadan değildi o.»

«Bir başka vakit yine deneyeceğim, bakalım dokunacak mı öyle..»

«Seveceksin herhalde.»

«Benimle gelemezdi oğlan, çünkü gerçekten seviyordu onu. Fakat bu, bizimki için oğlanın gitmesi gerektiğini söylemesine engel değildi. Oğlan hiç birşey demedi, ben de demedim. Ne diyeceğini bilmediği için ağzını açmadı hiç. Konuşmadı. Ben, ne demelere durup dururken bizimkine telefon ettim, hâlâ anlayamıyorum.»

«Oğlanla karşılaştığına üzgün değilsin değil mi?»

«Hayır. Çünkü şimdi biliyorum, baba olmanın ne demek olduğunu. Senin oğlan hakkında ne düşündüğünü, kafandan neler geçirdiğini de biliyorum; anası için en iyisi nedir, ikisi için en iyi olan nedir, hep biliyorum. N'apabilirim onlar için

ben? Mektup mu yazarım? Telefon mu ederim? Yine gider görür müyüm? Para mı yollarım onlara? Bilmiyorum. En iyisi nedir, çıkar yol hangisi, bilmiyorum. Düşünüyorum. Benim için yapılacak tek şey, işimin başına dönmekliğim. Bizimkine para verdim bir miktar. Aptallık değil de ne yaptığım? Bin dolar verdim. Niçin yaptım bunu, farkında değilim. Bin dolar herhalde yeter de artar bile ona. Açtım çantasını, koydum içine. Belki de oğlanı kendi başına bırakmakla daha iyi ettim. Aklım karıştı bu işte, bir türlü toparlayamıyorum. Sen olsan, n'apardın? Bir baba, oğluna daha n'apar? Ben bilmiyorum. Bu yüzden de yarın sabah bindiğim gibi uçağa, kaçıyorum. Sen n'apacaksın Koca Burun?»

«Biraz daha kalacağım burda.»

«Yani, Van'le n'apacaksın demek istemiştim?»

«Napabilirsem onu, Zak. Belki, senin oğluna karşı yaptığını. Ben bir parça daha tecrübeliyim senden. On iki yıl oldu çünkü.»

Juan da on ikisinde. Van'e benziyor mu?»

«Yaşıtları gibi, tabii.»

«E, n'apacaksın peki? N'apmayı kuruyorsun?»

«Benim durumum biraz değişik. Fakat değişmeyen bir tek şey var: Sevgin.»

«Bir çocuğun her zaman babasına ihtiyacı vardır.» dedi Zak. «Anasına da, tabii.»

«Evet, öyle. İkisine ihtiyacı vardır. Kız çocuğunun da. Ananın oğluna ihtiyacı vardır elbet, elbet babanın da. Yani, birinin ötekine, ötekinin berikine mutlaka ihtiyacı vardır; ister, aranır, zorunluluğunu duyar. Şayet aile bağları ile birbirlerine bağlı değilseler, buna çaba harcarlar. Şayet biri bundan kaçınsa, öbürleri daha büyük

bir çaba harcarlar. Ailede herkes birbiri için gereklidir. Kolay değildir bu Zak. Genellikle bu, mümkün olmaz.»

«Kimse akıl veremez sana, kimseler bilemez.»

«Eh, ben de öyle sanıyorum.» dedi Zak. «Neyse, bu defa **'Great Northern'**de seni bulduğuma olsun çok sevindim. Seninle her zaman iyi dostuzdur Yep. Bu otelde çok iyi günler geçirdik seninle, işte yine beraberiz. İkimiz. Bu dertli halimde beni tek teselli edecek insanın sen olduğunu biliyordum. Her yerde seni aradım, sonunda buraya geldim, bekledim. Gelmezlik edeceğin aklıma bile düşmemişti.»

«Evet, geldim işte. Burdayım da.»

Zak kalktı.

«Bir daha New York'a gelişimde, ben de bu otele ineceğim.» dedi.

«Belki, ben de yine burda olurum o zaman.»

«Belki beni şarkı söylerken duyarsın yine de, pencereyi açıp 'Zak, sen misin o?» diye bağırırsın bana.»

«Tabii öyle yaparım. Merak etme.»

Zak gitti sonra. Yep de kalan içkisini bitirdi, masadan kalktı. Geceki kâtip anahtarı ile kutusundaki Zak'ın bıraktığı zarfı uzattı. Aldı, odasına çıktı.

'Yarın sabah yapılacak çok işim var..' diye aklından geçiriyordu. 'Saat onda Harry Baragaray'la buluşmam gerek. Bir ara fırsat bulursam, televizyonda maçları izlerim. Rosey'le bir punduna getirip yine bir gezinti yapabilirsem, ne güzel olur. Oyundan sonra bir kere de Van'i görme-

liyim. Mümkün olmalı da, Laura'yı da gidip oyununda seyretmeli..'

* * *

'DODGERS'LER, pazar günkü maçı kazandılar fakat pazartesi, hiç beklenmedik bir yenilgiye uğradılar. Bereket salı günkü maçı aldılar da paçalarını güç belâ kurtarabildiler. Çarşamba günü Van de okuluna döndü.

Pazar günü sabahı, Baragaray'ın para babaları, yeni katmalara, yeni kişinin de girmesine karşılık, yine de oyunu beyenmediler, burun kıvırdılar.

Yep, pazartesi akşamına gitti; oyunda Laura'yı seyretti, salı günü gazetelerdeki tiyatro eleştirmelerini okudu; sekizinci temsilden sonra oyun tutmadığından kaldırıldı.

Pazartesi günü, öğleden sonra Rosey'in bale dersanesine gitti: Küçük kız siyah bir bale elbisesi giymişti, saçlarını toplamış, ensesinde at kuyruğu yapmıştı; uçacakmış gibiydi dansederken. Dersi bitince, Rosey'le bayan MacDougal'i aldı, üçü birlikte **'Rumpelmayer'e** çay içmeye gittiler. Onlardan ayrıldı, Doktor Levy'nin muayenehanesine uğradı, dişine ilâç koydurdu.

Larry Langley, Adolph Zamlock'un avukatına düzenlettirdiği üç ayrı sözleşmeyi gönderdi. Her biri ötekinden daha kötüydü. Ardından temsilci telefon ederek Zamlock'un avansını geri istediğini bildirdi. Bir ikindi üzeri **'Great Northern'**-de Yep, Zamlock'un avukatından gerekli çağrıyı aldı.

O büyük dergiye gönderdiği romanı da gerisin geri geldi.

«**World Alive**» oyunu «**In the Beginning**»e başladı; tabii, maliye hemen gişeye el koydu, vergi borcundan ötürü tek kuruş gelmedi ordan da.

Yep, otuz dolar verdi, yeni bir ayakkabı, sonra yirmi beş dolara bir yeni şapka, altı dolara da yeni bir boyunbağı satın aldı.

Otuz dokuz yaşlarında bir Ermeni, yazdığı bir oyunu okusun diye ona getirdi, bıraktı. Bir başka Ermeni kadını, Brooklyn'den telefon ederek hazır şarkı güfteleri olduğunu bildirdi. Saçlarını siyahtan kırmızımtrak bir renge boyamış bir Ermeni kız otele kadar geldi, Yep'i buldu, bir oyunda kendisine bir rol sağlanmasını istedi. Yine Yunanistanlı bir Ermeni kemancı telefon edip Sol Hurok'u tanıyıp tanımadığını sordu. Philadelphia'dan bir Ermeni lise öğretmeni, bir mektup yazarak dünya barışı üzerine yazdığı kitabının hangi yoldan yayınlatabileceğini bildirmesini rica etti. Bir Ermeni anne telefon etti, dedi: üç yaşında cici mi cici, güzel mi güzel bir kızım var, acaba filmlere nasıl girebilir? Bir Ermeni otele geldi, 1901 yılından kalma bir halı getirdi, ilgilenip ilgilenmediğini sordu Yep'e. Bağımsız Ermenistan'ın 1921'lerdeki Fransa büyük elçisinin oğlu, telefonla ondan yeni kuşakların niçin yurtsever olmadıklarını öğrenmeye kalkıştı. Ufacık tefecik yaşlı bir Ermeni kadını bir kese kâğıdı dolusu, kendi eliyle pişirdiği Ermeni çöreklerinden getirdi otele. Yep, kadına teşekkür etti, iştahla çöreklerden yedi. Sonra Gordon Muscat adında birileri telefon etti, yeğeni olduğunu bildirdi. Ama karşı karşıya geldiklerinde, adamın

Ermeni olmadığını hemen anlayıverdi. Ne Türk, ne Kürt, ne Rum, ne Asuryan, ne Suriyeli, ne Yahudi, ne İtalyan, ne İspanyol falan da değildi.

Kendisini arayan öbür Ermeniler de aşağı yukarı hep aynı şeylerin peşindeydiler.

Van'e bir yeni elbise aldı; bir şapka, ayakkabılar, gömlek, bir de boyunbağı. Doğum günü armağanı yerine geçiyordu bunlar. Fakat hır çıkmasın diye Rosey'e de iki yeni elbise almayı unutmadı.

Altı günde yeni bir oyun yazıp bitirdi. Oyundaki kişilerden biri şöyle konuşuyordu bir yerde: **«Öldüğümü sandım. Fakat bu sanki ben değildim, bir başkasıydı. Öyle geldi bana.»**

Ansızın bir sivrisineği hatırladı. San Francisco'dayken, Van hastalanmıştı da yattığı odaya sivrisineğin biri girivermişti. Üç yaşındaki küçük oğlanın yüzüne konmuş, sonra vızlayarak yeniden havalanmıştı. Bir ay sonra, tatil için gittikleri Fresno'dan San Francisco'ya dönerken Van; «Acaba o sivrisinek hâlâ orda mı ki?» diye sormuştu.

Van'in sesini, soruyu sorduğu anda büyük büyük açılmış gözlerini hatırlıyordu. Çocukcağız sivrisinekten eni konu korkmuştu anlaşılan.

Daha sonra California'daki o gelincik tarlasını da hatırlamaz oldu.

Fakat kendi eliyle pişirdiği ermeni çöreklerini yine kendi eliyle oteline kadar getiren o ufacık tefecik, yaşlı kadıncağızı hiç bir zaman unutmayacaktı. Hiç bir zaman.

oda
YAYINLARI

SAROYAN

Dünyanın Bir Öğle Sonrasında

Çağdaş Amerikan roman, öykü ve oyun yazarı. 1908 yılında Fresno (Califomia) da doğdu. 1939 yılında Pulitzer Armağanını aldı. "İnsanlık Komedisi" Sinemaya aktarıldı. "Cesur Delikanlı", "Aram Derler Adıma" "Yoksul İnsanlar", "Tracy'nin Kaplanı", "Altın Çağ" ve "Dünyanın Bir Öğle Sonrasından" dilimize çevrilen öykü ve romanlarındandır.

DÜNYANIN BİR ÖĞLE SONRASINDA adlı romanı WILLIAM SAROYAN'ın o renkli ve sürükleyici kaleminden zevkle okuyacağınızdan eminiz.